

Projekt dofinansowany z środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020

ZIELONE OKO

PRACOWNIA OCHRONY ŚRODOWISKA

**Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2021 - 2029**

Autor:
mgr inż. Krzysztof Okrasiński

Świdnica, 04.09.2023 r.

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	5
I.1. Wstęp	5
I.2. Podstawa prawna	6
I.3. Zawartość	6
I.4. Metodyka	8
II. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	11
II.1. Uwarunkowania prawne istotne dla ocenianego dokumentu	11
II.2. Ustalenia ocenianego dokumentu	14
III. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM	29
III.1. Polityka i przepisy Unii Europejskiej	29
III.2. Dokumenty krajowe	31
III.3. Dokumenty regionalne i wojewódzkie	33
IV. ANALIZA ZGODNOŚCI OCENIANEGO DOKUMENTU Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA.....	36
V. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH.....	39
V.1. Położenie	39
V.2. Charakterystyka społeczno - gospodarcza	40
V.3. Główne źródła antropopresji	42
V.4. Wody powierzchniowe	43
V.5. Wody podziemne.....	44
V.6. Powierzchnia ziemi i uwarunkowania geologiczne	46
V.7. Uwarunkowania przyrodnicze	49
V.8. Ryzyko wystąpienia suszy, podtopień i powodzi	51
V.9. Uwarunkowania akustyczne	53
V.10. Klimat i jakość powietrza	53
VI. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	57
VI.1. Problemy systemowe	57
VI.2. Główne wyzwania ochrony środowiska w analizowanym rejonie	57
VI.3. Prognoza zmian zachodzących w środowisku	58
VII. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.....	59
VII.1. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne	60
VII.2. Strategia a oddziaływanie na klimat i adaptacja do skutków zmian klimatycznych ..	62

VII.3. Oddziaływanie na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze	64
VII.4. Oddziaływanie na jakość życia i zdrowie ludzi.....	68
VII.5. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi	70
VII.6. Oddziaływanie na krajobraz i dobra kultury.....	71
VII.7. Oddziaływanie na powietrze i klimat akustyczny	72
VII.8. Oddziaływania skumulowane z innymi dokumentami strategicznymi	74
VII.9. Oddziaływanie transgraniczne.....	75
VII.10. Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu.....	75
VIII. PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH.....	76
IX. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	78
X. PROPONOWANE METODY ANALIZY ŚRODOWISKOWYCH SKUTKÓW WDRAŻANIA OCENIANEGO DOKUMENTU	82
XI. WNIOSKI	84
XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE.....	85
XIII. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	87

Załącznik:

1. Oświadczenie autora prognozy.

WYKAZ SKRÓTÓW

AJ	Agglomeracja Jeleniogórska
Dz. U.	Dziennik Ustaw
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główne zbiorniki wód podziemnych
JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych
JCWpd	Jednolita część wód podziemnych
JOF	Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny
OOŚ	Ocena oddziaływania na środowisko
OZE	Odnawialne źródła energii
PGW	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
Prognoza ooś	Prognoza oddziaływania na środowisko
SOOŚ, strategiczna OOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
Strategia	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2021 - 2029
UE	Unia Europejska
UOOŚ	Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

I. WPROWADZENIE

I.1. Wstęp

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2021-2029* (dalej: Strategia). Dokument ten został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (dalej: SOOŚ).

Prognoza oddziaływania na środowisko jest podstawowym dokumentem merytorycznym sporządzanym dla potrzeb przeprowadzenia postępowania w sprawie SOOŚ. Celem przeprowadzenia SOOŚ jest spełnienie wymogu prawnego oraz przeprowadzenie merytorycznej analizy takich zagadnień, jak m.in.:

- 1) analiza zgodności ocenianego dokumentu z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, krajowym i regionalnym,
- 2) identyfikacja stanu tych elementów środowiska, które mają związek z zastosowaniem ustaleń wynikających z ocenianego dokumentu,
- 3) analiza środowiskowych skutków wdrożenia ustaleń ocenianego dokumentu,
- 4) analiza rozsądnych rozwiązań alternatywnych,
- 5) zaproponowanie działań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko,
- 6) zaproponowanie sposobów monitorowania skutków stosowania ocenianego dokumentu pod kątem ochrony środowiska.

Analizując funkcję prognozy oddziaływania na środowisko, należy mieć na uwadze cel dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, wyrażony w art. 1:

- zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska,
- przyczynienie się do uwzględniania aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów w celu wspierania zrównoważonego rozwoju.

Polskie przepisy (w ślad za wymaganiami prawa Unii Europejskiej) wskazują, że prognoza powinna zawierać **racjonalnie wymagane informacje**, z uwzględnieniem:

- obecnego stanu wiedzy i metod oceny,
- zawartości i poziomu szczegółowości planu lub programu,
- funkcji ocenianego dokumentu w procesie podejmowania decyzji,
- zakresu, w jakim niektóre sprawy mogą zostać właściwiej ocenione na różnych etapach tego procesu.

Dla określenia funkcji prognozy znamienne jest także art. 8 dyrektywy 2001/42/WE; wskazuje on, że ustalenia tego dokumentu powinny być uwzględnione w czasie przygotowania

planu lub programu oraz przed jego przyjęciem lub poddaniem procedurze ustawodawczej, a także w dokumencie podsumowującym przebieg SOOŚ.

To oznacza, że **w prognozie oddziaływania na środowisko muszą się znaleźć przede wszystkim te informacje, które mogą mieć wpływ na zapisy ocenianego dokumentu i na praktyczną realizację jego ustaleń** - a zatem nie wszystkie, lecz tylko istotne, racjonalnie uzasadnione i mogące mieć realne przełożenie na treść dokumentu będącego przedmiotem SOOŚ. Dyrektywa wymaga przedstawienia w prognozie informacji skupiających się na kwestiach związanych wyłącznie ze **znaczącym** wpływem na środowisko.

Należy podkreślić, że przedstawiona w niniejszej prognozie ocena dokumentu strategicznego nie jest tożsama z udzieleniem choćby wstępnej zgody na realizację przedsięwzięć (m.in. inwestycji) i innych fizycznych ingerencji w środowisko.

I.2. Podstawa prawna

Zasadniczą podstawą prawną sporządzenia niniejszej prognozy oraz przeprowadzenia SOOŚ są przepisy prawa polskiego (ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, o udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, dalej: UOOŚ) i wspólnotowego (dyrektywa 2001/42/WE). Wynikają z nich m.in. następujące ustalenia:

- 1) przeprowadzenia strategicznej OOŚ wymagają projekty takich dokumentów, jak m.in. plany i programy dotyczące m.in. zagospodarowania przestrzennego i wykorzystania terenu (art. 3 ust. 2 dyrektywy 2001/42/WE, art. 46 UOOŚ),
- 2) w ramach strategicznej OOŚ sporządza się prognozę oddziaływania na środowisko (art. 5 dyrektywy 2001/42/WE, art. 51 UOOŚ),
- 3) prognoza oddziaływania na środowisko oraz dokument będący przedmiotem strategicznej OOŚ wymagają przeprowadzenia konsultacji ze społeczeństwem oraz odpowiednimi organami administracji (art. 6 dyrektywy 2001/42/WE, art. 54 UOOŚ),
- 4) procedura strategicznej OOŚ jest zintegrowana z procedurą oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 (art. 55 ust. 2 UOOŚ, art. 6 ust. 3 dyrektywy 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory).

I.3. Zawartość

Zawartość niniejszej prognozy jest zgodna z art. 51 ust. 2 UOOŚ. Przepis ten wskazuje, że prognoza oddziaływania na środowisko powinna:

- 1) zawierać:
  - a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
  - b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
  - c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,

- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
  - e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
  - f) oświadczenie autora lub kierującego zespołem autorów o spełnieniu wymagań wymienionych w art. 74 ust.2 UOOŚ (załącznik do niniejszego dokumentu);
- 2) określać, analizować i oceniać:
- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
  - b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
  - c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
  - d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
  - e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;
- 3) przedstawiać:
- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
  - b) rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Trzeba podkreślić, że przepisów określających zawartość prognozy nie można odczytywać w oderwaniu od przepisów określających jej funkcję; oznacza to, że dokument ten musi zawierać:

- 1) informacje racjonalnie wymagane, adekwatne do charakteru ocenianego dokumentu,**
  - 2) informacje, które mogą mieć faktyczne przełożenie na treść ocenianego dokumentu,**
- a więc nie wszystkie informacje, lecz tylko te, które można uznać za racjonalnie wymagane.

Warto również zaznaczyć, że rolą SOOŚ nie jest analiza stricte formalno-legislacyjna odnosząca się do zasad techniki prawodawczej.

Zakres i stopień szczegółowości niniejszej prognozy został uzgodniony w trybie art. 53 UOOŚ z:

- Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu (pismo z dnia 02.08.2023 r., znak: WSI.411.297.2023.HL.2)
- Dolnośląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym we Wrocławiu (pismo z dnia 10.07.2023 r., znak: ZNS.9022.4.56.2023.MB).

I.4. Metodyka

Prognoza składa się z merytorycznych bloków, które obejmują następujące zasadnicze elementy: charakterystyka ocenianego dokumentu, opis uwarunkowań strategicznych i środowiskowych mających znaczenie dla oceny Strategii, strategiczna ocena oddziaływań środowiskowych oraz katalog rekomendacji w zakresie udoskonalenia ocenianego dokumentu i monitorowania skutków jego wdrażania.

Materiałem wyjściowym do analizy był projekt Strategii przekazany wykonawcy niniejszej prognozy. Pierwszym zasadniczym krokiem analizy środowiskowej była analiza uwarunkowań prawnych i strategicznych mających znaczenie dla ocenianego dokumentu. Kolejnym działaniem było pozyskanie informacji o poszczególnych komponentach środowiska z dokumentów źródłowych o charakterze przekrojowym, danych opracowywanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (dalej: PMS) koordynowanego przez służby Inspekcji Ochrony Środowiska oraz danych o obszarach ochrony przyrody. Przeprowadzono kwerendę danych i analizę studialną dostępnych materiałów zawierających informacje na temat uwarunkowań środowiskowych.

Przy prowadzonych pracach wykorzystano dane teledetekcyjne i kartograficzne, opracowanie planistyczne, dokumenty strategiczne i prace studialne. Uwzględniono ustalenia strategicznych ocen oddziaływania na środowisko oraz dokumentów strategicznych określających politykę ekologiczną. Dokonano także przeglądu dostępnych inwentaryzacji przyrodniczych, dokumentacji geologicznych i hydrogeologicznych, planów urządzania lasów oraz rejestru zabytków. Przeanalizowano uwarunkowania wynikające z map hydrograficznych, sozologicznych, hydrogeologicznych, geośrodowiskowych, geologicznych, map zagrożenia powodziowego oraz innych opracowań kartograficznych dostępnych poprzez geoportale i serwisy geoinformatyczne prowadzone przez jednostki administracji publicznej.

Przy opisie uwarunkowań środowiskowych skupiono się na tych zagadnieniach tematycznych, które mają znaczenie dla oceny skutków realizacji analizowanego projektu Strategii (zgodnie z dyspozycją art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. b UOOŚ, wedle którego prognoza oddziaływania na środowisko powinna określać stan środowiska wyłącznie na obszarach objętych przewidywanym i znaczącym oddziaływaniem) i które mogą mieć przełożenie na ustalenia SOOŚ. Takie podejście pozwoliło na zidentyfikowanie zasadniczych uwarunkowań środowiskowych mających merytoryczny związek z ustaleniami ocenianego dokumentu.

Wyniki tej oceny były wstępnym krokiem do weryfikacji ocenianego dokumentu pod kątem tego, czy jego ustalenia są adekwatne do uwarunkowań strategicznych i środowiskowych w zakresie objętym ustaleniami Strategii. Ustalenia te prowadzone były równolegle z oceną oddziaływań na środowisko, jakie będą się wiązały z praktycznym wdrażaniem ustaleń Strategii. Analizowano również opis skutków, które mogą wystąpić w przypadku odstąpienia od przyjęcia ocenianego dokumentu.

Kolejnym krokiem było sformułowanie rekomendacji odnośnie do uzupełnienia bądź zmiany treści ocenianego dokumentu. Działanie to zostało zintegrowane z zaproponowaniem rozwiązań eliminujących i minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko. Następnym etapem było sformułowanie propozycji monitorowania skutków wdrażania ustaleń Strategii pod kątem ochrony środowiska.

Stopień szczegółowości treści niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest adekwatny do charakteru ustaleń ocenianego dokumentu. Oznacza to, że przeprowadzone analizy opierają się przede wszystkim na opisowej i jakościowej identyfikacji kluczowych oddziaływań, jakie mogą wystąpić w związku z praktycznym stosowaniem Strategii. Szczegółowa analiza konkretnych działań i przedsięwzięć może być przeprowadzona jedynie na etapie postępowań administracyjnych (np. na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, decyzji udzielającej pozwolenia na budowę) oraz przy dokonywaniu zgłoszeń budowlanych.

Przy wykonywaniu prognozy OOS zastosowano (w sposób adekwatny do ustaleń i stopnia szczegółowości projektu Strategii) metody gwarantujące uzyskanie wiarygodnych, uzasadnionych merytorycznie wniosków i rekomendacji:

1. *Desk research* - podstawowa metoda sporządzania prognoz oddziaływania na środowisko. Opiera się na zbieraniu dostępnych danych i ich analizie. Podstawę merytoryczną stanowią przede wszystkim dokumenty statystyki publicznej, dokumenty planistyczne z zakresu gospodarki wodnej powiązane z zakresem ocenianego projektu dokumentu, analizy i publikacje branżowe oraz tematyczne dla poszczególnych elementów środowiska.
2. Metoda opisowa - służy do opisanie cech badanych populacji lub zjawisk, którymi w tym przypadku są poszczególne komponenty, na które mogą oddziaływać inwestycje wskazane w projekcie Strategii. W Prognozie metoda ta zostanie wykorzystana m.in. do sprecyzowania i prezentacji wyników identyfikacji i oceny oddziaływania. Umożliwi przedstawienie w ocenianym dokumencie stanu środowiska w obszarze objętym prognozą, zidentyfikowanych oddziaływań, rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, a także metod monitoringu skutków realizacji planowanych działań.
3. Ocena ekspercka - polega na indywidualnych ocenach i konsultacjach z ekspertami tematycznymi w zakresie uzyskanych wyników, trendów i ocen źródłowych. Jej skuteczność i efektywność opierają się w dużej mierze na doświadczeniu i wiedzy ekspertów, którzy analizują dane i informacje, a następnie je interpretują i przedstawiają wnioski.

4. Analiza geoprzestrzenna i kartograficzna - zostanie przeprowadzona z użyciem narzędzi geoinformatycznych i wykorzystana do przetwarzania i zaprezentowania danych przestrzennych w celu uzyskania informacji o relacji ustaleń Strategii w odniesienia do poszczególnych komponentów środowiska objętych potencjalnym oddziaływaniem. Będzie użyteczna m. in. przy ustalaniu środowiskowych uwarunkowań poszczególnych zadań, jak również przy prowadzeniu oceny oddziaływań skumulowanych.
5. Analiza zgodności dokumentów - Metoda ta wykorzystuje przede wszystkim wiedzę specjalistyczną pozwalającą na sprawdzenie stopnia powiązań dokumentów na szczeblu międzynarodowym, krajowym i regionalnym z działaniami przewidzianymi w Strategii pod kątem zgodności ustaleń z kierunkiem polityk i środków oraz wspierania realizacji celów środowiskowych.

Po otrzymaniu opinii organów ochrony środowiska i zdrowia publicznego oraz po zakończeniu procesu rozpatrywania uwag i wniosków zgłoszonych w ramach procedury zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa, zostanie przygotowana ostateczna wersja prognozy oddziaływania na środowisko oraz pozostałe dokumenty związane z finalizacją SOOŚ, w której zostanie zaprezentowany sposób uwzględnienia ww. opinii, uwag i wniosków.

II. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

II.1. Uwarunkowania prawne istotne dla ocenianego dokumentu

Przedmiotem niniejszej prognozy jest Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2021-2029. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (dalej: ZIT) to forma współpracy samorządów współfinansowana z funduszy Unii Europejskiej, wynikająca z ustaleń unijnego rozporządzenia 2021/1060¹ oraz ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Zintegrowane inwestycje terytorialne pozwalają połączyć finansowanie z różnych osi priorytetowych jednego lub kilku programów operacyjnych do celów interwencji wielowymiarowych i międzysektorowych, zapewniając implementację zintegrowanej strategii dla określonego terytorium.

ZIT jest instrumentem wspierającym rozwój terytorialny i promującym partnerski model współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego w miejskim obszarze funkcjonalnym. Celem wdrażania instrumentu ZIT jest:

- 1) budowanie partnerstwa i współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego oraz wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy Związkami ZIT zarówno w poszczególnych województwach, jak i na szczeblu krajowym i międzynarodowym;
- 2) wspieranie rozwoju kompetencji samorządu terytorialnego w zakresie przygotowania i wdrażania strategii, w tym strategii ZIT;
- 3) wspieranie realizacji projektów i zdolności do pozyskania środków z różnych źródeł.

Realizacja ZIT zwiększa wpływ miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie na kształt i sposób realizacji działań na ich obszarze, w tym w szczególności działań wspieranych w ramach polityki spójności, poprzez realizację projektów zintegrowanych przyczyniających się do rozwiązywania wspólnych problemów oraz skoordynowanego świadczenia usług publicznych na rzecz mieszkańców Miejskich Obszarów Funkcjonalnych. Przy pomocy ZIT samorzady miast i ich obszarów funkcjonalnych mogą wspólnie realizować inwestycje dofinansowane ze środków finansowych UE. Ważnym aspektem wdrażania tego instrumentu jest zintegrowane podejście do realizacji działań odpowiadających na potrzeby określone w strategiach terytorialnych.

Oceniany dokument ma status „strategii ZIT”, o której mowa w art. 34 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Zgodnie z art. 34 ust. 15 ww. ustawy, „strategia ZIT” określa w szczególności:

---

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

- 1) syntezę diagnozy obszaru realizacji ZIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
- 2) cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu;
- 3) listę projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
- 4) źródła jej finansowania;
- 5) warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii ZIT;
- 6) opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii ZIT oraz sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji społecznych

Zgodność ocenianej Strategii z ww. przepisami wykracza poza ramy SOOŚ - natomiast konieczne jest zwrócenie uwagi, że analizy dot. zgodności Strategii z politykami wyższego szczebla (i stosownymi przepisami określającymi ramy dokumentów) nie ograniczają się wyłącznie do ustaleń dokonywanych w ramach SOOŚ.

Przywołany wcześniej art. 34 ww. ustawy zawiera odesłanie do:

- 1) art. 28-30 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej,*
- 2) art. 9 i 11 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności.*

Powyższe ustalenia mają duże znaczenie dla odczytywania ocenianej Strategii w odpowiednim kontekście. Obydwa ww. rozporządzenia wskazują, że Fundusze Europejskie powinny wspierać działania prowadzone z poszanowaniem norm i priorytetów Unii w zakresie klimatu i środowiska i które nie czyniłyby poważnych szkód dla celów środowiskowych w rozumieniu art. 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje².

---

² kompleksowe omówienie zagadnienia dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju i Technologii: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/zrownowazone-finansowanie>

Oznacza to m.in., że zadania wspierane w ramach Strategii powinny być zgodne z zasadą DNSH (z ang. „do no significant harm”, tj. „nie czyń poważnych szkód” w środowisku naturalnym) wynikającą z art. 3 i 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852³ - a to oznacza, że konieczne będzie w szczególności:

- a) zapewnienie zgodności z 6 celami środowiskowymi⁴ wskazanymi w art. 9 ww. rozporządzenia 2020/852,
- b) zapewnienie zgodności z „technicznymi kryteriami kwalifikacji” ustanowionymi częściowo w rozporządzeniu Komisji (UE) 2021/2139⁵ (w 2023 r. zostanie przyjęte rozporządzenie uzupełniające⁶); zawierają one szereg ustaleń prośrodowiskowych m.in. dla obiektów budowlanych⁷ oraz wskazują, jakie przesłanki są dowodem na zgodność z zasadą DNSH.

Przykładem projektowanych przepisów⁸ zastosowania powyższej zasady dla budowy lub renowacji budynków może być np.:

- 1) zastosowanie na sieci wodociągowej rozwiązań technicznych gwarantujących:
  - a) maksymalny przepływ wody w kranach umywalek i kranach zlewów wynosi 6 litrów/min;
  - b) maksymalny przepływ wody w prysznicach wynosi 8 litrów/min;
  - c) w toaletach, w tym kompaktach, muszlach i spłuczkach całkowita objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 6 litrów, a średnia objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 3,5 litra;
  - d) zużycie wody w pisuarach wynosi maksymalnie 2 litry na muszlę na godzinę; w pisuarach ze spłukiwaniem całkowita objętość wody wykorzystywanej do spłukiwania nie może przekraczać 1 litra;
- 2) elementy budynków i materiały budowlane wykorzystane przy budowie, z którymi mieszkańcy mogą mieć kontakt, emitują mniej niż 0,06 mg formaldehydu na 1 m³ powietrza;
- 3) jeżeli nowy budynek jest wznoszony na terenie potencjalnie zanieczyszczonym (teren zdegradowany), taki teren poddano badaniu pod kątem potencjalnych zanieczyszczeń;

---

³ kompleksowe omówienie zagadnienia dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju i Technologii: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/zrownowazone-finansowanie>

⁴ a) łagodzenie zmian klimatu, b) adaptacja do zmian klimatu, c) zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich, d) przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, e) zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola, f) ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów

⁵ rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych

⁶ projekt jest dostępny na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=PL_COM:C\(2023\)3851](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=PL_COM:C(2023)3851)

⁷ Syntetyczne zestawienie elementarnych wymagań przedstawiono w publikacji pn. „Poradnik dla inwestorów realizujących inwestycje mieszkaniowe finansowane z udziałem środków KPO. Potwierdzanie zgodności z regułą DNSH” (Ministerstwo Rozwoju i Technologii, 2023)

⁸ przykład opracowany na podstawie projektu kryteriów kwalifikacji, o których mowa w przypisie nr 6

- 4) nowego budynku nie wznosi się na żadnym z następujących terenów:
- a) grunty orne i grunty uprawne o średnim lub wysokim poziomie żyzności gleby i podziemnej bioróżnorodności,
  - b) teren niezagospodarowany o uznanej wysokiej wartości pod względem bioróżnorodności oraz teren służący za siedlisko gatunków zagrożonych (fauny i flory) wymienionych w europejskiej czerwonej księdze lub czerwonej księdze IUCN;
  - c) teren odpowiadający definicji lasu określonej w prawie krajowym stosowanej w krajowym bilansie emisji gazów cieplarnianych lub, jeżeli nie jest ona dostępna, odpowiada definicji lasu ustanowionej przez FAO.

Mając na uwadze powyższe - przyjmuje się założenie, że projekty wskazane w projekcie Strategii będą zgodne z zasadami wynikającymi z ww. regulacji prawnych.

Warto dodać, że projekty wynikające ze Strategii będą podlegały dodatkowej ocenie merytorycznej na etapie rozpatrywania wniosków o ich dofinansowanie. Ocena ta będzie uwzględniała m.in. aspekty środowiskowe, w tym:

- zgodność z przepisami o ochronie środowiska i zasadą DNSH
- zgodność z kryteriami wyboru projektów; w projekcie „Kryteriów wyboru projektów w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027” dla projektów ZIT znajduje się m.in. kryterium dot. realizacji inwestycji zgodnie z zasadami ochrony drzew, a jeśli ich nie ma - to z ustaleniami dokumentu pn. „Standardy ochrony drzew i innych form zieleni w procesie inwestycyjnym”.

II.2. Ustalenia ocenianego dokumentu

Zasięg terytorialny ZIT AJ został określony jako Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny (JOF) w *Uchwale Nr 6140/VI/22 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 14 listopada 2022 r. w sprawie przyjęcia projektu propozycji wyznaczenia miejskich obszarów funkcjonalnych celem realizacji podejścia terytorialnego w ramach projektu programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027*. Następnie na mocy *Uchwały Nr 6945/VI/23 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 22 maja 2023 r. w sprawie przyjęcia wyznaczonych obszarów celem realizacji podejścia terytorialnego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027* obszar JOF został wyznaczony do wdrażania instrumentu zintegrowanych inwestycji terytorialnych w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 - który w przeszłości (w latach 2021-2022) został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko⁹.

Projekt Strategii dotyczy Aglomeracji Jeleniogórskiej, tj. subregionalnego miejskiego obszaru funkcjonalnego (JOF) obejmującego teren 26 gmin:

- 1) miasto na prawach powiatu: Jelenia Góra;

---

⁹ dokumenty tej oceny są dostępne na stronie internetowej:
<https://rpo.dolnyslask.pl/o-projekcie/feds-2021-2027/dokumenty-programowe/>

- 2) gminy miejskie: Karpacz, Kowary, Piechowice, Szklarska Poręba, Świeradów -Zdrój, Wojcieszów, Złotoryja;
- 3) gminy wiejskie: Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki, Marciszów, Mysłakowice, Podgórzyn, Stara Kamienica, Pielgrzymka, Zagrodno, Złotoryja;
- 4) gminy miejsko-wiejskie: Bolków, Gryfów Śląski, Leśna, Lubomierz, Lwówek Śląski, Mirsk, Olszyna, Wleń, Świerzawa.

Charakterystykę obszaru Aglomeracji Jeleniogórskiej przedstawiono w rozdziale V niniejszej prognozy.

W projekcie Strategii ustalono cel strategiczny ZIT AJ i sformułowano go w następujący sposób: *„Pogłębianie integracji obszaru AJ w spójny organizm wzmacniający swoją konkurencyjność poprzez rozwój dostępności komunikacyjnej, innowacyjnej i zrównoważonej gospodarki oraz potencjału społecznego, turystycznego, przyrodniczego i kulturowego, dla poprawy jakości życia mieszkańców”*.

Realizacji ww. celu strategicznego służyć będą trzy cele operacyjne, w ramach których niezbędne będzie podjęcie łącznie sześciu działań obejmujących szeroki zakres przedmiotowy interwencji. Ustalonym celom i działaniom mają służyć projekty strategiczne (niektóre z nich są skupione w „wiązki projektów”) powiązanych merytorycznie i nakierowanych na osiągnięcie efektu synergii. Projekty strategiczne uwzględnione w Strategii zostały przyporządkowane do celów operacyjnych i konkretnych działań według typów projektów. Do każdego z typów przypisane zostały pojedyncze projekty zintegrowane - projekty partnerskie i/lub wiązki projektów powiązanych ze sobą tematycznie.

Cele operacyjne i działania Strategii, wraz z przypisanymi im typami projektów i projektami zintegrowanymi/wiązkami projektów przedstawiono poniżej w tabeli nr 1. Opis tych celów, działań i projektów (w tym: wskaźniki monitoringu) przedstawiono w treści Strategii.

Projekty będące praktyczną emanacją ustaleń Strategii (przypisane do poszczególnych typów projektów) przedstawiono w tabeli nr 2. Przedstawione w tej tabeli nazwy i opisy projektów mogą podlegać niewielkim zmianom, przy czym pewne jest, że zmiany te nie będą miały znaczenia dla zasadniczych ustaleń Strategii oraz dla wniosków zarówno niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko, jak i całej procedury SOOŚ.

Załącznikami do ocenianego dokumentu są:

- 1) lista wskaźników planowanych do realizacji,
- 2) Koncepcja zrównoważonego rozwoju mobilności miejskiej na obszarze Aglomeracji Jeleniogórskiej z perspektywą do 2029 roku,
- 3) Raport diagnostyczny do Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2021-2029.

Odnosnie do ww. Koncepcji podkreśla się, że nie zawiera on innych projektów niż te, które są zawarte w ocenianym projekcie Strategii. Zawiera natomiast opis tych projektów

ze Strategii, które dotyczą mobilności i transportu miejskiego; opis ten nawiązuje do szerszych uwarunkowań dot. transportu w AJ.

Warto podkreślić, że oceniana Strategia nie zawiera danych pozwalających na kompleksowe ustalenie (bazujące na użyciu racjonalnych metod wnioskowania), które z projektów z całą pewnością mają status „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”¹⁰. Kwalifikacja zadań inwestycyjnych do grupy tych przedsięwzięć wymagałaby znajomości ich podstawowych parametrów technicznych (które w większości przypadków jeszcze nie są określone) oraz dokładnej lokalizacji (również nieustalonej w wielu przypadkach) dokonanej w odniesieniu do ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i obszarów chronionych (przywoływane wcześniej rozporządzenie różnicuje parametry „przedsięwzięć” w zależności od ich lokalizacji względem obszarów chronionych i terenów objętych ustaleniami Strategii).

---

¹⁰ „Przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko”, których ramy mógłby wyznaczać projekt Strategii, są przedsięwzięcia wymienione w art. 59 ust. 1 pkt 1 i 2 ww. ustawy, które zostały wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 ze zm.).

Tab. 1. Cele operacyjne, działania i projekty wynikające z ocenianej Strategii

Cel operacyjny	Działanie	Typ projektu	Podejście zintegrowane
1. Rozwijanie zrównoważonej gospodarki AJ	1.1 Wzmacnianie konkurencyjności gospodarki AJ	1.1.1. Edukacja zawodowa – ZIT AJ	Projekt zintegrowany • <i>Akademia zawodowców</i>
2. Integracja obszaru AJ w sferze infrastruktury i środowiska	2.1 Racjonalizacja gospodarki komunalno-bytowej na obszarze AJ	2.1.1 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT AJ	<i>Wiązka projektów nr 1. Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej – ZIT AJ</i>
		2.1.2. Gospodarka wodno-ściekowa - ZIT AJ	<i>Wiązka projektów nr 2. Gospodarka ściekowa – ZIT AJ</i>
	2.2 Zapewnienie spójnego, zrównoważonego systemu komunikacyjnego AJ	2.2.1. Mobilność miejska i aglomeracyjna – ZIT AJ	<i>Wiązka projektów nr 3. Mobilność miejska i aglomeracyjna – ZIT AJ</i>
		2.2.2. Transport miejski i aglomeracyjny – ZIT AJ	<i>Wiązka projektów nr 4. Transport miejski i aglomeracyjny – ZIT AJ</i>
	2.3 Poprawa oddziaływania AJ na środowisko i zwiększenie odporności AJ na skutki zmian klimatycznych	2.3.1. Przyroda i klimat - ZIT AJ	<i>Wiązka projektów nr 5. Przyroda i klimat - ZIT AJ</i>
3. Wzmocnienie potencjału społecznego, turystycznego, przyrodniczego i kulturowego AJ	3.1 Zwiększenie atrakcyjności AJ jako miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku	3.1.1 Zrównoważony rozwój terytorialny	<i>Wiązka projektów nr 7. Zrównoważony rozwój terytorialny AJ - kultura, dziedzictwo i turystyka</i>
			<i>Wiązka projektów nr 8. Zrównoważony rozwój terytorialny AJ - atrakcyjna i bezpieczna przestrzeń publiczna</i>
			Projekt zintegrowany • <i>E-usługi publiczne w Gminach: Gryfów Śląski, Lubomierz I Mirsk</i>
			Projekt zintegrowany • <i>Komputerowa rewolucja gmin Świerzawa i Wojcieszów</i>
			Projekt zintegrowany • <i>e-usługi publiczne w Gminach Złotoryja i Pielgrzymka</i>
			<i>Wiązka projektów nr 9. Zrównoważony rozwój terytorialny AJ - strategia i partnerstwo terytorialne</i>
	3.2 Zwiększenie aktywności mieszkańców AJ w sferze społecznej i edukacyjnej	3.2.1. Wspieranie równego dostępu do edukacji przedszkolnej – ZIT AJ	<i>Wiązka projektów nr 6. Edukacja przedszkolna w AJ</i>
			Projekt zintegrowany • <i>Sąsiedzka pomoc ma moc</i> Projekt zintegrowany • <i>Wiązka usług społecznych dla rodzin dzieci ze spektrum autyzmu</i>

Tab. 2. Typy projektów i przypisane im projekty

Wnioskodawca	Tytuł projektu	Cel projektu
Typ projektów 1.1.1. Edukacja zawodowa - ZIT AJ		
Stowarzyszenie Dolnośląski Inkubator Przedsiębiorczości	Akademia zawodowców	Celem projektu jest zwiększenie szans na zatrudnienie absolwentów placówek kształcenia zawodowego z obszaru aglomeracji ZIT AJ poprzez podniesienie kwalifikacji uczniów i nauczycieli, naukę zawodu prowadzoną w rzeczywistym środowisku pracy (staże uczniowskie) oraz dostosowanie wyposażenia pracowni w szkołach.
Typ projektów 2.1.1. Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT AJ		
Miasto Jelenia Góra	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 8 przy ul. Paderewskiego 13 w Jeleniej Górze	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej w Jeleniej Górze przy ul. Paderewskiego 13, w którym funkcjonuje Szkoła Podstawowa nr 8.
Gmina Świerzawa	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Świerzawa i Gminie Wojcieszów	Celem projektu jest kompleksowa modernizacja energetyczna dwóch budynków użyteczności publicznej: Wiejskiego Domu Kultury w Nowym Kościele (Gmina Świerzawa) oraz budynku Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Wojcieszowie ul. Bolesława Chrobrego 79.
Miasto Szklarska Poręba	Renowacja energetyczna zabytkowego budynku użyteczności publicznej przy ul. Grabskiego 5	Celem projektu jest termomodernizacja zabytkowego budynku użyteczności publicznej przy ul. Grabskiego 5 w Szklarskiej Porębie.
Gmina Złotoryja	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gmin Pielgrzymka i Złotoryja	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków Urzędu Gminy w Pielgrzymce oraz Szkoły Podstawowej w Wilkowie-Osiedlu poprzez przeprowadzenie w nim szeregu działań usprawniających, w wyniku których nastąpi zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię.
Gmina Miejska Kowary	„Przystanek Kowary” – budynek pasywny	Celem projektu jest dostosowanie budynku dawnego dworca kolejowego przy ul. Dworcowej 8 w Kowarach do funkcji budynku pasywnego.
Gmina Mysłakowice	Termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Mysłakowicach	Celem projektu jest wykonanie termomodernizacji budynku przy ul. Daszyńskiego 29 w Mysłakowicach, który pełni funkcję Gminnego Ośrodka Kultury.

Wnioskodawca	Tytuł projektu	Cel projektu
Gmina Olszyna	Termomodernizacja siedziby Ochotniczej Straży Pożarnej w Olszynie	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Olszynie.
Miasto Szklarska Poręba	Termomodernizacja obiektu użyteczności publicznej Referat Promocji Miasta Urzędu Miejskiego Szklarskiej Porębie	Celem projektu jest termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Szklarskiej Porębie - Referatu Promocji Miasta.
Powiat Lwówecki	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Aglomeracji Jeleniogórskiej	Celem projektu jest termomodernizacja czterech budynków użyteczności publicznej, dwóch w gminie Lwówek Śląski i dwóch w gminie Mirsk.
Typ projektów 2.1.2. Gospodarka wodno-ściekowa - ZIT AJ		
Gmina Miejska Kowary	Dobra woda tańsze ścieki w Gminie Miejskiej Kowary	Celem projektu jest zmodernizowanie systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków poprzez wykonanie instalacji do pełnej stabilizacji osadu wraz z przekształceniem odpadu w produkt.
Gmina Olszyna	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Olszyna (gm. Olszyna) – etap II i III i w miejscowości Ubocze (gm. Gryfów Śląski).	Celem projektu jest budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Olszyna i w miejscowości Ubocze w Gminie Gryfów Śląski.
Gmina Podgórzyn	Modernizacja wraz z rozbudową oczyszczalni ścieków w Marczykach	Celem projektu jest modernizacja wraz z rozbudową oczyszczalni ścieków w Marczykach.
Gmina Świerzawa	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków dla aglomeracji Świerzawa	Celem projektu jest poprawa pracy oczyszczalni ścieków Świerzawa pod względem jej wydajności i standardów oczyszczania.
Gmina Janowice Wielkie	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Janowicach Wielkich	Celem projektu jest modernizacja oczyszczalni ścieków w Janowicach Wielkich.
Gmina Bolków	Budowa infrastruktury kanalizacyjnej na terenie „Aglomeracji Bolków” - w miejscowości Wierzchosławice	Celem projektu jest budowa infrastruktury kanalizacyjnej w miejscowości Wierzchosławice.

Wnioskodawca	Tytuł projektu	Cel projektu
Gmina Janowice Wielkie	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miejscowości: Janowice Wielkie, gm. Janowice Wielkie	Celem projektu jest budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miejscowości Janowice Wielkie.
Gmina Bolków	Budowa infrastruktury kanalizacyjnej na terenie „Aglomeracji Bolków”	Celem projektu jest budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Bolków i Stare Rochowice.
Gmina Miejska Piechowice	Budowa infrastruktury kanalizacyjnej na terenie aglomeracji Piechowice	Celem projektu jest budowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Miejskiej Piechowice.
Typ projektów 2.2.1. Mobilność miejska i aglomeracyjna - ZIT AJ		
Powiat Lwówecki	Rozwój infrastruktury rowerowej na obszarze Aglomeracji Jeleniogórskiej – Dolina Bobru	Celem projektu jest zachęcenie mieszkańców Aglomeracji Jeleniogórskiej do korzystania z zeroemisyjnych środków transportu poprzez rozbudowę dróg rowerowych na terenie gmin Lwówek Śląski i Lubomierz.
Miasto Jelenia Góra	Rozbudowa sieci dróg rowerowych w Jeleniej Górze	Celem projektu jest rozbudowa sieci dróg rowerowych na terenie Miasta Jelenia Góra w celu uzupełnienia istniejących połączeń.
Gmina Miejska Kowary	Rozwój infrastruktury rowerowej na obszarze Aglomeracji Jeleniogórskiej - Pętla Karkonoska	Celem projektu jest wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej poprzez tworzenie infrastruktury pieszo-rowerowej na terenie Aglomeracji Jeleniogórskiej.
Gmina Bolków	Rozwój infrastruktury rowerowej w Górach i Pogórzu Kaczawskim	Celem projektu jest wykonanie nowej infrastruktury rowerowej łączącej Gminę Bolków z Gminą Marciszów i Gminą Janowice Wielkie.
Gmina Wleń	Budowa ścieżek rowerowych	Celem projektu jest wykonanie infrastruktury rowerowej w pobliżu zbiornika pilchowskiego.
Typ projektów 2.2.2. Transport miejski i aglomeracyjny - ZIT AJ		
Gmina Świerzawa	Czysty tabor miejski w Świerzawie	Celem projektu jest zakup taboru zeroemisyjnego autobusowego, który będzie wykorzystywany do obsługi siatki nowych połączeń autobusowych likwidujących wykluczenie komunikacyjne gmin AJ: Świerzawa i Wojcieszów.
Gmina Wojcieszów	Kompleksowe odnowienie wiat przystankowych w Gminie Wojcieszów i Gminie Świerzawa	Celem projektu jest kompleksowe odnowienie wiat przystankowych w Gminie Wojcieszów i Gminie Świerzawa.

Wnioskodawca	Tytuł projektu	Cel projektu
Gmina Stara Kamienica	Budowa kompleksu wiat przystankowych w Gminie Stara Kamienica	Celem projektu jest budowa kompleksu wiat przystankowych w Gminie Stara Kamienica.
Gmina i Miasto Lwówek Śląski	Ujednoczenie przystanków komunikacyjnych na terenie Gminy i Miasta Lwówek Śląski	Celem projektu jest budowa i przebudowa infrastruktury transportu publicznego - przystanków komunikacji autobusowej na terenie gminy i miasta Lwówek Śląski.
Gmina Karpacz	Budowa parkingu P&R przy ul. Wielkopolskiej w Karpaczu	Celem projektu jest budowa parkingu P&R przy ul. Wielkopolskiej w Karpaczu.
Gmina Miejska Kowary	Przystanek Kowary – Intermodalne Centrum Przystankowo - Przesiadkowe	Celem projektu jest budowa węzła przesiadkowego, parkingów P&R oraz infrastruktury rowerowej na terenie Kowar.
Gmina Marciszów	Budowa obiektu „parkuj i jedź” w Marciszowie	Celem projektu jest budowa parkingu P&R przy dworcu kolejowym w Marciszowie.
Gmina Miejska Złotoryja	Budowa Centrum Intermodalnego w Złotoryi	Celem projektu jest budowa Centrum Intermodalnego w Złotoryi w rejonie dworca kolejowego.
Miasto Jelenia Góra	Zrównoważona mobilność miejska w Aglomeracji Jeleniogórskiej	Celem projektu jest rozwój mobilności miejskiej w Aglomeracji Jeleniogórskiej poprzez wdrożenie systemu ITS usprawniającego komunikację miejską w Jeleniej Górze oraz budowę i modernizację węzłów przesiadkowych w Jeleniej Górze i Piechowicach z uzupełnieniem sieci dróg rowerowych na terenie Jeleniej Góry oraz gmin Jeżów sudecki, Piechowice i Podgórzyn umożliwiającym bezpieczny dojazd do węzłów przesiadkowych.
Gmina Mysłakowice	Punkt przesiadkowy w Mysłakowicach - przebudowa budynku dworca PKP	Celem projektu jest przebudowa istniejącego budynku dworca PKP w Mysłakowicach w celu stworzenia węzła przesiadkowego w gminie Mysłakowice
Typ projektów 2.3.1. Przyroda i klimat - ZIT AJ		
Gmina Pielgrzymka	Odtworzenie zabytkowego Parku w Twardocicach	Celem projektu jest wzmocnienie różnorodności biologicznej oraz zielonej i niebieskiej infrastruktury w zabytkowym parku w Twardocicach.
Gmina Miejska Kowary	Oazy zieleni w miastach Kowary i Karpacz	Celem projektu jest stworzenie arboretum i miejsca pamięci o historii kompleksu ewangelickiego przy ul. Stanisława Staszica w Kowarach, ścieżki edukacyjno- spacerowej przy Parku Rekreacji

Wnioskodawca	Tytuł projektu	Cel projektu
		Rodzinnej przy ul. Karkonoskiej w Kowarach oraz zazielenienie Skweru miejskiego przy ulicy Adama Mickiewicza w Karpaczu.
Gmina i Miasto Lwówek Śląski	Modernizacja Parku Miejskiego wraz z fosą w mieście Lwówek Śląski	Celem projektu jest modernizacja Parku Miejskiego oraz fosy mająca na celu wzmocnienie ochrony gatunków oraz siedlisk przyrodniczych.
Gmina Złotoryja	Zagospodarowanie terenu parku w Wilkowie-Osiedlu	Celem projektu jest wzmocnienie mechanizmów ochrony środowiska na obszarze Pogórza i Gór Kaczawskich poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz ochrona siedlisk poprzez zagospodarowanie terenu parku w Wilkowie-Osiedlu.
Miasto Jelenia Góra	Ochrona bioróżnorodności parku miejskiego przy al. Jana Pawła II 18 w Jeleniej Górze	Celem projektu jest odnowa parku zlokalizowanego przy Zespole pałacowo parkowym przy al. Jana Pawła II 18 w Jeleniej Górze służąca ochronie jego bioróżnorodności, stworzeniu miejsca integracji społecznej oraz edukacji ekologicznej.
Gmina Janowice Wielkie	Działania na rzecz ochrony Alei Jarzęba Szwedzkiego w Janowicach Wielkich	Celem projektu jest zwiększenie poziomu ochrony Alei Jarzęba Szwedzkiego w Janowicach Wielkich poprzez dosadzenia i zabiegi pielęgnacyjne drzew.
Gmina Mysłakowice	Odnowa Parku Królewskiego wraz z otoczeniem w Mysłakowicach	Celem projektu jest odnowa zabytkowego Parku Królewskiego w Mysłakowicach wraz z otoczeniem.
Gmina i Miasto Lwówek Śląski	Przebudowa Wzgórza Kombatantów w mieście Lwówek Śląski	Celem projektu jest przebudowa Wzgórza Kombatantów w m. Lwówek Śląski mająca na celu stworzenie ekoparku.
Gmina Świerzawa	Rozwój ogólnodostępnego parku miejskiego w Świerzawie	Celem projektu jest odnowienie i udostępnienie Parku Piastów w Świerzawie.
Gmina Bolków	Zielona infrastruktura na terenie gminy Bolków	Celem projektu jest przywracanie i wzmacnianie usług ekosystemowych w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury na terenach miejskich i ich obszarach funkcjonalnych.
Gmina Gryfów Śląski	Park Miejski w Gryfowie Śląskim miejscem ochrony przyrody i klimatu	Celem projektu jest wzmocnienie różnorodności biologicznej oraz zielonej i niebieskiej infrastruktury w parku miejskim w Gryfowie Śląskim.
Typ projektów 3.1.1. Zrównoważony rozwój terytorialny - ZIT AJ		

Wnioskodawca	Tytuł projektu	Cel projektu
Gmina Leśna	Centrum Domów Przystępowych. Ośrodek Edukacji Krajobrazowej w Wolimierzu	Celem projektu jest wybudowanie i wyposażenie Centrum Domów Przystępowych - Ośrodka Edukacji Krajobrazowej w Wolimierzu.
Miasto Jelenia Góra	Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych wraz z poprawą infrastruktury na obszarze śródmieścia Jeleniej Góry	Celem projektu jest odnowa przestrzeni publicznych i utworzenie na tych terenach infrastruktury aktywizacji i integracji społecznej tj. przestrzeni służących odpoczynkowi i rekreacji oraz jednocześnie sprzyjających aktywności fizycznej i integracji społecznej.
Gmina Miejska Kowary	Centrum usług turystycznych i promocji produktów regionalnych Kowary-Gmina Leśna	Celem projektu jest stworzenie w Kowarach oraz Leśnej miejsc, które zwiększają ich ofertę turystyczną oraz będą promować produkty lokalne jak i tradycje przemysłu.
Gmina Mirsk	E-usługi publiczne w Gminach: Gryfów Śląski, Lubomierz i Mirsk	Celem projektu jest wdrożenie nowych lub znacznie ulepszonych e-usług publicznych na terenie trzech gmin AJ.
Gmina Mirsk	Zwiększenie atrakcyjności Gminy Mirsk i Gminy Świerzawa jako miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku	Celem projektu jest fizyczna odnowa przestrzeni publicznej poprzez zagospodarowanie przestrzeni między kamieniczkami rynku, deptaka, istniejącego skweru, zachowania i rozwoju zielonej infrastruktury na rynkach poprzez zwiększenie powierzchni czynnych biologicznie.
Fundacja Tradycji Sudeckich	Pawilon „Sudecka Kraina Rzemiosła”	Celem projektu jest kultywowanie i promocja dziedzictwa kulturowego, rzemieślniczego wśród społeczności aglomeracji jeleniogórskiej i turystów, uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej placówek z powiatu karkonoskiego oraz promocja lokalnych produktów.
Gmina Miejska Złotoryja	Rozwój turystyki w Aglomeracji Jeleniogórskiej poprzez utworzenie centrum płukania złota na zalewie w Złotoryi	Celem projektu jest rozwój turystyki w AJ poprzez utworzenie centrum płukania złota na zalewie w Złotoryi.
Gmina Pielgrzymka	Rozwój infrastruktury rowerowej na obszarze Aglomeracji Jeleniogórskiej - Góry i Pogórze Kaczawskie” - rozbudowa Kaczawskich Single Tracków	Celem projektu jest rozwój infrastruktury turystycznej (rowerowej) służącej nieszkodliwemu korzystaniu z zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz ich promocja poprzez wykonanie infrastruktury towarzyszącej ścieżkom rowerowym.

Wnioskodawca	Tytuł projektu	Cel projektu
Gmina Leśna	Izerska szkołka kajakarstwa górskiego i Kajak Polo	Celem projektu jest utworzenie i wyposażenie międzygminnego ośrodka szkolenia dzieci i młodzieży w zakresie kajak-polo i kajakarstwa górskiego.
Gmina Mysłakowice	Rozwój infrastruktury szkolnej w Gminie Mysłakowice	Celem projektu jest stworzenie nowoczesnej placówki szkolnej, dostosowanej do obecnych potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży, z której będą mogli korzystać uczniowie z terenu całej gminy Mysłakowice jak również z miejscowości z gmin sąsiednich.
Gmina Marciszów	Budowa świetlicy wiejskiej wraz z infrastrukturą we wsi Świdnik	Celem projektu jest budowa świetlicy wiejskiej wraz z infrastrukturą we wsi Świdnik.
Gmina Wojcieszów	Odnowienie części wsi Nowy Kościół oraz przestrzeni międzyblokowych w mieście Wojcieszów	Celem projektu jest odnowienie byłego osiedla robotniczego we wsi Nowy Kościół oraz przestrzeni międzyblokowych w mieście Wojcieszów.
Gmina Karpacz	Adaptacja zabytkowego budynku przy ul. Konstytucji 3 Maja 54a z przeznaczeniem na centrum obsługi ruchu turystycznego	Celem projektu jest zwiększenie atrakcyjności turystycznej Aglomeracji Jeleniogórskiej poprzez utworzenie centrum obsługi ruchu turystycznego w Karpaczu.
Parafia Ewangelicko-Augsburska Wang	Zachowanie wartości architektonicznej oraz poprawa bezpieczeństwa pożarowego zabytkowego drewnianego kościoła w Karpaczu	Celem projektu jest poprawa jakości i bezpieczeństwa ogólnodostępnej tkanki zabytkowej.
Gmina Marciszów	Zagospodarowanie terenu przy boisku sportowym wraz z niezbędną infrastrukturą	Celem projektu jest modernizacja i rozbudowa infrastruktury sportowej Gminy Marciszów.
Miasto Szklarska Poręba	Odnowa parku Ducha Gór w Szklarskiej Porębie	Celem projektu jest odnowa zabytkowego parku Ducha Gór w Szklarskiej Porębie.
Gmina Miejska Kowary	Budowa nowej siedziby Miejskiej Biblioteki Publicznej i Centrum wiedzy o przemyśle włókienniczym	Celem projektu jest wybudowanie miejsca, w którym promowane będą różnego rodzaju usługi związane z kulturą i historią włókiennictwa w Kowarach.

Wnioskodawca	Tytuł projektu	Cel projektu
	Kotliny Jeleniogórskiej przy ul. Dworcowej 8 w Kowarach	
Gmina Olszyna	Modernizacja Stadionu Sportowego przy Szkole Podstawowej nr 1 i nr 3 w Olszynie – etap II	Celem projektu jest modernizacja Stadionu Sportowego przy Szkole Podstawowej nr 1 i nr 3 w Olszynie.
Miasto Szklarska Poręba	Park edukacyjno-ekologiczno-przyrodniczy. Ogród deszczowy	Celem projektu jest podniesienie świadomości ekologicznej poprzez innowacyjne zagospodarowanie terenu parku miejskiego w Szklarskiej Porębie.
Gmina Bolków	Ścieżka kasztelana z tarasami widokowymi	Celem projektu jest poprawa walorów turystycznych gminy Bolków z wykorzystaniem istniejących atrakcji turystycznych jak i również rozbudowę powstałych szlaków turystycznych.
Gmina Wojcieszów	Odnowa stadionu miejskiego w Wojcieszowie	Celem projektu jest odnowa stadionu miejskiego w Wojcieszowie.
Gmina Bolków	Wykorzystanie turystyczne obszaru pokopalnianego poprzez dostosowanie i udostępnienie podziemi Wzgórza Ryszarda na obiekt turystyczny	Celem projektu jest odnowa obszaru pokopalnianego poprzez dostosowanie i udostępnienie podziemi Wzgórza Ryszarda na obiekt turystyczny.
Gmina Świerzawa	Komputerowa rewolucja gmin Świerzawa i Wojcieszów	Celem projektu jest wdrożenie nowych lub znacznie ulepszonych e-usług publicznych w gminach Świerzawa i Wojcieszów.
Gmina Bolków	Odbudowa Ośrodka Wypoczynku Świątecznego na terenie Gminy Bolków	Celem projektu jest odbudowa istniejącej bazy wypoczynku świątecznego wraz z przebudową niecki basenowej.
Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej	Odnowa parku krajobrazowego w Bukowcu	Celem projektu jest odnowa 120 ha parku krajobrazowego Ornamental Farm i przystosowanie go do celów edukacji ekologicznej, kulturalnej oraz ruchu turystycznego.
Gmina Złotoryja	e-usługi publiczne w Gminach Złotoryja i Pielgrzymka	Celem projektu jest wdrożenie nowych lub znacznie ulepszonych e-usług publicznych w gminach Złotoryja i Pielgrzymka.

Wnioskodawca	Tytuł projektu	Cel projektu
Miasto Jelenia Góra	Wzmocnienie potencjału Lidera Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej na rzecz przygotowania i realizacji Strategii ZIT AJ na lata 2021-2029	Celem projektu jest wspieranie rozwoju kompetencji niezbędnych do przygotowania i wdrażania Strategii ZIT AJ na lata 2021 -2029 oraz wspieranie realizacji projektów zintegrowanych w ramach ZIT AJ.
Miasto Jelenia Góra	Koszty realizacji zadań powierzonych Miastu Jelenia Góra jako Liderowi Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej w roku 2025	Celem projektu jest wspieranie rozwoju partnerstwa ZIT AJ służącego przygotowaniu i realizacji Strategii ZIT AJ na lata 2021 -2029 oraz wspieranie realizacji projektów zintegrowanych w ramach ZIT AJ.
Miasto Jelenia Góra	Koszty realizacji zadań powierzonych Miastu Jelenia Góra jako Liderowi Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej w roku 2026	Celem projektu jest wspieranie rozwoju partnerstwa ZIT AJ służącego przygotowaniu i realizacji Strategii ZIT AJ na lata 2021 -2029 oraz wspieranie realizacji projektów zintegrowanych w ramach ZIT AJ.
Miasto Jelenia Góra	Koszty realizacji zadań powierzonych Miastu Jelenia Góra jako Liderowi Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej w roku 2027	Celem projektu jest wspieranie rozwoju partnerstwa ZIT AJ służącego przygotowaniu i realizacji Strategii ZIT AJ na lata 2021 -2029 oraz wspieranie realizacji projektów zintegrowanych w ramach ZIT AJ.
Miasto Jelenia Góra	Koszty realizacji zadań powierzonych Miastu Jelenia Góra jako Liderowi Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych	Celem projektu jest wspieranie rozwoju partnerstwa ZIT AJ służącego przygotowaniu i realizacji Strategii ZIT AJ na lata 2021 -2029 oraz wspieranie realizacji projektów zintegrowanych w ramach ZIT AJ.

Wnioskodawca	Tytuł projektu	Cel projektu
	Aglomeracji Jeleniogórskiej w roku 2028	
Miasto Jelenia Góra	Koszty realizacji zadań powierzonych Miastu Jelenia Góra jako Liderowi Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej w roku 2029	Celem projektu jest wspieranie rozwoju partnerstwa ZIT AJ służącego przygotowaniu i realizacji Strategii ZIT AJ na lata 2021 -2029 oraz wspieranie realizacji projektów zintegrowanych w ramach ZIT AJ.
Typ projektów 3.2.1. Wspieranie równego dostępu do edukacji przedszkolnej - ZIT AJ		
Gmina Wojcieszów	Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej na obszarze Aglomeracji Jeleniogórskiej - Gmina Wojcieszów oraz Gmina Świerzawa	Projekt ma na celu zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej na terenie Aglomeracji Jeleniogórskiej.
Gmina Jeżów Sudecki	Budowa Przedszkola wraz z wyposażeniem i infrastrukturą w Gminie Jeżów Sudecki	Celem projektu jest zapewnienie dostępu i upowszechnienie edukacji przedszkolnej poprzez adaptację obiektu zabytkowego i jego rozbudowę z dostosowaniem do celów użyteczności publicznej -edukacji przedszkolnej dzieci.
Gmina Pielgrzymka	Kluczowe kompetencje to przedszkolaka referencje – dodatkowe zajęcia w Gminnym Przedszkolu w Twardocicach	Celem projektu jest wsparcie równego dostępu do dobrej jakości kształcenia dla dzieci z terenów wiejskich uczęszczających do Gminnego Przedszkola w Twardocicach.
Miasto Jelenia Góra	Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej w Jeleniej Górze	Celem projektu jest poprawa jakości edukacji przedszkolnej oraz podniesienie kompetencji dzieci.
Gmina Mysłakowice	Wyposażenie Oddziału Przedszkolnego w nowej Szkole Podstawowej w Mysłakowicach	Celem projektu jest stworzenie nowoczesnego Oddziału Przedszkolnego, który w pełni odpowiadać będzie na potrzeby dzisiejszej edukacji przedszkolnej, w tym również na wymogi dla dzieci ze specjalnymi potrzebami.
Gmina Wleń	Radosne dzieciaki - edycja 2	Celem projektu jest poprawa jakości edukacji przedszkolnej oraz podniesienie kompetencji dzieci.

Wnioskodawca	Tytuł projektu	Cel projektu
Gmina i Miasto Lwówek Śląski	Wyposażenie nowo powstałego Publicznego Przedszkola przy Szkole Podstawowej nr 1 w Lwówku Śląskim	Celem projektu jest wsparcie rozwoju nowo powstałego Publicznego Przedszkola przy Szkole Podstawowej nr 1 w Lwówku Śląskim poprzez wyposażenie placówki i utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego.
Typ projektów 3.2.2. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych		
Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Partnerstwo Ducha Gór	Sąsiedzka pomoc ma moc	Celem projektu jest zwiększenie szans osób o ograniczonej samodzielności oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu choroby, wieku bądź niepełnosprawności, na pozostanie dłużej i bezpiecznie we własnym, znanym środowisku domowym i sąsiedzkim, przy wsparciu najbliższego lokalnego otoczenia w postaci sąsiedzkiej usługi opiekuńczej.
Fundacja Ditero	Wiązka usług społecznych dla rodzin dzieci ze spektrum autyzmu	Celem projektu jest wzmocnienie procesu deinstytucjonalizacji usług w obszarze włączenia społecznego oraz świadczenie kompleksowego wsparcia dla rodzin dzieci ze spektrum autyzmu w postaci usług świadczonych w społeczności lokalnej i dobieranych w miarę potrzeb według zapotrzebowania danej rodziny.

III. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM I REGIONALNYM

III.1. Polityka i przepisy Unii Europejskiej

Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego

Podstawowym dokumentem określającym cele ochrony środowiska na szczeblu Unii Europejskiej jest Wspólnotowy Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego. VIII Program został przygotowany przez Komisję Europejską i przyjęty przez Parlament Europejski i Radę w dniu 06.04.2022 r. Ma on na celu przyspieszenie transformacji ekologicznej w kierunku neutralnej dla klimatu, zrównoważonej, nietoksycznej, zasobooszczędnej, bazującej na energii ze źródeł odnawialnych, odpornej i konkurencyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym w sposób sprawiedliwy, równy i sprzyjający włączeniu społecznemu, a także ochronę, odbudowę i poprawę stanu środowiska, między innymi poprzez powstrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej. Stanowi on podstawę osiągnięcia celów środowiskowych i klimatycznych określonych w Agendzie 2030 ONZ i jej celach zrównoważonego rozwoju, a także celów, do osiągnięcia których dąży się na mocy wielostronnych umów środowiskowych i porozumień klimatycznych.

Określono w nim priorytetowe cele dla UE i państw członkowskich:

- 1) ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz jednoczesne wzmocnienie ich pochłaniania przez naturalne pochłaniacze w Unii, aby osiągnąć unijny cel redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r.;
- 2) stałe postępy we wzmacnianiu i uwzględnianiu zdolności przystosowawczych, w tym na podstawie podejść ekosystemowych, wzmacnianiu odporności i adaptacji oraz ograniczaniu podatności środowiska, społeczeństwa i wszystkich sektorów gospodarki na zmianę klimatu, a jednocześnie skuteczniejsze zapobieganie klęskom żywiołowym związanym z klimatem i pogodą oraz zwiększanie gotowości na nie;
- 3) dążenie do gospodarki dobrobytu, która oddaje planecie więcej niż z niej czerpie, oraz przyspieszenie przejścia na nietoksyczną gospodarkę o obiegu zamkniętym, w której wzrost ma charakter regeneracyjny, zasoby wykorzystuje się w sposób efektywny i zrównoważony oraz stosuje się hierarchię postępowania z odpadami;
- 4) dążenie do osiągnięcia zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, w tym w odniesieniu do szkodliwych substancji chemicznych, aby uzyskać nietoksyczne środowisko, w tym powietrze, wodę, glebę, również w odniesieniu do zanieczyszczenia świetlnego i zanieczyszczenia hałasem, oraz ochrona zdrowia i dobrostanu ludzi, zwierząt i ekosystemów przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem;
- 5) ochrona, zachowanie i przywrócenie różnorodności biologicznej w środowisku lądowym i morskim oraz różnorodności biologicznej wód śródlądowych na obszarach chronionych i poza nimi poprzez, między innymi, zatrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej oraz poprawę stanu ekosystemów i ich funkcji oraz

- świadczonych przez nie usług, a także poprzez poprawę stanu środowiska, zwłaszcza powietrza, wody i gleby, jak również poprzez zwalczanie pustynnienia i degradacji gleby;
- 6) promowanie środowiskowych aspektów równowagi i znaczne ograniczenie największych presji środowiskowych i klimatycznych związanych z produkcją i konsumpcją unijną, w szczególności w obszarze energii, przemysłu, budownictwa i infrastruktury, mobilności, turystyki, handlu międzynarodowego i systemu żywnościowego.

Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

Europejska Strategia Bioróżnorodności do 2030 r. pod nazwą „Przywracanie przyrody do naszego życia” została opublikowana przez Komisję Europejską w dniu 20 maja 2020 r. Strategia zapowiada odbudowę różnorodności biologicznej Europy z korzyścią dla ludzi, klimatu i planety. Główne cele nowej Strategii to:

1. Ustanowienie obszarów chronionych na co najmniej 30% powierzchni lądowej i 30% powierzchni morskiej Europy
2. Odtworzenie zdegradowanych ekosystemów na lądzie i na morzu poprzez wzrost produkcji w systemie rolnictwa ekologicznego i zwiększenie liczby elementów krajobrazu rolniczego przyjaznych przyrodzie
3. Zatrzymanie i odwrócenie trendu spadkowego populacji zapylaczy
4. Zmniejszenie użycia i ryzyka związanego ze stosowaniem pestycydów o 50% do 2030 r.
5. Odtworzenie (do 2030 r.) co najmniej 25 000 km europejskich rzek poprzez przywrócenie do stanu swobodnego przepływu
6. Zasadzenie 3 miliardów drzew
7. Odblokowanie 20 mld Euro rocznie na różnorodność biologiczną z różnych źródeł, w tym funduszy UE oraz funduszy krajowych i prywatnych. Zagadnienia dotyczące kapitału naturalnego i różnorodności biologicznej zostaną włączone do praktyk biznesowych
8. Osiągnięcie przez Unię Europejską wiodącej pozycji na świecie w walce z globalnym kryzysem różnorodności biologicznej. Komisja zmobilizuje wszystkie narzędzia działań zewnętrznych i partnerstwa międzynarodowe na rzecz ambitnych nowych globalnych ram różnorodności biologicznej ONZ na konferencji stron Konwencji o różnorodności biologicznej w 2021 r.

Strategia UE w zakresie adaptacji do zmian klimatu

W dniu 24.02.2021 r. Komisja Europejska opublikowała nową Strategię w zakresie przystosowania do zmiany klimatu pn. „Budując Europę odporną na zmianę klimatu”. Dokument przedstawia zasadnicze kierunki dla działań dostosowawczych, które powinny być podejmowane przez poszczególne państwa UE. Strategia zwraca uwagę m.in. na konieczność podjęcia działań adaptacyjnych, przede wszystkim w obszarach o szczególnej wrażliwości na zmiany klimatu. Strategia koncentruje się na trzech kluczowych celach:

1. Wspieranie działań państw członkowskich: Komisja zachęca wszystkie państwa członkowskie do przyjęcia kompleksowych strategii adaptacyjnych.
2. Prowadzenie działań polegających na wspieraniu adaptacji w kluczowych sektorach wrażliwych, takich jak rolnictwo, rybołówstwo i polityka spójności oraz zapewnieniu, że europejska infrastruktura stanie się bardziej odporna na zmiany klimatu.
3. Podejmowanie świadomych decyzji na wszystkich szczeblach decyzyjnych poprzez uzupełnienie braków w wiedzy na temat adaptacji.

III.2. Dokumenty krajowe

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)

14 lutego 2017 r. Rada Ministrów przyjęła Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju. Łączy w sobie wymiar strategiczny z operacyjnym: wskazuje niezbędne działania oraz instrumenty realizacyjne - projekty flagowe i strategiczne, zapewniające jej wdrożenie.

Jednym z celów Strategii jest wzrost efektywności środowiskowego potencjału rozwoju, pozwalający na użytkowanie go dla zaspokojenia aktualnych potrzeb rozwojowych i wzrostu jakości życia oraz zachowania zasobów rozwojowych dla przyszłych pokoleń. Oczekiwane rezultaty działań obejmują stopniowe zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, zwiększenie ilości retencjonowanej wody do 15–20%, poprawę stanu jednolitych części wód, poprawę jakości zarządzania obszarami Natura 2000, zmniejszenie konfliktogenności ochrony zasobów przyrodniczych oraz wykorzystanie surowcowe odpadów komunalnych. Wśród kierunków interwencji Strategia wymienia m.in.:

- 1) zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód,
- 2) likwidację źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- 3) zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego (tu jednym z działań jest „Dostosowanie norm systemu planowania i zagospodarowania przestrzeni oraz wprowadzenie zmian w zarządzaniu obszarami poddanymi ochronie w celu zmniejszenia naturalnej konfliktogenności ochrony wartości wysoko cenionych”),
- 4) ochronę gleb przed degradacją.

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

16 lipca 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Politykę Ekologiczną Państwa 2030, która jest jedną z podstaw prowadzenia polityki ochrony środowiska w Polsce, a także jedną z dziewięciu strategii, stanowiących fundament zarządzania rozwojem kraju. W systemie dokumentów strategicznych PEP2030 stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, dlatego też główny cel PEP2030, tj. „Rozwój

potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców”, został przeniesiony wprost ze Strategii. Cele horyzontalne PEP2030 to:

- Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa.
- Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Cele szczegółowe PEP2030 sformułowano następująco:

1. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.
2. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.
3. Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych

Cele szczegółowe będą realizowane poprzez kierunki interwencji:

- Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT,
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- Adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Rada Ministrów przyjęła w dniu 29.10.2013 r. „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA). Dokument ten wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020. Celem głównym SPA

jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Mają temu służyć następujące cele:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska.

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu.

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu.

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

III.3. Dokumenty regionalne i wojewódzkie

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 jest najważniejszym dokumentem strategicznym w województwie, gdyż wyznacza cele strategiczne, cele operacyjne i kluczowe kierunki działań realizowane na terenie województwa. Dokument został przyjęty uchwałą nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r.

Strategia rozwoju województwa jest dokumentem własnym samorządu wojewódzkiego, dzięki czemu organizowanie zadań można uznać za racjonalne. Ważną cechą strategii rozwoju województwa jest jej walor informacyjny. Poprzez dokument strategiczny społeczeństwo, podmioty gospodarcze i instytucje są informowane o celach rozwojowych przyjętych przez samorządowe władze regionu. Podstawą strategii rozwoju województwa jest założenie maksymalnego wykorzystania rozeznaczonych wewnętrznych zasobów oraz potencjału miejscowych podmiotów oraz korzyści usytuowania geograficznego.

W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego sformułowano 5 celów strategicznych:

1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu,
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych,
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego,
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Zagadnienia związane z ochroną środowiska przypisano głównie do celu nr 4, gdzie cele operacyjne określono następująco:

1. Poprawa stanu środowiska,
2. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska,
3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi,
4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego,
5. Ochrona obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego,
6. Rozwój gospodarki cyrkularnej.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

Uchwałą nr XIX/482/20 z dnia 16 czerwca 2020 r. Sejmik Województwa Dolnośląskiego przyjął „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”. Plan wskazuje, że strategiczne cele polityki przestrzennej województwa będą realizowane poprzez dedykowane im kierunki rozwoju; te cele i kierunki przedstawiono w tab. nr 3.

Tab. 3. Cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa dolnośląskiego

Cele	Kierunki
CEL 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy	Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi.
	Kierunek 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją.
	Kierunek 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez wyznaczenie obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji.
	Kierunek 1.4. Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego krajobrazu	Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich.
	Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.
	Kierunek 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska.
Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.	Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.
	Kierunek 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów.
	Kierunek 3.3. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej.
	Kierunek 3.4. Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych.
	Kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.
	Kierunek 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas).
Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.	Kierunek 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T.
	Kierunek 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa.

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2022 - 2025 z perspektywą do roku 2029

Dokument został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego nr XLVII/939/22 z dnia 14 lipca 2022 r. Wyznaczono w nim 11 celów strategicznych wojewódzkiej polityki ochrony środowiska:

1. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu.
2. Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego.
3. Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym

4. Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią
5. Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.
6. Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu oraz kontynuacja badań gleb na terenach bezpośrednio zagrożonych zanieczyszczeniami w województwie.
7. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa.
8. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.
9. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu.
10. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.
11. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa.

Każdemu z ww. celów przypisano kierunki i działania.

Należy pamiętać, że ustalenia wojewódzkiego programu ochrony środowiska mają przełożenie na programy powiatowe i gminne.

IV. ANALIZA ZGODNOŚCI OCENIANEGO DOKUMENTU Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA

Prognoza oddziaływania na środowisko powinna m.in.

- 1) zawierać informacje o powiązaniach ocenianego dokumentu z innymi dokumentami,
- 2) określać ustanowione cele ochrony środowiska (istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu) oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.

Ze względu na to, że wskazane w poprzednim rozdziale dokumenty określające politykę ekologiczną zawierają wiele różnorodnych ustaleń w zakresie ochrony poszczególnych komponentów środowiska, dla potrzeb niniejszej prognozy dokonano syntetycznej konsolidacji strategicznych celów w zakresie ochrony środowiska. W wyniku takiej analizy, sformułowano następujące zagregowane kluczowe cele środowiskowe:

- Powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji funkcji ekosystemu oraz przywrócenie ich w możliwie największym stopniu.
- Powstrzymanie pogarszania stanu wód oraz osiągnięcie ich dobrego stanu.
- Utrzymanie oraz poprawa komfortu i jakości życia ludzi.
- Przeciwdziałanie degradacji gleb.
- Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery i poprawa lub utrzymanie poziomów jakości powietrza, niestanowiących zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego.
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu i ograniczanie negatywnych skutków tych zmian, w tym - adaptacja do zmian klimatycznych.
- Ochrona klimatu akustycznego oraz ograniczanie emisji hałasu.
- Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi, w tym dywersyfikacja źródeł energii i stały dynamiczny rozwój odnawialnych źródeł energii.
- Ochrona i odbudowa wartości krajobrazowych.
- Ochrona i ograniczanie negatywnego wpływu na zabytki i dobra materialne.
- Rozwój gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej i niskoodpadowej.

Analizowany projekt Strategii uwzględnia cele strategiczne dotyczące ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatycznych. Nie zidentyfikowano kolizji pomiędzy strategicznymi ustaleniami polityk środowiskowych a treścią Strategii, ponieważ projekt ocenianego dokumentu:

- 1) uwzględnia istniejące uwarunkowania środowiskowe,
- 2) uwzględnia strategiczne cele w zakresie ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu,
- 3) nie zawiera elementów kolidujących z celami polityki środowiskowej.

Przy ocenie Strategii pod kątem zgodności z polityką ochrony środowiska należy pamiętać, że jej ustalenia będą wdrażane równoległe ze stosowaniem innych przepisów dotyczących np. budowy na terenach szczególnego zagrożenia powodziowego oraz warunków

technicznych w budownictwie. Aby pozytywna ocena pozostała aktualna na etapie praktycznego wdrażania Strategii, niezbędne jest zadbanie o wysoki poziom dbałości o ochronę środowiska na etapie prowadzonych postępowań administracyjnych.

W ramach prac nad niniejszą prognozą uwzględniono informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych przyjętych dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem SOOŚ. Dokonano analizy prognoz dla innych programów i strategii powiązanych z ocenianym dokumentem, m.in.:

1. Prognozy oddziaływania na środowisko dla Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.
2. Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu aktualizacji planu gospodarowania wodami oraz dla projektu planu zarządzania ryzykiem powodziowym.
3. Prognozy oddziaływania na środowisko projektu dokumentów wojewódzkich: strategii rozwoju województwa, wojewódzkiego programu ochrony środowiska, wojewódzkiego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ww. prognozy nie określają wytycznych dla innych dokumentów strategicznych oraz konkretnych wskazówek co do monitorowania oddziaływania wpływu ustaleń innych dokumentów na środowisko. Natomiast wnioski wyrażone w powyższych dokumentach wskazały, że oceniane dokumenty odzwierciedlają zapisy krajowych i unijnych aktów prawnych, umów międzynarodowych oraz dokumentów strategicznych odnoszących się do ochrony środowiska. Wykazano w nich także, że cele przyjęte w programach i strategiach w większości pozytywnie lub obojętnie oddziałują na poszczególne komponenty środowiska. Analizowany projekt Strategii pozostaje zgodny z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, co uprawnia do wyprowadzenia wniosku, że również ustalenia prognoz oddziaływania na środowisko będą do siebie zbliżone.

Oczywistym jest, że część spośród ustaleń wynikających z projektu Strategii może być realizowana na terenach, na których obowiązują ustalenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W dokumentach tych mogą być wyznaczone tereny zezwalające na realizację przedsięwzięć wpisujących się w ustalenia Strategii. Dokumenty te co do zasady poddawane są SOOŚ. Przegląd dokumentacji tych ocen pozwala na stwierdzenie, że w ramach prognozy wskazano na dopuszczalność wprowadzenia ustaleń wynikających z ocenianych dokumentów. Rozważając możliwość bardziej szczegółowego wykorzystania ustaleń tych ocen dla celów niniejszej prognozy, należy uwzględnić następujące fakty:

- 1) w odniesieniu do części ustaleń Strategii dot. przewidywanych projektów, nie jest określona ich dokładna lokalizacja (choć wiadomym jest, że projekty będą realizowane na terenie AJ);
- 2) prognozy oddziaływania na środowisko dla strategii rozwoju, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego są wykonywane według zróżnicowanych metodyk,

z różnym aparatem pojęciowym, mają zróżnicowany stopień szczegółowości oraz odnoszą się do stanu środowiska w różnych przedziałach czasowych;

- 3) obecnie nie ma w Polsce kompleksowego systemu monitorowania wszystkich presji istniejących i potencjalnych pod kątem ich wpływu na środowisko i skutków w środowisku; istniejący system Państwowego Monitoringu Środowiska (oraz systemy pozyskiwania wiedzy o stanie przyrody w obszarach chronionych) uwzględniają wyłącznie dane o stanie środowiska, jednak zazwyczaj nie jest to powiązane z danymi o presjach wpływających na ten stan; najlepiej rozwinięte pod tym względem są systemy zarządzania hałasem (w największych miastach oraz przy głównych drogach i liniach kolejowych - czyli w ramach map akustycznych) oraz emisją zanieczyszczeń do powietrza (w odniesieniu do tych przypadków generujących konieczność opracowania programów ochrony powietrza).

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że na obecnym etapie rozwoju systemu ocen oddziaływania na środowisko nie ma możliwości przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy ustaleń innych ocen strategicznych w sposób mogący mieć przełożenie na wyciągnięcie miarodajnych wniosków mających znaczenie dla oceny i wdrażania ocenianego dokumentu.

V. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ŚRODOWISKOWYCH

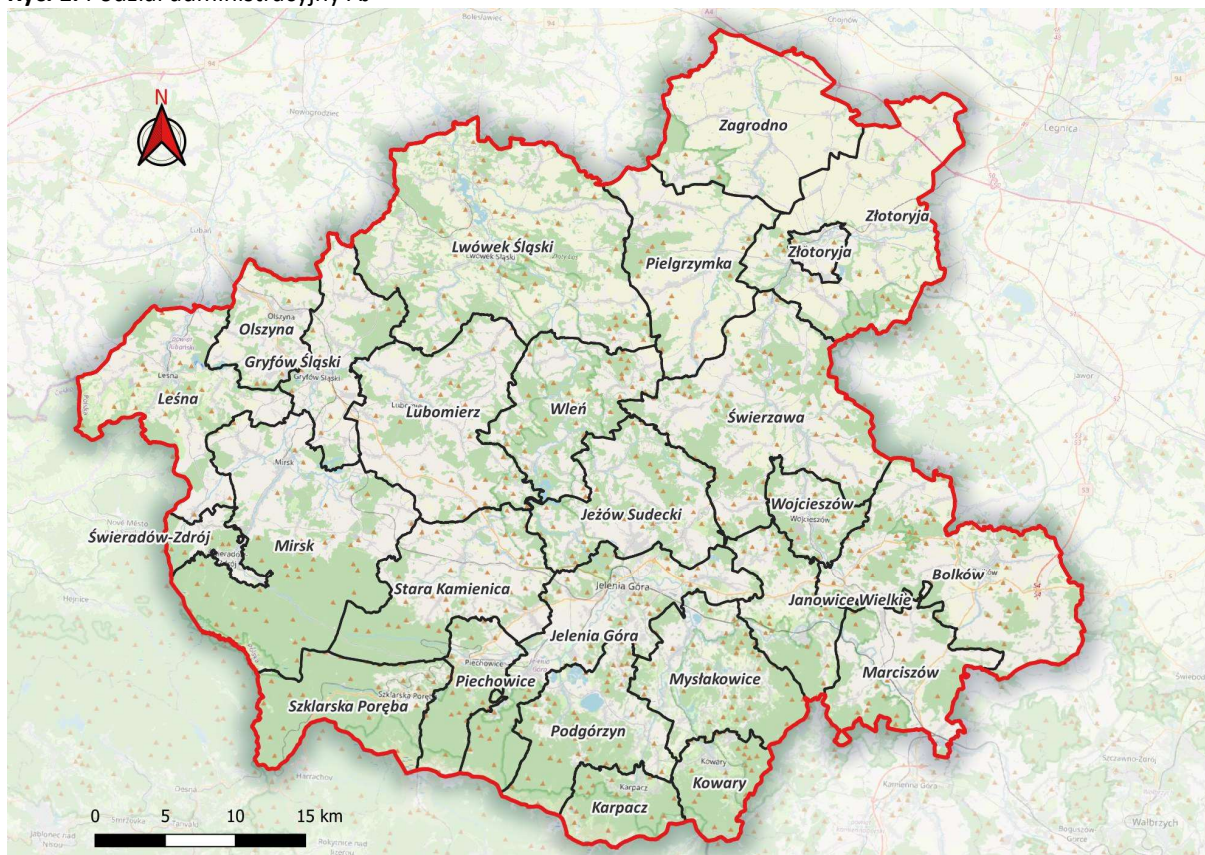
V.1. Położenie

Agglomeracja Jeleniogórska (AJ) położona jest w zachodniej części województwa dolnośląskiego, obejmuje w całości powiat karkonoski, powiat lwówecki oraz powiat złotoryjski, w części – powiaty lubański, jaworski i kamiennogórski. Od strony południowej Agglomeracja graniczy z Republiką Czeską. W AJ znajduje się 26 gmin:

- 1) miasto na prawach powiatu: Jelenia Góra;
- 2) gminy miejskie: Karpacz, Kowary, Piechowice, Szklarska Poręba, Świeradów -Zdrój, Wojcieszów, Złotoryja;
- 3) gminy wiejskie: Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki, Marciszów, Mysłakowice, Podgórzyn, Stara Kamienica, Pielgrzymka, Zagrodno, Złotoryja;
- 4) gminy miejsko-wiejskie: Bolków, Gryfów Śląski, Leśna, Lubomierz, Lwówek Śląski, Mirsk, Olszyna, Wleń, Świerzawa.

Lokalizacja gmin AJ jest przedstawiona na rycinie nr 1.

Ryc. 1. Podział administracyjny AJ

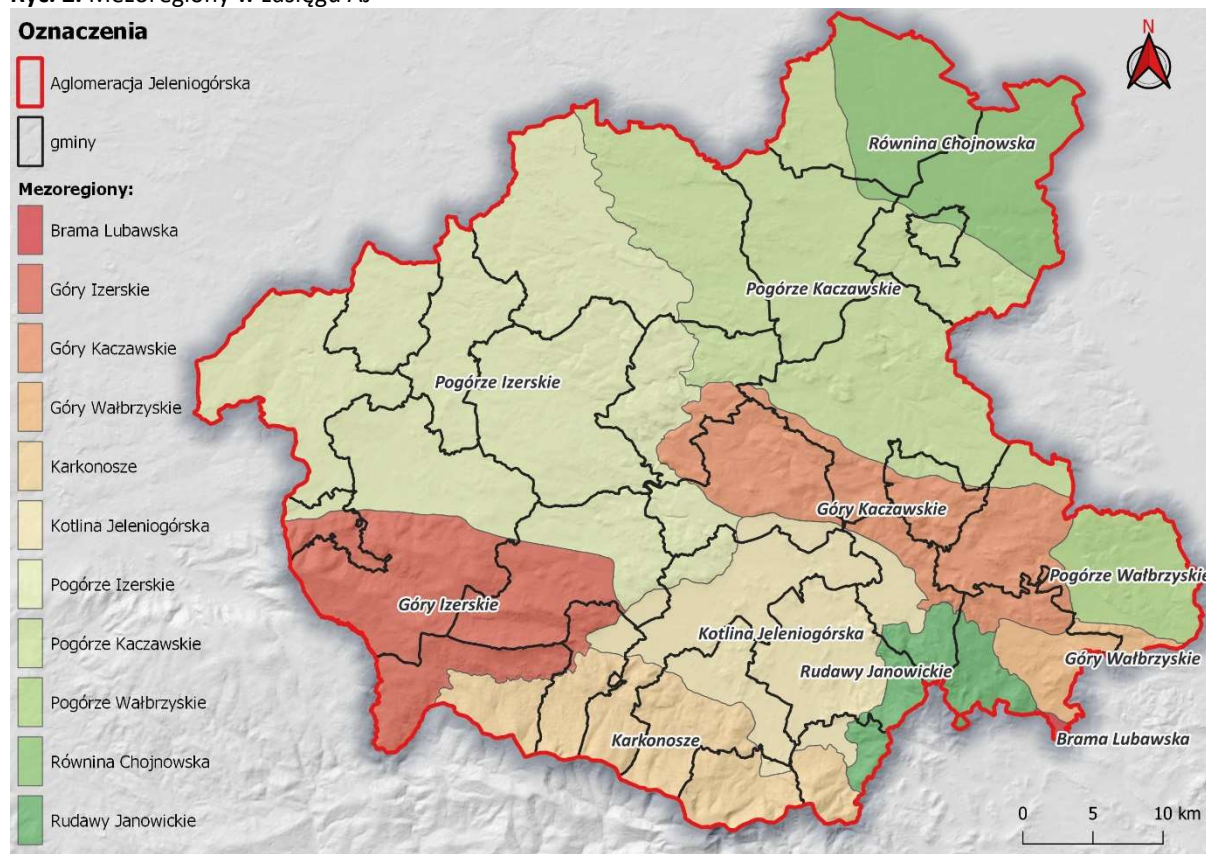

Powierzchnia AJ zajmuje 2 430 km², co stanowi 12,18% powierzchni województwa dolnośląskiego.

AJ zlokalizowana jest w terenie górskim pasma Sudetów Zachodnich oraz - w niewielkim stopniu - Sudetów Środkowych. Górskie położenie większości gmin utrudnia dostępność transportową AJ, z drugiej strony jednak sprzyja jej rozwojowi turystycznemu. Część gmin AJ graniczy z Republiką Czeską – Szklarska Poręba, Karpacz, Kowary, Podgórzyn, Jelenia Góra, Piechowice, Mirsk, Leśna – co umożliwi rozwój turystyki transgranicznej i przyczyniać się może do aktywizacji gospodarczej obszarów nadgranicznych.

Pod względem rejonizacji fizycznogeograficznej, AJ położony jest na obszarze 11 mezoregionów odzwierciedlających różnicowanie krajobrazu (zob. ryc. 2). Analizowany teren charakteryzuje się dużą różnorodnością i bogactwem form ukształtowania powierzchni, budowy geologicznej, szaty roślinnej i zwierzęcej, a także dużą zasobnością surowców mineralnych.

Ryc. 2. Mezoregiony w zasięgu AJ

V.2. Charakterystyka społeczno - gospodarcza

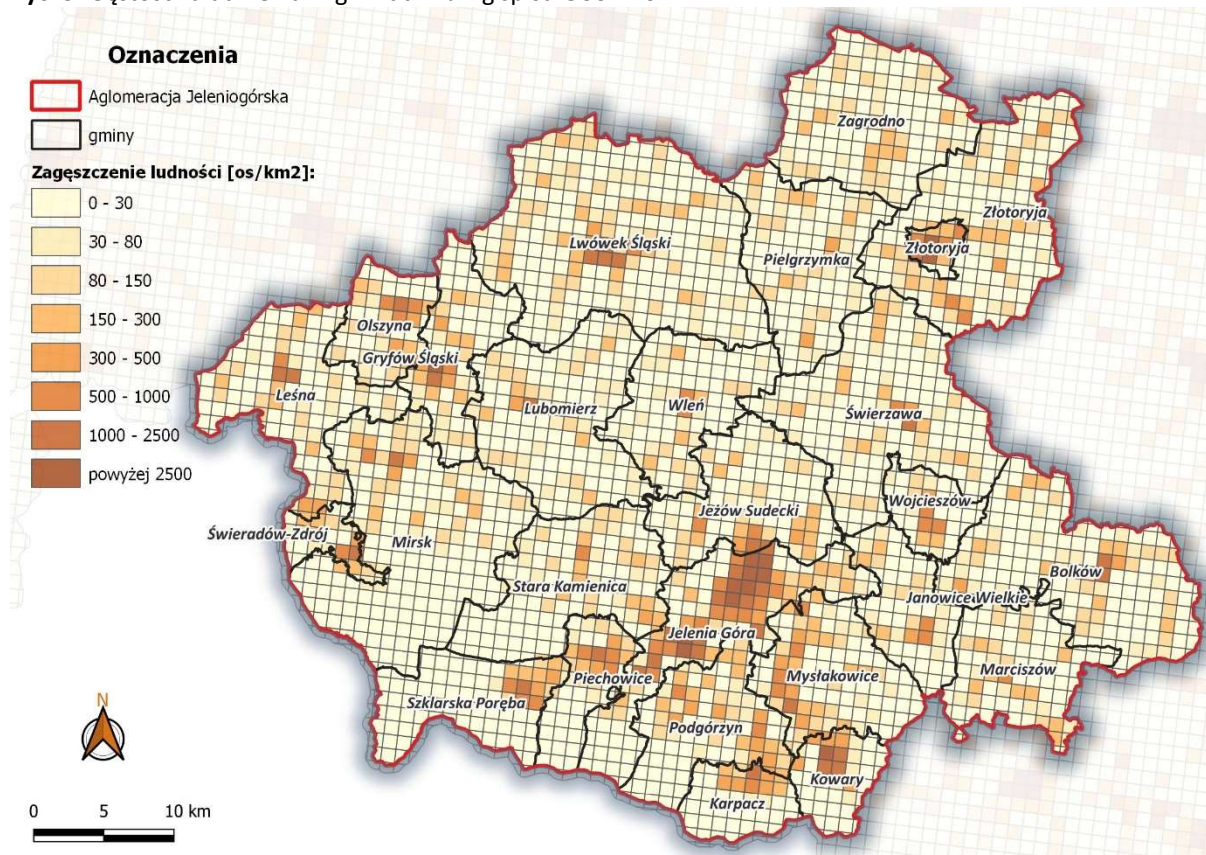
Liczba mieszkańców obszaru AJ wynosi 265 514 osób (stan na 31.12.2020 r.), co stanowi 9,18 % ludności województwa dolnośląskiego. Wielkość ta wyraźnie maleje w ostatnich latach - głównie wskutek niżu demograficznego.

Średnia gęstość zaludnienia w obszarze AJ wynosi 165 os/km². Na rycinie nr 3 przedstawiono rozmieszczenie gęstości zaludnienia w podziale na siatkę kwadratów o boku

1 km, w których zawarto informację o liczbie ludności (według spisu powszechnego wykonanego w 2021 r. przez Główny Urząd Statystyczny).

Ryc. 3. Gęstość zaludnienia w gminach AJ wg spisu GUS z 2021 r.

Gospodarkę AJ wyróżnia ponadprzeciętny udział sektora turystycznego. Wskaźniki diagnozujące kondycję gospodarczą wskazują na niższą dynamikę wzrostu aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości mieszkańców AJ w stosunku do całego województwa.

O niskim potencjale gospodarczym AJ świadczy szereg czynników, takich jak relatywnie: niska liczba podmiotów gospodarki narodowej, niskie dochody JST z udziału w podatkach, niskie nakłady na działalność innowacyjną czy kurczący się sektor małych i średnich przedsiębiorstw. Na tej podstawie dynamikę rozwoju gospodarki AJ należy ocenić jako niewystarczającą dla zniwelowania dysproporcji rozwojowych istniejących na Dolnym Śląsku pomiędzy obszarem sudeckim a resztą województwa. Wolne tempo rozwoju gospodarczego Aglomeracji wynika z wielu powiązanych ze sobą przyczyn takich jak: niewystarczający system zachęt do inwestowania w gminach oddalonych od głównych miast AJ, słaba dostępność komunikacyjna terenu AJ, ograniczona aktywność inwestycyjna firm działających w AJ, brak równowagi między inwestycjami w rozwój sektora turystycznego i inwestowaniem w czysty przemysł oparty na nowych technologiach, rosnące koszty pracy, ograniczony zasób profesjonalnych kadr. Jednym z istotnych czynników jest także brak lub nieefektywna

współpraca nauki i biznesu, a także wciąż niewystarczająca oferta wsparcia ze strony instytucji otoczenia biznesu.

Największym ośrodkiem gospodarczym AJ jest Jelenia Góra, w której funkcjonuje Strefa Przemysłowa o powierzchni ok. 80 ha gruntów inwestycyjnych z zakładami produkcyjnymi zatrudniającymi ponad 5 000 osób. Atrakcyjne położenie terenów inwestycyjnych przy głównym szlaku komunikacyjnym w kierunku Czech i Niemiec oraz stosunkowo wysoki potencjał rozwojowy AJ, to walory, które przyciągnęły licznych inwestorów, dzięki czemu niemal wszystkie tereny inwestycyjne dostępne w rejonie Strefy Przemysłowej zostały zagospodarowane. Pozostałe specjalne strefy ekonomiczne zlokalizowane na obszarze AJ: Kamiennogórska Specjalna Strefy Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości, Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna oraz Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna dysponują działkami o łącznej powierzchni 267 ha. Relatywnie szeroka oferta terenów inwestycyjnych dostępnych poza głównym ośrodkiem gospodarczym regionu stwarza warunki do wzrostu aktywności inwestycyjnej na większym obszarze AJ

V.3. Główne źródła antropopresji

Wśród głównych źródeł antropopresji na środowisko w rejonie objętym analizą należy wymienić przede wszystkim:

- 1) postępujący wzrost zabudowy i przekształcenia terenu na cele turystyki masowej - co powoduje fragmentację krajobrazu, ubytek obszarów o cennych walorach przyrodniczych i pogorszenie warunków w zakresie usług ekosystemowych, np. zwiększenie stopnia zasklepienia terenu pogarsza warunki retencyjne (zwłaszcza na terenach miejskich i podmiejskich) oraz mikroklimatyczne, a także większą emisję zanieczyszczeń związanych z ogrzewaniem i ruchem pojazdów mechanicznych;
- 2) zabudowę komunikacyjną (drogi, linie kolejowe) i przemysłową, która stanowi źródło emisji hałasu, zanieczyszczeń i energii do środowiska, a także wpływa na zmianę krajobrazu oraz kształtuje reżim hydrologiczny i hydrogeologiczny;
- 3) niski stopień skanalizowania terenów mieszkalnych nienależących do większych ośrodków miejskich oraz problemy w zapewnieniu odpowiedniego systemu oczyszczania ścieków w miejscowościach turystycznych;
- 4) niską emisję - tj. emisję pyłów i szkodliwych gazów na niskiej wysokości, pochodzących z ruchu pojazdów oraz indywidualnych źródeł energii cieplnej;
- 5) oddziaływania związane z rolnictwem - m.in. nawożenie, używanie środków ochrony roślin, niedobór elementów krajobrazowych mających znaczenie dla ochrony bioróżnorodności (np. zadrzewienia śródpolne), emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza w związku z pracami polowymi.

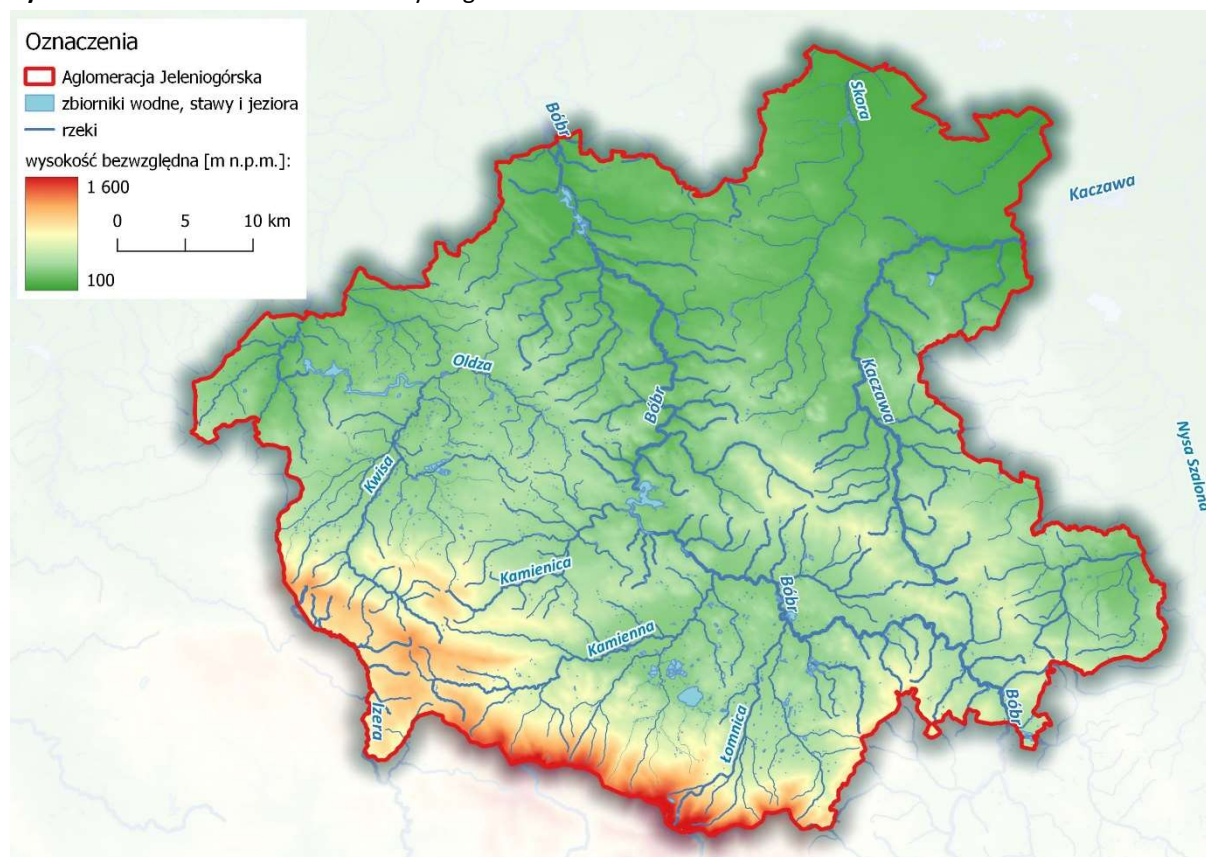
Niezależnie od powyższego, na stan środowiska wpływ mają także zmiany i presje o charakterze regionalnym i globalnym, takie jak np. zmiana klimatu, przemieszczanie zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości, depozycja zanieczyszczeń z atmosfery, pojawianie się gatunków inwazyjnych oraz gatunków obcych rodzimej florze i faunie.

V.4. Wody powierzchniowe

Analizowany obszar położony jest na granicy dorzecza Odry i Łąby. Główne rzeki obszaru AJ to Bóbr, Kaczawa, Kwisia, Kamienna, Łomnica, Kamienica, Oldza, Nysa Szalona i Skora. Dla kształtowanie reżimu hydrologicznego w rzekach znaczenie mają duże sztuczne zbiorniki wodne zlokalizowane w obrębie AJ (wśród których należy wymienić w szczególności zbiorniki: Sosnówka, Pilchowice, Złotniki, Leśna), jeziora (jez. Rakowickie) oraz stawy (np. w rejonie Podgórzyna).

Zróźnicowanie geomorfologiczne powierzchni ziemi wraz z siecią hydrograficzną przedstawiono na ryc. nr 4.

Ryc. 4. Ukształtowanie terenu i sieć hydrograficzna terenu

Według ustaleń obowiązujących planów gospodarowania wodami (dalej: PGW) na obszarze dorzecza Odry i Łąby (w niewielkim skrawku południowo-wschodniej części AJ), obszar AJ położony jest w zlewni 52 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), w tym w zasięgu zlewni:

- 1) 5 zbiornikowych JCWP (Zb. Leśna, Zb. Złotniki, Zb. Pilchowice, Zb. Sosnówka, Zb. Dobromierz - zlokalizowany poza AJ, ale AJ obejmuje fragment jego zlewni);
- 2) 47 rzecznych, spośród których największe to:
  - Bóbr od zb. Bukówka do Kamiennej (RW60000316199),
  - Bóbr od Kamiennej do zb. Pilchowice (RW60000316333),
  - Bóbr od zb. Pilchowice do Żeliszowskiego Potoku (RW600003163759),

- Kaczawa do Nysy Szalonej (RW60000613839),
- Kwisa do zb. Leśna (RW6000031665159),
- Kamienica (RW60000316329),
- Kamienna od Kamieńczyka do ujścia (RW60000316299),
- Skora od Gajowej do Zimnika (RW6000031386659).

Celem środowiskowym dla każdej z ww. JCWP jest: dobry stan wód (dobry stan/potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny) oraz niepogorszenie stanu JCWP. W większości przypadków stan wód jest zły, a główną przyczyną takiej sytuacji jest zanieczyszczenie rzek oraz spływy powierzchniowe z terenów rolniczych, zurbanizowanych i przemysłowych. Duże znaczenie ma również depozycja zanieczyszczeń z atmosfery, przekształcenia hydromorfologiczne oraz zaburzenia reżimu hydrologicznego.

V.5. Wody podziemne

Arkusze Mapy Hydrogeologicznej Polski (opracowane przez Państwowy Instytut Geologiczny) wskazują, że na terenie AJ występują główne użytkowe poziomy wodonośne (GUPW), które w znacznej części AJ cechują się wysokim stopniem zagrożenia. Stopień zagrożenia tych struktur jest zależny przede wszystkim od takich cech, jak: podatność na zanieczyszczenie, izolacja od powierzchni terenu, głębokość występowania wód podziemnych i rodzaj ośrodka wodonośnego. Niemniej pod uwagę brane są również czynniki zewnętrzne, takie jak np. istnienie ognisk zanieczyszczeń na powierzchni ziemi. W oparciu o dane pozyskane z Mapy Hydrogeologicznej Polski, kierując się informacjami zawartymi w pracy pn. „Charakterystyka wód podziemnych zgodnie z zapisami załącznika II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej” (Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, 2013), na ryc. nr 5 przedstawiono dane o stopniu zagrożenia GUPW.

Analizowany teren jest zlokalizowany w granicach 5 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) oznaczonych numerami: 107, 115, 112, 106 oraz - na niewielkiej części obszaru - 108. Według danych Państwowego Monitoringu Środowiska stan ilościowy i chemiczny tych JCWPd jest dobry. Celem środowiskowym jest utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych oraz niepogarszanie obecnego stanu.

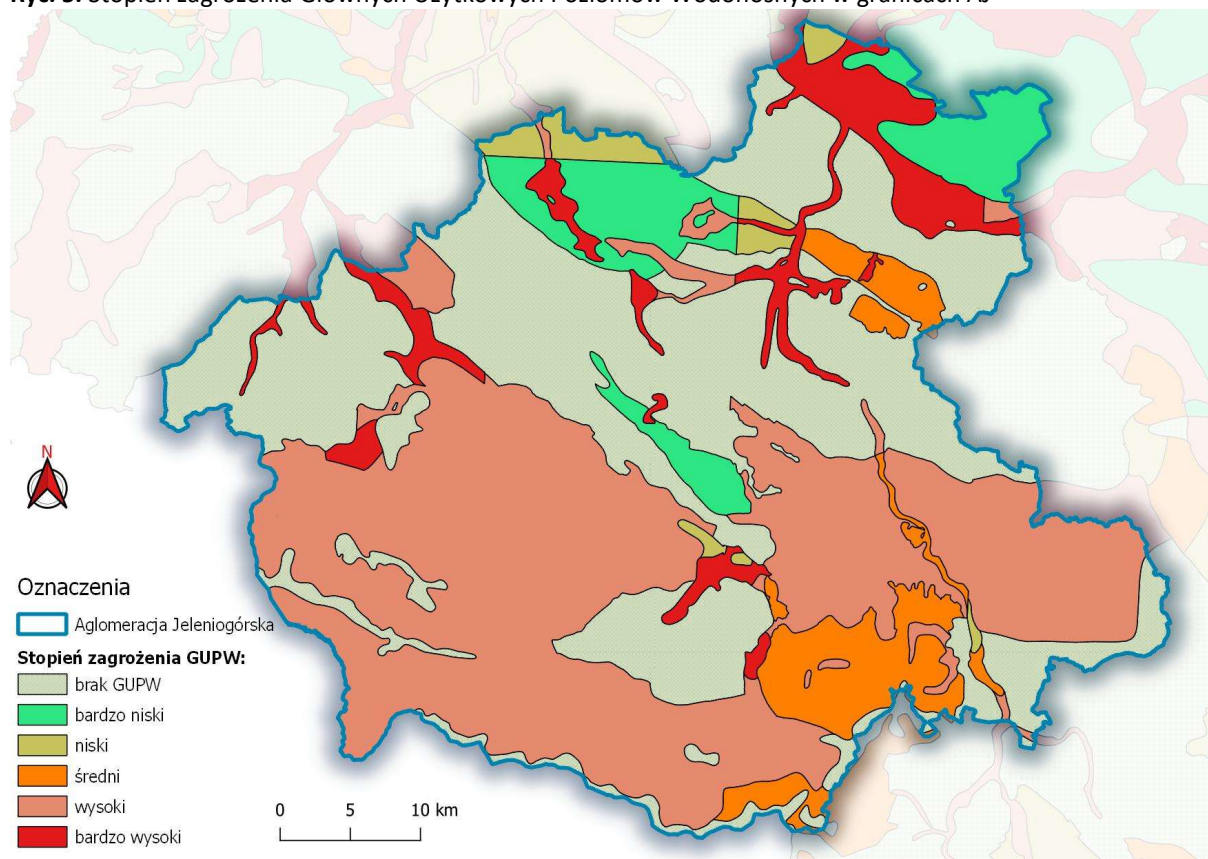
W granicach AJ występują 3 Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP):

- nr 317 - Niecka zewnętrzna sudecka Bolesławiec (Niecka zewnętrznosudecka Bolesławiec),
- nr 318 - Zbiornik Słup - Legnica,
- nr 343 - Dolina rzeki Bóbr (Marciszów).

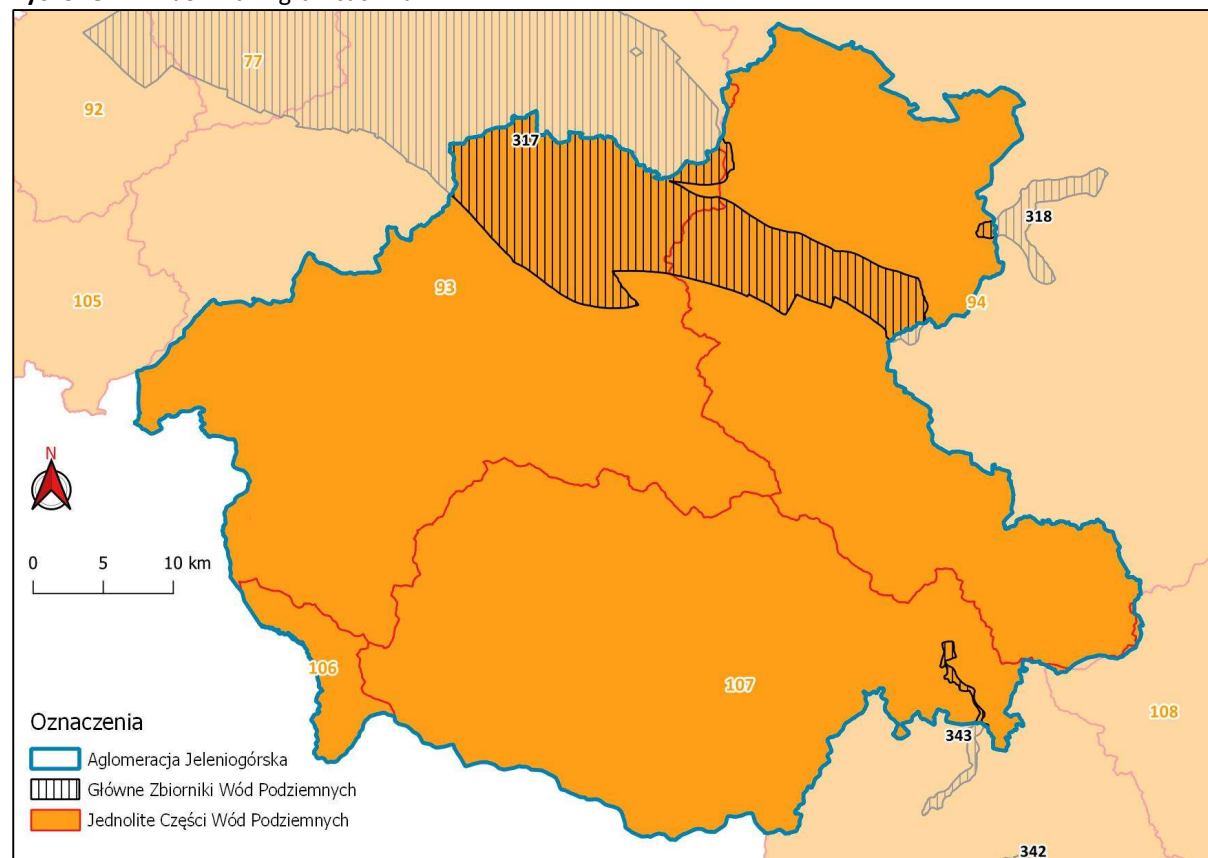
Dla ww. GZWP nie ustanowiono jak dotąd obszarów ochronnych.

Położenie AJ względem JCWPd i GZWP przedstawiono na ryc. 6.

Ryc. 5. Stopień zagrożenia Głównych Użytkowych Poziomów Wodonośnych w granicach AJ

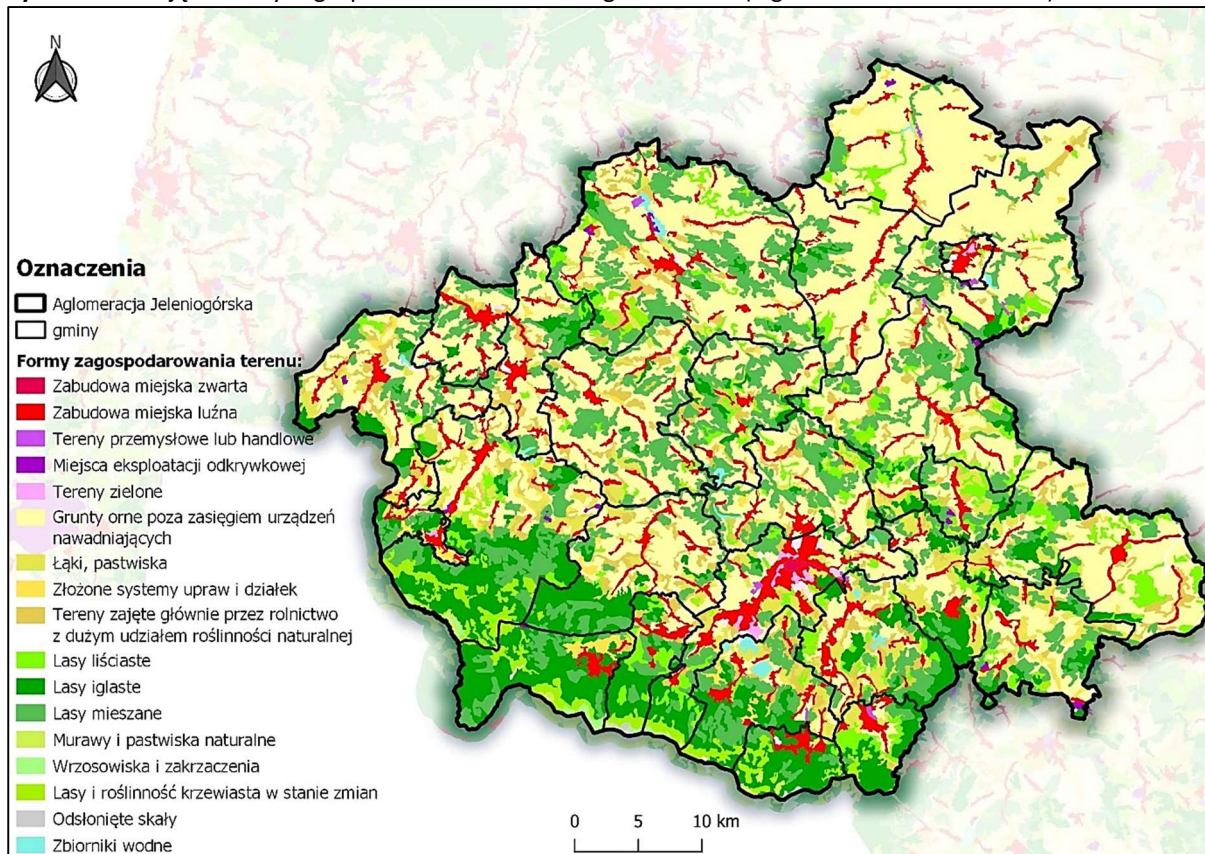
Ryc. 6. GZWP i JCWPd w granicach AJ

V.6. Powierzchnia ziemi i uwarunkowania geologiczne

Na analizowanym terenie występuje znaczne zróżnicowanie sposobu zagospodarowania powierzchni ziemi. W południowej i zachodniej części obszaru widoczna jest duża lesistość, w części północnej - duży udział terenów rolniczych. Zgeneralizowane zobrazowanie formy użytkowania gruntów przedstawiono na rycinie 7.

Ryc. 7. Dominujące formy zagospodarowania terenu w granicach AJ (wg Corine Land Cover 2018)

Największy stopień przekształcenia obiegu wody występuje na obszarach zabudowanych. Zabudowa naturalnej powierzchni terenu spowodowała, że istotnym zmianom uległy tu: spływ powierzchniowy wód opadowych w kierunku dolin rzek oraz ich transpiracja do atmosfery i infiltracja w glebie. Na pozostałych obszarach AJ, w związku z umiarkowanym rolnictwem i wysokim stopniem zalesienia, stopień przekształcenia obiegu wody jest stosunkowo niski.

Udział powierzchni uszczelnionej i powierzchni zielonych w zagospodarowaniu terenu gmin AJ mają zasadnicze znaczenie dla jej wrażliwości na zmiany klimatu. Tereny biologicznie czynne obniżają temperaturę powierzchni i temperaturę powietrza, poprawiają wilgotność powietrza oraz znacznie zwiększają retencję krajobrazową wody, zapobiegając podtopieniom i poprawiając mikroklimat. Udział powierzchni biologicznie czynnej jest odwrotnie proporcjonalny do udziału terenów uszczelnionych. Tereny mieszkalne o najmniejszym udziale zieleni to osiedla mieszkaniowe wielorodzinne w obszarach o gęstej zabudowie

(głównie centra miast) oraz tereny z funkcją transportową i usługowo-przemysłową. Najniższy udział zieleni charakteryzuje tereny przemysłowe i składowe.

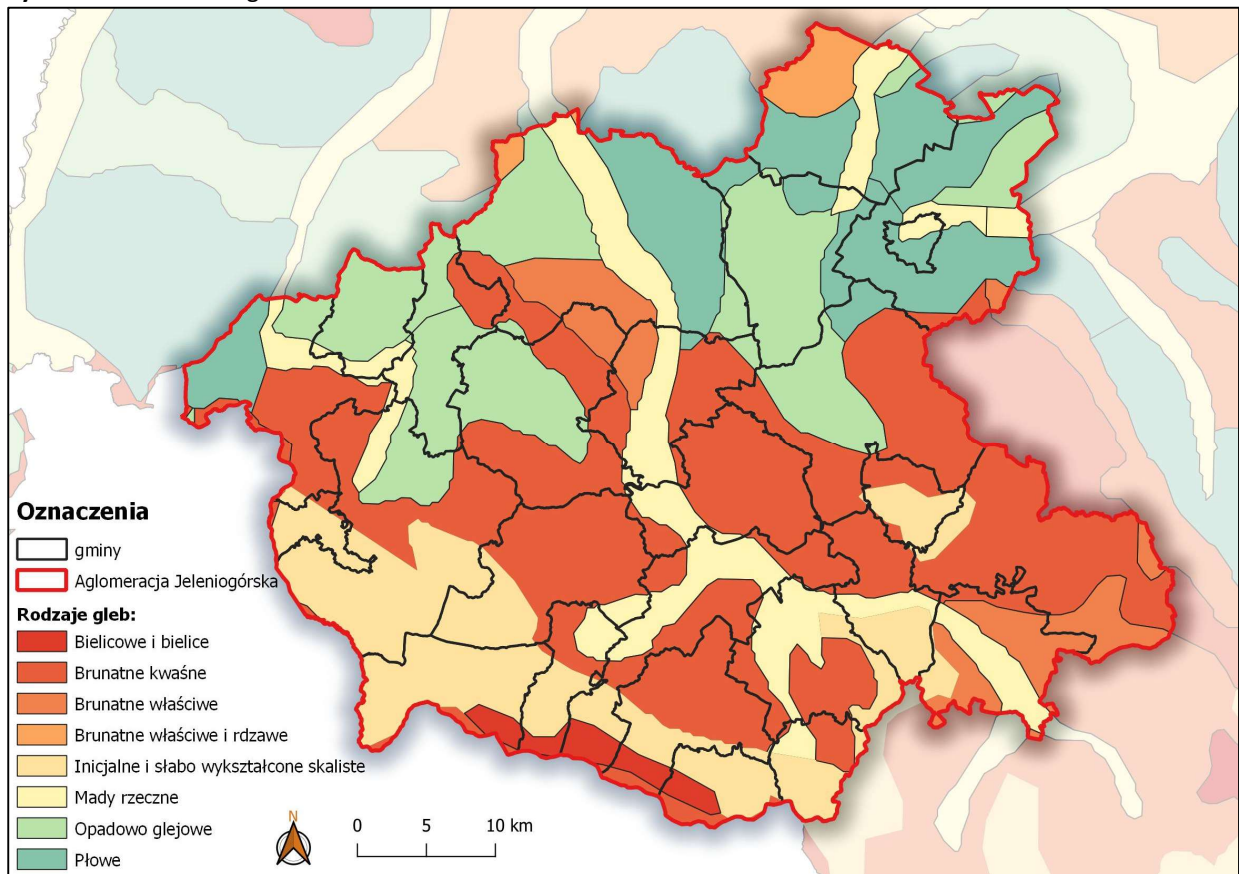
Największą wartość przyrodniczą posiadają wszystkie tereny zielone, takie jak lasy, parki, ogrody działkowe, zieleńce, zadrzewienia, a także cieki i zbiorniki wodne wraz z ich przybrzeżną strefą biologiczną. Wartość botaniczną posiadają pasy i kępy zadrzewień oraz zakrzaczeń przydrożnych, śródpolnych i nadrzecznych (na szczególną uwagę zasługują zwłaszcza te usytuowane nad brzegiem cieków wodnych). Cenne pod kątem przyrodniczym są również obiekty zieleni kulturowej: zieleń parkowa, parki przypałacowe, aleje drzew i cmentarze. Z uwagi na funkcje ekosystemowe przyrody (funkcja retencyjna, mikroklimatyczna, krajobrazowa, rekreacyjna), istotną kwestią jest zarówno ochrona (zachowanie) tych elementów przyrodniczych, jak i rozwój wszelkich form zieleni (w tym: zieleni ulicznej i osiedlowej, żywopłotów, zieleni cmentarnej, alei drzew, zadrzewień śródpolnych, zielonych ścian i in.).

Na terenach zajętych przez zabudowę grunty zostały zdegradowane. Można się spodziewać, że w związku ze stopniowym zwiększaniem obszaru zabudowanego gleb zdegradowanych będzie przybywać. Tereny miast i wsi od wielu lat znajdują się pod wpływem antropopresji związanej głównie z wprowadzeniem zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i komunikacyjnej. W zabudowanej części analizowanego obszaru gleby podlegają przekształceniom mechanicznym, hydrologicznym, geochemicznym i fizyko-chemicznym. Gleby takich terenów cechuje niska wilgotność, wyższe stężenie zanieczyszczeń oraz mniej korzystna struktura i własności fizyczne.

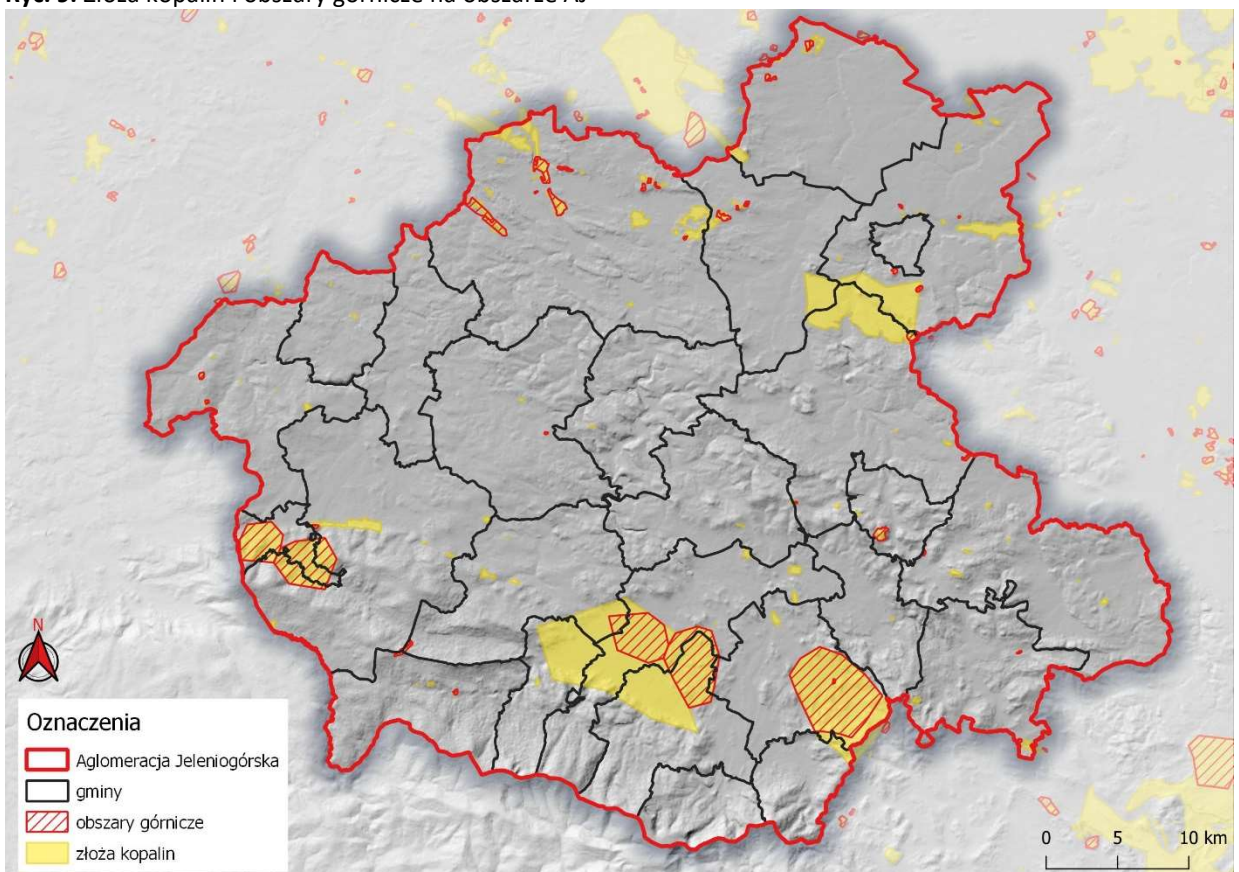
Gleby na obszarze AJ są dość zróżnicowane i dają różne warunki do uprawy i hodowli. Zróżnicowanie gleb na obszarze analizowanych powiatów przedstawiono na ryc. 8 (w oparciu o dane The European Soil Data Centre oraz mapy „Gleby - klasyfikacja genetyczna”, Białousz Stanisław, Atlas Rzeczypospolitej Polskiej, 1997 r.).

Obszar AJ jest zróżnicowany pod kątem geologicznym. Najliczniej udokumentowane są złoża takich kopalin, jak: wody lecznicze, wody termalne, rudy miedzi, piaski i żwiry, surowce skaleniowe, wapienie i margle, kamienie łamane oraz kruszywa naturalne. Lokalizację złóż i towarzyszących im obszarów górniczych przedstawiono na ryc. 9.

Ryc. 8. Zróżnicowanie gleb na obszarze AJ

Ryc. 9. Złoże kopalin i obszary górnicze na obszarze AJ

V.7. Uwarunkowania przyrodnicze

Obszar AJ charakteryzują się dużą różnorodnością i bogactwem środowiskowym. Środowisko przyrodnicze na terenie AJ jest zróżnicowane przestrzennie. Zróżnicowanie warunków abiotycznych determinuje warunki bytowania roślin i zwierząt o różnorodnych wymaganiach siedliskowych i decyduje o zróżnicowaniu gatunkowym flory i fauny. Miarą zróżnicowania warunków ekosystemowych jest m.in. ukształtowanie terenu, sposób jego zagospodarowania i zróżnicowanie pokrywy glebowej, a także m.in. zróżnicowany stopień lesistości. Najcenniejsze przyrodniczo obszary AJ to tereny górskie, kompleksy leśne i łąkowe, zbiorniki wodne, tereny mokradeł, a także doliny rzeczne wraz z towarzyszącymi im ekosystemami. Na terenie obszarów zabudowanych największą wartość przyrodniczą posiadają wszystkie tereny zielone (takie jak lasy, parki, ogrody działkowe, zieleńce, zadrzewienia), a także ciek i zbiorniki wodne wraz z ich obudową biologiczną. Wartość florystyczną posiadają pasy i kępy zadrzewień (oraz skupisk krzewów) przydrożnych, śródpolnych i nadrzecznych (na szczególną uwagę zasługują zwłaszcza te usytuowane nad brzegiem cieków wodnych). Cenne pod kątem przyrodniczym są również obiekty zieleni kulturowej: zieleń parkowa, aleje drzew i cmentarze. Z uwagi na funkcje ekosystemowe przyrody na terenach zabudowanych (funkcja retencyjna, mikroklimatyczna, krajobrazowa, rekreacyjna), istotna jest ochrona tych elementów przyrodniczych oraz rozwój wszelkich form zieleni (w tym: zieleni ulicznej i osiedlowej, żywoptotów, zieleni cmentarnej, alei drzew, zadrzewień śródpolnych, zielonych ścian i in.).

Do najistotniejszych zagrożeń przyrody na terenie AJ można zaliczyć antropogeniczne przekształcenia środowiska wskutek: zwiększania obszarów zabudowy (w tym: tworzenie nowej zabudowy jednorodzinnej, komunikacyjnej i turystycznej), postępującej presji turystycznej (zmasowany ruch turystów, presja na powstawanie nowych obiektów turystyki letniej i zimowej), intensywnej eksploatacji zasobów leśnych oraz zmian klimatu.

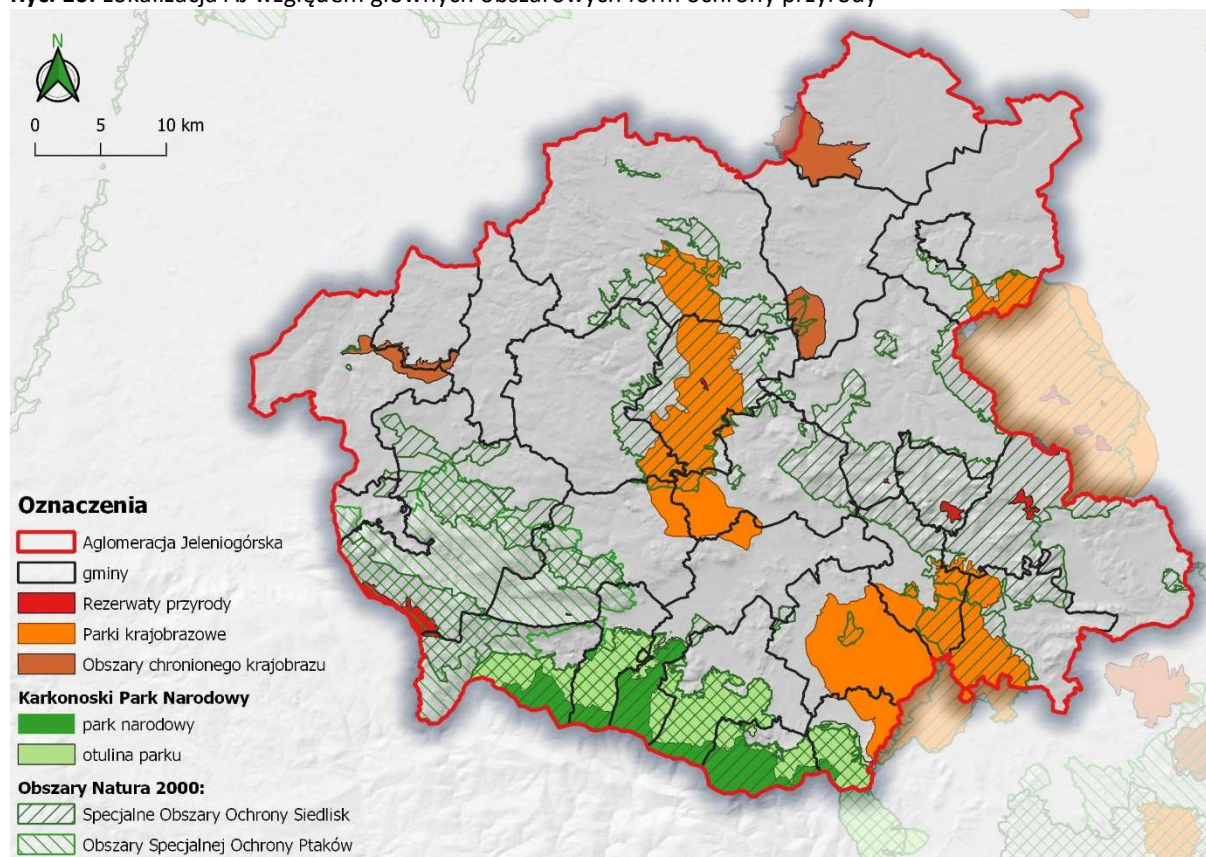
Z uwagi na wysokie walory przyrodnicze, znaczna część Aglomeracji pokryta jest różnymi formami ochrony przyrody (zob. ryc. 10). W obszarze AJ zlokalizowane są m.in.:

- 1) Karkonoski Park Narodowy wraz z otuliną (południowa część AJ);
- 2) 9 rezerwatów przyrody: Torfowiska Doliny Izery (obszar wpisany na listę obszarów wodno-błotnych o międzynarodowym znaczeniu, tzw. obszarów Ramsar); Krokusy w Górzycu, Góra Zamkowa, Ostrzyca Proboszczowicka, Wilcza Góra, Buczyzna Storczykowa na Białych Skałach, Góra Miłek, Buki Sudeckie i Wąwóz Lipa;
- 3) 3 parki krajobrazowe: Park Krajobrazowy Doliny Bobru, Rudawski Park Krajobrazowy oraz Park Krajobrazowy Chełmy;
- 4) 5 obszarów chronionego krajobrazu: Grodziec, Ostrzyca Proboszczowicka, Obszar chronionego krajobrazu na terenie gminy Leśna, Obszar chronionego krajobrazu na terenie gminy Olszyna, Obszar chronionego krajobrazu na terenie gminy Gryfów Śląski;
- 5) obszary wchodzące w skład europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000:
  - a) obszary specjalnej ochrony ptaków: Karkonosze PLC020001, Góry Izerskie PLB020009;

b) specjalne obszary ochrony siedlisk: Karkonosze PLC020001, Torfowiska Gór Izerskich PLH020047, Ostoja nad Bobrem PLH020054, Góry i Pogórze Kaczawskie PLH020037, Rudawy Janowickie PLH020011, Łąki Gór i Pogórza Izerskiego PLH020102, Trzczańskie Mokradła PLH020105, Stawy Karpnickie PLH020075, Źródła Pijawnika PLH020076, Stawy Sobieszowskie PLH020044, Góra Wapienna PLH020095, Żerkowice-Skała PLH020077, Ostrzyca Proboszczowicka PLH020042, , Dobromierz PLH020034, Sztolnie w Leśnej PLH020013.

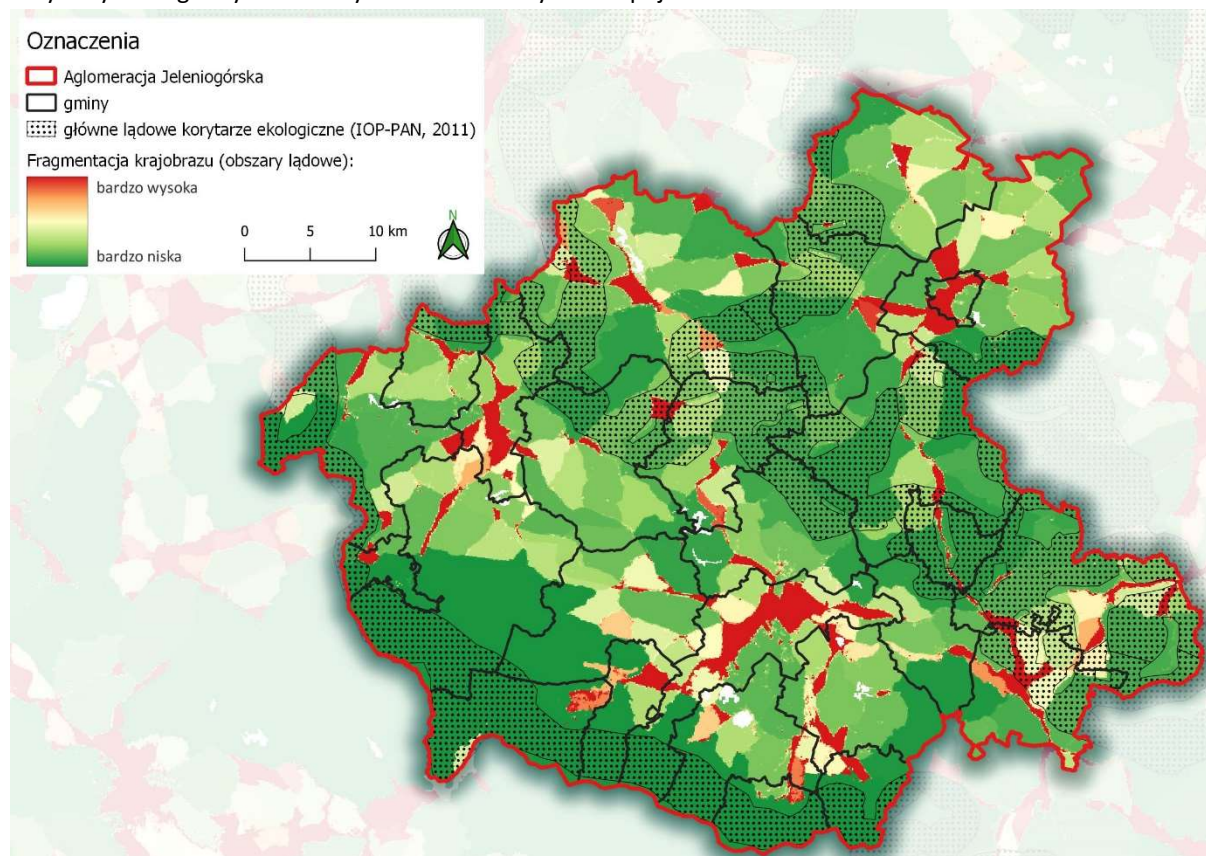
W granicach AJ ustalono przebieg korytarzy ekologicznych dla dużych ssaków lądowych będących przedmiotem ochrony w obszarach Natura 2000¹¹. W tym kontekście trzeba zwrócić uwagę, że krajobraz przyrodniczy AJ charakteryzuje się zróżnicowanym stopniem defragmentacji krajobrazu. Zjawisko to zobrazowano na ryc. 11 w oparciu o dane Europejskiej Agencji Środowiska z 2018 r. przedstawiające stopień, w jakim ruch między różnymi częściami krajobrazu jest przerywany przez obecność terenów zabudowanych ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury drogowej. Konsekwencją fragmentacji krajobrazu jest zwiększona izolacja płatów ekosystemów, która zrywa połączenia strukturalne oraz zmniejsza odporność i zdolność siedlisk do świadczenia różnych usług ekosystemowych. Trzeba podkreślić, że zachowanie funkcjonalności korytarzy ekologicznych powinno mieć charakter wielopoziomowy, jest to bowiem aspekt niezwykle istotny dla jakości funkcjonowania ekosystemów.

Ryc. 10. Lokalizacja AJ względem głównych obszarowych form ochrony przyrody

¹¹ „Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce” (Polska Akademia Nauk - Instytut Ochrony Przyrody, 2011)

Ryc. 11. Fragmentacja krajobrazu w obszarze AJ [zielone kolory oznaczają mniejszy stopień defragmentacji, ciemniejszy kolor - większą defragmentację generowaną przez infrastrukturę miejską i transportową - czyli mniejszą zdolność terenu do pełnienia funkcji korytarzy ekologicznych] oraz lokalizacja AJ względem lądowych korytarzy ekologicznych dla dużych ssaków ważnych dla spójności sieci Natura 2000

V.8. Ryzyko wystąpienia suszy, podtopień i powodzi

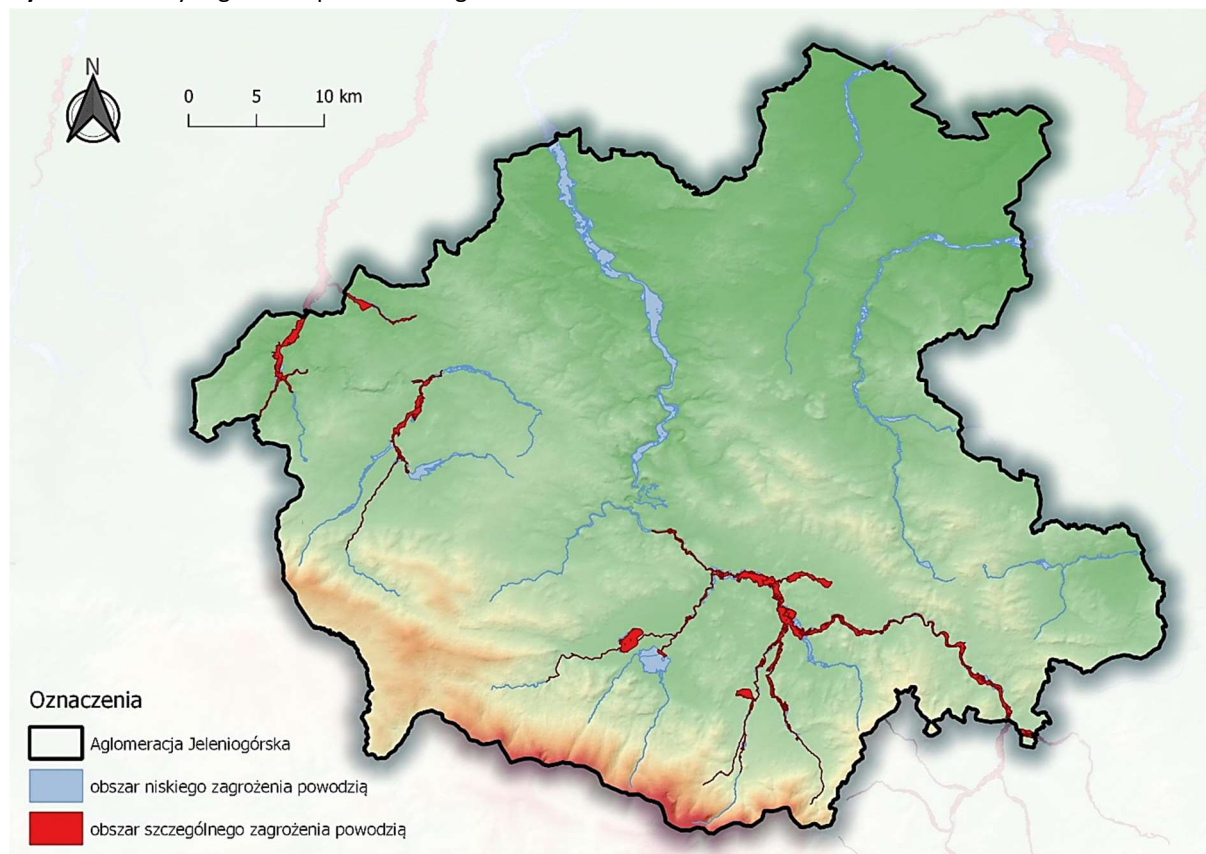
W związku z obserwowanymi zmianami klimatu w Polsce wzrasta zagrożenie wystąpienia suszy atmosferycznej, będącej długotrwałym okresem bezdeszczowym. Tereny AJ coraz częściej doświadczają coraz dłuższych okresów suszy atmosferycznej, a co za tym idzie niedoborów wody. W ramach prac¹² towarzyszących przygotowaniu projektu Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy przeprowadzono diagnozę występowania suszy atmosferycznej, rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej oraz sporządzono analizę zagrożenia wszystkimi typami suszy. Wyniki ustaleń dot. suszy rolniczej wskazują, że w granicach AJ zagrożenie suszą rolniczą jest istotne tylko w północnej części obszaru (gmina Zagrodno, gmina wiejska Złotoryja, fragmentarycznie gminy Pielgrzymka i Lwówek Śląski).

¹² Stolarska M., Łukasiewicz G. Opracowanie projektu planu przeciwdziałania skutkom suszy uwzględniając podział kraju na obszary dorzeczy. Podzadanie 1.4: Identyfikacja obszarów zagrożonych suszą, z uwzględnieniem potrzeb wodnych użytkowników i środowiska naturalnego, wraz z analizą rozkładu przestrzennego występowania zjawiska suszy oraz ich hierarchizacja pod kątem wdrożenia działań łagodzących skutki suszy. WIND-HYDRO, Warszawa, 2020.

Według aktualnych (2022 r.) map zagrożenia powodziowego, które opracowano dla potrzeb aktualizacji Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, na terenie AJ występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (raz na 10 lat), średnie oraz niskie (raz na 500 lat). Obszary szczególnego i niskiego zagrożenia powodzią przedstawiono na ryc. 12. Zdiagnozowane (w ww. mapach) zagrożenie powodziowe występuje przede wszystkim od rzek Bóbr, Kwisa, Kaczawa, Kamienna i Łomnica. Ponadto, możliwe jest występowanie podtopień w sąsiedztwie dolin rzecznych, które mogą nastąpić na skutek podniesienia się zwierciadła wód podziemnych. Zasięg ten nie zawsze pokrywa się ze strefą zalewów wód powierzchniowych (powodzi).

Należy dodać, że zasięgi obszarów zagrożonych powodzią i podtopieniami wyznaczono na podstawie badań modelowych wykonanych dla głównych cieków - a zatem aktualnie ustalone zasięgi nie wykluczają możliwości wystąpienia podobnych zjawisk w obrębie mniej istotnych rzek i potoków (choć ich zasięg jest z pewnością mniej istotny). Trzeba też mieć na uwadze ryzyko wystąpienia podtopień ze spływu powierzchniowego, które mogą wystąpić przy intensywnych lub długotrwałych opadach deszczu, zwłaszcza w rejonach o dużym stopniu zasklepienia powierzchni terenu i bez dostatecznie rozbudowanej kanalizacji deszczowej i rozwiązań z zakresu retencji wód. Są to kolejne argumenty przemawiające za zasadnością retencjonowania wód opadowych i roztopowych oraz wskazujące na konieczność podejmowania działań adaptacyjnych stanowiących adekwatną odpowiedź na ryzyko występowania suszy atmosferycznej.

Ryc. 12. Obszary zagrożenia powodziowego w AJ

V.9. Uwarunkowania akustyczne

Głównym źródłem hałasu jest ruch pojazdów na drogach publicznych. Ciągły wzrost ilości zarejestrowanych pojazdów powoduje, że hałas drogowy bywa istotną uciążliwością dla mieszkańców. Lokalne znaczenie mają również kolejowe i przemysłowe źródła hałasu.

Aktualne ustalenia „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego”¹³ (bazujące na ustaleniach mapy akustycznej z 2018 r., przy czym mapa ta jest wykonywana tylko dla wąskiej liczby dróg o najwyższym natężeniu ruchu) wskazują, że w obszarze AJ dochodzi do przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego w miejscowościach: Jelenia Góra, Kaczorów, Bolków, Gryfów Śląski, Lubań i Złotoryja. Hałas kolejowy ma mniejsze znaczenie - głównie ze względu na umiarkowane natężenie ruchu pociągów oraz dość korzystną lokalizację torów kolejowych.

Warto zaznaczyć, że nie tylko mierzony, ale i subiektywnie odczuwalny przez mieszkańców poziom hałasu związany z funkcjonowaniem zakładów przemysłowych, transportem samochodowym lub urządzeniami wentylacyjnymi i klimatyzacyjnymi może być uznany za niekorzystny i uciążliwy, nawet jeśli dane monitoringowe nie wskazują na przekraczanie dopuszczalnych standardów jakości środowiska (m.in. z tego powodu, że przy sprawdzaniu, czy te standardy są zachowane, muszą być zachowane ściśle określone warunki środowiska dot. m.in. wilgotności lub prędkości wiatru).

V.10. Klimat i jakość powietrza

Klimat AJ jest kształtowany przez wiele czynników, takich jak położenie geograficzne, ukształtowanie terenu oraz czynniki antropogeniczne. Aglomeracja Jeleniogórska to obszar posiadający cechy klimatu umiarkowanego przejściowego, lokalnie z silnymi wpływami klimatu górskiego. Jak wskazuje „Prognoza oddziaływania na środowisko Planu adaptacji do zmian klimatu Aglomeracji Jeleniogórskiej, miasta Jeleniej Góry oraz powiatów i gmin Aglomeracji Jeleniogórskiej”, zima jest zwykle dłuższa i bardziej intensywna niż w innych częściach Polski. Średnia roczna temperatura w Aglomeracji Jeleniogórskiej wynosi około 8,5°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, kiedy to średnia temperatura wynosi około 17°C; najzimniejszym miesiącem jest styczeń, ze średnią temperaturą około -2°C. Roczna suma opadów wynosi około 800-900 mm. Wiosna jest dość długa i zwykle chłodna. Latem występują częste burze i opady deszczu, jednak w ciągu dnia temperatura powietrza jest dość wysoka i wynosi średnio około 20°C. Jesień jest krótka i dość ciepła, jednak często pojawiają się deszcze i silne wiatry. Zima jest długa i surowa, z temperaturami spadającymi poniżej zera i opadami śniegu.

Wpływ czynników antropogenicznych na klimat jest coraz bardziej widoczny w ostatnich latach, a przede wszystkim objawia się wzrostem temperatury powietrza i zwiększeniem intensywności opadów (i dotkliwości ich skutków). Zabudowa miejska modyfikuje czynniki

---

¹³ Uchwała w sprawie zmiany uchwały nr LI/1832/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia "Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego" dostępna na stronie internetowej <https://bip.dolnyslask.pl/urząd/Article/get/id,92579.html>

meteorologiczne w stosunku do obszarów położonych na otwartych przestrzeniach. Zarówno podwyższenie temperatury jak i obniżenie bezpośredniego promieniowania słonecznego z uwagi na zanieczyszczenie powietrza a także modyfikacja kierunków i siły wiatru poprzez zabudowę wielkogabarytową to czynniki, które należy uwzględnić w planowaniu zabudowy. Lokalizacja zabudowy modyfikująca przepływ powietrza winna uwzględniać zarówno jego możliwy wzrost i tym samym dyskomfort użytkowników przestrzeni jak i zbyt duże zahamowanie przepływu powietrza i pogorszenie warunków przewietrzania terenu.

Szczegółowe rozpoznanie klimatu AJ zostało przedstawione w „Planie adaptacji do zmian klimatu Aglomeracji Jeleniogórskiej, miasta Jeleniej Góry oraz powiatów i gmin Aglomeracji Jeleniogórskiej”¹⁴. Według prognoz zmian klimatu, w perspektywie roku 2050 można się spodziewać następujących zmian:

1. Do roku 2050 roku przewidziane jest zwiększenie się liczby dni z temperaturą upalnych (dni z temperaturą maksymalną >30°C) w ciągu roku oraz zwiększenie się liczby fal upałów (minimum 3 dni z temperaturą maksymalną >30°C) w ciągu roku.
2. Przewidywane jest zmniejszenie liczby dni mroźnych (dni z temperaturą maksymalną powietrza <0°C) w ciągu roku, prognozowany jest również nieznaczny spadek liczby fal chłodu wyrażonych jako okresy o długości przynajmniej 3 dni z temperaturą minimalną <-10°C a także wzrost wartości temperatury minimalnej okresu zimowego.
3. Liczba dni z przymrozkiem w ciągu roku ulegnie zmniejszeniu, w szczególności zmniejszy się ilość okresów z przymrozkiem, trwających przynajmniej 5 dni. Prognozowane jest zmniejszenie się liczby dni z przejściem temperatury przez 0°C oraz niewielki spadek liczby dni w z temperaturą powietrza 5°C do 2,5°C i opadem atmosferycznym w ciągu roku (zagrożenie gołoledzią).
4. Prognozowane jest znaczące zmniejszenie się wartości indeksu stopniodni dla temperatury średnio dobowej <17°C oraz nieznaczne zwiększenie wartości indeksu stopniodni dla temperatury średnio dobowej >27°C, co oznacza zmniejszone zapotrzebowaniem na energię w miesiącach zimowych i nieco zwiększonym w miesiącach letnich.
5. Prognozowane jest zwiększenie się liczby dni z temperaturą średniodobową >10°C, co jest wskaźnikiem wydłużenia okresu wegetacyjnego.
6. Przewidywany jest wzrost zarówno liczby dni z opadem, jak i wysokość rocznej sumy opadów atmosferycznych w horyzoncie do roku 2050, na co będzie miała wpływ wysokość opadów zwłaszcza chłodnej pory roku.
7. Wystąpienie opadu ekstremalnego w horyzoncie do roku 2050 wzrasta, co wyraża się zwiększoną liczbą dni z opadem ≥10 mm i ≥20 mm.
8. Do roku 2050 prognozuje się wzrost długości okresów bezopadowych z wysoką temperaturą powietrza (>25°C) oraz wzrost liczby takich okresów w ciągu roku.

---

¹⁴ <https://rozwojlokalny.jeleniagora.pl/plan-adaptacji-do-zmian-klimatu-aglomeracji-jeleniogorskiej/>

Spośród wielu zagrożeń wynikających z prognozowanych zmian klimatu, szczególne znaczenie mają powodzie, niedobory wody i susze, a także krótkoterminowe zjawiska: fale upałów i gwałtowne występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych (zwłaszcza wichury oraz nawalne opady deszczu i związane z tym skutki). Zmiany klimatu sprowadzać się będą do zmiany sezonowych sum opadów, z jednoczesnym wzrostem sum opadów w zimie i spadkiem – w lecie. Szczególnie niebezpieczne jest prognozowane nasilenie się częstotliwości i gwałtowności występowania zjawisk ekstremalnych i w konsekwencji ich niekorzystnych skutków. Wyniki analizy scenariuszy klimatycznych wskazują m.in. na następujące tendencje:

- wyraźna tendencja wzrostowa średniej temperatury, co już bywa odzwierciedlone w innych wskaźnikach, np. wydłużenie termicznego okresu wegetacyjnego, mniejsza liczba dni z temperaturą minimalną mniejszą od 0°C, wzrost liczby dni z temperaturą maksymalną wyższą od 25°C, krótszy okres zalegania śniegu;
- tendencje dot. opadów wskazują na zwiększenie opadów jesiennych, zimowych i wiosennych oraz zmniejszenie sumy opadów letnich, przy czym zmianom wartości średnich będą towarzyszyły zmiany częstości występowania zjawisk ekstremalnych prawdopodobnie o większym natężeniu.

W odniesieniu do jakości powietrza atmosferycznego Główny Inspektorat Ochrony Środowiska corocznie dokonuje oceny zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki, dwutlenkiem azotu, tlenkiem węgla, benzenem i ozonem oraz pyłem zawieszonym PM10, PM2,5 i zanieczyszczeniami oznaczanymi w pyłe PM10: ołowiem, arsenem, kadmem, niklem i benzo(a)pirenem. Oceny te dokonywane są w odniesieniu do obszarów kraju zwanych strefami. Dla celów takiej oceny województwo dolnośląskie podzielone zostało na strefy; AJ przynależy do strefy dolnośląskiej. Dane za 2021 r. odnoszące się do tej strefy wskazują na klasę C (najniższą) dla takich zanieczyszczeń, jak pył PM2,5 i PM10, arsen i benzo(a)piren.

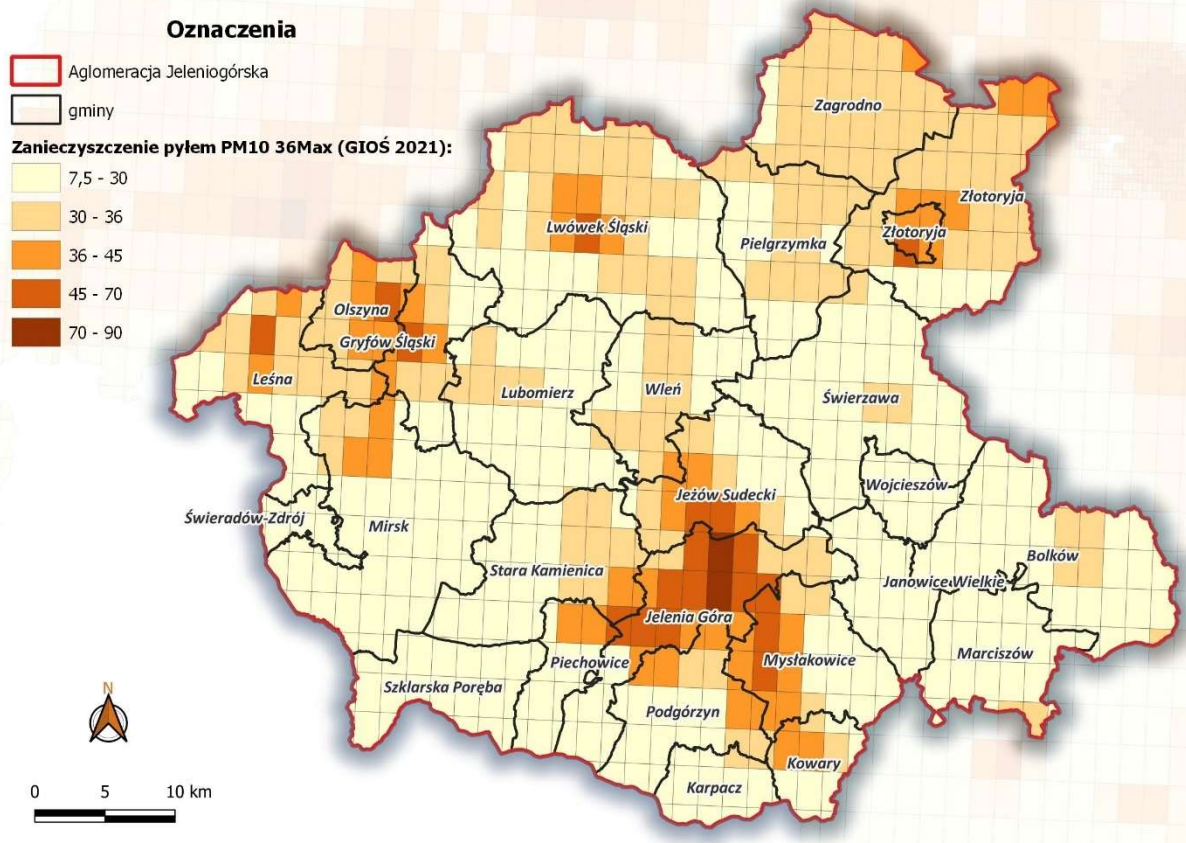
O poziomie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego na i z obszaru AJ, podobnie jak i w strukturze całego województwa, decydują trzy główne kategorie źródeł:

- źródła punktowe – emisja zorganizowana z sektorów gospodarki obejmujących: energetykę, ciepłownictwo i przemysł,
- rozproszone źródła komunalno-bytowe – niska emisja z indywidualnie ogrzewanych gospodarstw domowych, najczęściej z obszarów o zwartej zabudowie opalanych węglem kamiennym, zanieczyszczająca powietrze pyłem drobnym: PM10 i PM2,5 a także benzo(a)pirenem zawartym w pyłe,
- transport drogowy, czyli emisja liniowa – która ma udział w zanieczyszczeniu powietrza tlenkami azotu, a najwyższa jej koncentracja ma miejsce w rejonach dróg o największym natężeniu ruchu.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy nakłada dwie normy jeśli chodzi o pył zawieszony PM10. Pierwsza dotyczy stężenia średniorocznego - maksymalne dopuszczalne średnie roczne stężenie pyłu PM10 w powietrzu to 40 µg/m³. Ustanowiona została również norma dla stężenia średniodobowego – 50 µg/m³, z zaznaczeniem,

że w przeciągu roku może wystąpić maksymalnie 35 dni kiedy norma dla średniego stężenia dobowego może zostać przekroczona. Ocena jakości powietrza w obrębie Unii Europejskiej w zakresie zanieczyszczenia pyłem PM₁₀ opiera się właśnie o te dwie normy: średnie roczne stężenie nie może przekraczać 40 µg/m³, a w ciągu roku nie może być więcej niż 35 dni kiedy to stężenie średniodobowe było wyższe niż 50 µg/m³. Badania modelowe Państwowego Monitoringu Środowiska za 2021 r. wskazują, że na terenie niektórych części AJ są przekroczone dopuszczalne poziomy zawartości pyłów PM₁₀ w powietrzu atmosferycznym. Stopień zanieczyszczenia pyłem PM₁₀ w odniesieniu do stężenia średniodobowego występującego przez ponad 35 dni w roku (czyli: rozkład przestrzenny stężenia PM₁₀, wyrażony jako 36-te maksymalne stężenie średnie dobowe) przedstawiono graficznie na rycinie nr 13. Należy dodać, że chwilowe poziomy zanieczyszczenia mogą znacznie odbiegać od ww. wyników, zwłaszcza w sezonie grzewczym oraz w tych porach dnia, w których występuje najwyższy ruch samochodowy lub też prowadzone są intensywne prace rolne (np. żniwa). Zobrazowany stopień zanieczyszczenia wskazuje, że absolutnie niezbędnym działaniem jest zarówno dążenie do zmniejszenia emisji wywołującej zanieczyszczenie środowiska, jak i podejmowanie działań adaptacyjnych i minimalizujących – których wyrazem jest m.in. wprowadzanie nowych form zieleni w przestrzeniach o intensywnej zabudowie, szczególnie w obrębie terenów zabudowy mieszkaniowej.

Ryc. 13. Stopień zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego pyłami drobnymi i średnimi PM₁₀ w odniesieniu do stężenia średniodobowego występującego przez ponad 35 dni w roku w rejonie opracowania - w oparciu o dane PMŚ za 2021 r. (wykonane przez Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska)

VI. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

VI.1. Problemy systemowe

Problemy polityki ochrony środowiska związane są nie tylko z faktycznymi zmianami w środowisku, lecz także z zarządzaniem ochroną środowiska. Zdaniem wykonawcy niniejszej prognozy, za najbardziej dotkliwe problemy w skali kraju można uznać:

- 1) rozproszony system kompetencji organów administracji w dziedzinie ochrony środowiska;
- 2) nadanie zaniżonego priorytetu aspektom ochrony środowiska i traktowanie ich głównie jako niezbędnego kosztu rozwoju gospodarczego;
- 3) brak uwzględniania usług ekosystemowych (tj. funkcji i korzyści czerpanych z ekosystemów, np. naturalna retencja, rekreacja, kontrola erozji gleby, regulacja klimatu, woda i żywność,, walory uzdrowiskowe, składniki farmaceutyczne np. zioła) przy opracowywaniu dokumentów strategicznych oraz projektowaniu i funkcjonowaniu przedsięwzięć;
- 4) niepełną integrację polityki rozwoju i planowania przestrzennego z działaniami na rzecz ochrony środowiska.

Wyszczególnione powyżej problemy nie są przypisane indywidualnie do konkretnego sektora działalności, regionu lub miejsca, tym bardziej nie dotyczą pojedynczych instytucji czy projektów.

VI.2. Główne wyzwania ochrony środowiska w analizowanym rejonie

Wśród głównych wyzwań w zakresie ochrony środowiska, które mają znaczenie w rejonie analizowanego obszaru AJ, należy wymienić:

1. Konieczność ochrony przyrody i krajobrazu przed postępującym wzrostem zabudowy mieszkaniowej oraz infrastruktury sportowo-turystycznej w obszarach cennych pod względem bioróżnorodności.
2. Zły stan wód powierzchniowych i zagrożone osiągnięcie ich celów środowiskowych.
3. Podatność wód podziemnych na zanieczyszczenie z powierzchni terenu z uwagi na niedostateczną izolację wód podziemnych przed migracją zanieczyszczeń.
4. Zachowanie potencjału usług ekosystemowych obszarów naturalnych i semi-naturalnych.
5. Postępujące zmiany klimatu wymuszające konieczność wprowadzania przedsięwzięć adaptacyjnych (np. zwiększenie odporności zabudowy na ekstremalne zjawiska pogodowe, dbanie o naturalną retencję w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia suszy oraz złagodzenia jej objawów, zabezpieczenie zabudowy przed podtopieniami oraz zwiększenie stopnia odporności na zjawiska powodziowe, wprowadzanie wszelkich form

zieleni na terenach zabudowanych w celu poprawy mikroklimatu na terenach podatnych na wysokie temperatury).

6. Konieczność zachowania funkcji uzdrowiskowych na wybranych obszarach AJ (Jelenia Góra - Cieplice, Świeradów-Zdrój oraz Czerniawa-Zdrój).

VI.3. Prognoza zmian zachodzących w środowisku

Obszar AJ w części zagospodarowanej przez człowieka podlega od długiego okresu trwałemu wykorzystaniu, głównie dla celów rekreacji oraz mieszkalnictwa i związanej z tym zabudowy o funkcjach towarzyszących (np. drogi, infrastruktura publiczna) oraz wykorzystania zasobów naturalnych (np. wydobywanie kopalin, eksploatacja lasów, korzystanie z wód). Powolne zmiany zachodzą w strukturze użytkowania terenów. Oczekiwać można zmniejszenia udziału przestrzeni niezabudowanej wskutek ekspansji zabudowy. Prawdziwym zagrożeniem jest urbanizacja chaotyczna, powodująca niepożądane skutki ekologiczne i funkcjonalne.

Komponentami szczególnie narażonymi na negatywne zmiany są: wody podziemne, wody powierzchniowe, przyroda ożywiona (flora, fauna), krajobraz, a także gleba i powietrze atmosferyczne. Wymienione elementy środowiska są szczególnie wrażliwe na degradację, a ich ewentualna regeneracja jest długotrwała. Szczególnie wrażliwe na antropopresję jest środowisko przyrodnicze, które podlega niekorzystnym zmianom wskutek postępujących zmian klimatu oraz zwiększającej się antropopresji. Wrażliwe są również wody powierzchniowe i podziemne, które nie są one dostatecznie zabezpieczone przed zanieczyszczeniem, zachowaniem zasobów wodnych i przed postępującą degradacją środowiska hydrobiologicznego.

Elementem charakteryzującym się bardzo wysoką zdolnością do regeneracji jest powietrze atmosferyczne. Do zmniejszenia stopnia jego zanieczyszczenia wystarczy likwidacja źródeł emisji substancji zanieczyszczających. W tym aspekcie trzeba wskazać na to, że głównym źródłem zanieczyszczeń mających wpływ na jakość życia mieszkańców jest tzw. „niska emisja”, której źródłem są indywidualne źródła energii cieplnej oraz ruch samochodów (okresowo także emisja związana z pracami rolnymi).

VII. ANALIZA I OCENA ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Głównym celem sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko jest odniesienie ustaleń ocenianego dokumentu do polityki ochrony środowiska oraz zasad zrównoważonego rozwoju, a także - o ile jest to możliwe - do ryzyka wystąpienia bezpośrednich oddziaływań na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko może jedynie w zgeneralizowany i uogólniony sposób rozważać korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji dokumentu strategicznego bądź odstąpienia od tejże realizacji. Miejscem na szczegółową analizę są generalnie postępowania administracyjne dotyczące poszczególnych przedsięwzięć. W tym kontekście przedstawiono ocenę oddziaływania projektu Strategii w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska (mających znaczenie dla ocenianego dokumentu, tj. objętych potencjalnym oddziaływaniem skutków wejścia w życie ocenianego dokumentu). Należy pamiętać, że poziom szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko jest adekwatny do poziomu szczegółowości ocenianego dokumentu.

Charakter prawny Strategii powoduje, że co do zasady skutki jej realizacji będą miały charakter długoterminowy. Oddziaływania te będą się kumulowały z oddziaływaniami będącymi skutkiem wdrażania innych dokumentów strategicznych, np. planu gospodarowania wodami, polityki ekologicznej państwa, programów ochrony środowiska, programów ochrony powietrza, programów ochrony środowiska przed hałasem, planów zadań ochronnych obszaru Natura 2000, a także innych planów, programów i przepisów mających znaczenie dla ochrony środowiska. Oznacza to, że brak uwzględnienia jakiegoś aspektu w Strategii nie oznacza, że jest on pomijany w uwarunkowaniach zarządzania ochroną środowiska.

Przedstawiona w dalszej części rozdziału analiza w zakresie oddziaływania na środowisko bazuje na założeniu, że stosowanie zapisów Strategii będzie się odbywać równoległe do wdrażania ustaleń ww. dokumentów strategicznych i aktów prawnych. Ich powiązanie oraz równoległe i równorzędne stosowanie pozwoli na zachowanie wysokiego poziomu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W tym kontekście w sposób szczególny trzeba uwzględnić gminne i powiatowe programy ochrony środowiska, dokumenty z zakresu planowania przestrzennego, PGW, programy ochrony powietrza, Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000. Przyjmuje się również, że przy realizacji projektów wynikających z projektu Strategii zostaną spełnione wymagania wynikające z zasady DNSH (zob. r. II.1).

Analizując przewidywane oddziaływania związane z wdrażaniem ustaleń Strategii, należy oddzielić sferę intencji od faktycznych skutków. Ostatecznie kwestia oddziaływań środowiskowych będzie rozstrzygana na etapie praktycznego zastosowania przepisów o budownictwie, ochronie środowiska, gospodarce wodnej, gospodarowaniu odpadami i in.

VII.1. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne

Ustalenia Strategii są zdecydowanie korzystne dla ochrony wód powierzchniowych i podziemnych ze względu na kierunki działań i priorytety rozwoju przypisane do celu operacyjnego nr 2 *Integracja obszaru AJ w sferze infrastruktury i środowiska*. Bezpośrednie oddziaływanie pozytywne będzie związane z realizacją działania 2.1 *Racjonalizacja gospodarki komunalno-bytowej na obszarze AJ*, w ramach którego będą realizowane projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej ukierunkowane na poprawę gospodarowania ściekami komunalnymi (a tym samym - zmniejszenie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska).

Istotne są również pośrednie i wtórne oddziaływania pozytywne - będące skutkiem realizacji typów projektów 2.1.1 *Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT AJ* oraz działania 2.2 *Zapewnienie spójnego, zrównoważonego systemu komunikacyjnego AJ*. Realizacja projektów w tym zakresie będzie ukierunkowane na promocję środków transportu przyjaźniejszych środowisku niż indywidualna komunikacja samochodowa, a także na zmniejszenie zapotrzebowania na energię ze źródeł konwencjonalnych. Będzie to pośrednio sprzyjało ograniczeniu emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego (i związanej z tym depozycji zanieczyszczeń na powierzchnię gruntu oraz ich przedostawaniem się do środowiska gruntowo-wodnego). Innym rodzajem korzystnego oddziaływania pośredniego i wtórnego będzie zachowanie dbałości o środowisko kulturowe i o edukację - bowiem może się to przyczynić do zwiększenia stopnia uwrażliwienia społeczeństwa na kwestie związane z dbałością o środowisko naturalne.

Analizowany dokument nie zawiera projektów, które mogłyby niekorzystnie wpłynąć na ryzyko występowania powodzi i podtopień.

Przewiduje się możliwość wystąpienia korzystnego oddziaływania skumulowanego za sprawą realizacji projektów dot. ujmowania i oczyszczania ścieków, które są zapisane w innych dokumentach strategicznych.

Żaden z zapisów Strategii nie zawiera ustaleń mogących znacząco negatywnie oddziaływać na wody powierzchniowe i podziemne (w tym - na ekosystemy pozostające w dynamicznej relacji ze środowiskiem wodnym). W zakresie projektów typu 2.3.1 *Przyroda i klimat - ZIT AJ* uwzględniono realizację zadań z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury, co powinno mieć korzystne znaczenie dla zarządzania wodami opadowymi w skali lokalnej.

Mając na uwadze powyższe - uprawnione jest postawienie wniosku, że przyjęcie analizowanego dokumentu nie będzie generować negatywnego oddziaływania na środowisko wodne oraz nie będzie kolidować z polityką ochrony wód. Nie stwierdzono ryzyka kolizji ustaleń Strategii z celami środowiskowymi wynikającymi z PGW oraz dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej). Oceniany projekt Strategii nie zawiera ustaleń mogących zagrozić realizacji tych celów.

Przedstawione w niniejszym podrozdziale tezy oparte są na założeniu, że na etapie planowania, projektowania, realizowania i funkcjonowania konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych zostanie zapewniony prawnie obowiązujący sposób dbałości o wymagania

ochrony środowiska. Może to być zweryfikowane przede wszystkim na etapie postępowania administracyjnych (w tym w szczególności w ramach tych postępowania, którym towarzyszy przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko) powiązanych z merytoryczną środowiskową oceną konkretnego działania lub przedsięwzięcia. Natomiast ustalenia analizowanego projektu Strategii z pewnością sprzyjają zachowaniu odpowiedniego poziomu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych.

Ocenę poszczególnych typów projektów na wody powierzchniowe i podziemne przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 3. Ocena wpływu typów projektów na wody powierzchniowe i podziemne

Typ projektów	Ocena wpływu
1.1.1 Edukacja zawodowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
2.1.1 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT AJ	Oddziaływanie pośrednie o charakterze pozytywnym: zwiększenie efektywności energetycznej budynków oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody.
2.1.2. Gospodarka wodno-ściekowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska wodnego, co korzystnie wpłynie na stan wód oraz siedlisk i gatunków zależnych od stanu wody.
2.2.1. Mobilność miejska i aglomeracyjna - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody. Konieczne jest dopilnowanie, by ścieżki rowerowe nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe).
2.2.2. Transport miejski i aglomeracyjny - ZIT AJ	
2.3.1. Przyroda i klimat - ZIT AJ	Projekty obejmują przywracanie i wzmacnianie usług ekosystemowych w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury a terenach miejskich i ich obszarach funkcjonalnych, jak również związane z ochroną gatunków i siedlisk gatunków chronionych i/lub rzadkich. Projekty w ramach tego typu projektów dotyczą utworzenia zielonych dachów, przystanków i ścian, rozwoju ogólnodostępnych terenów zielonych, miejskich i gminnych parków oraz lasów, zbiorników wodnych, stawów, rowów, a także likwidacji powierzchni nieprzepuszczalnych, tworzenia łąk kwietnych, domków dla dzikich zwierząt i owadów oraz wzmacniania form czynnej ochrony gatunków rzadkich i chronionych. Wszystkie ww. działania mają pozytywny wpływ na środowisko wodne. Konieczne jest dopilnowanie, by realizowane projekty nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe).
3.1.1. Zrównoważony rozwój terytorialny - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: doskonalenie zasad zarządzania obejmuje m.in. promowanie wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju (w tym: stosowania zasady DNSH odwołującej się do ochrony wszystkich komponentów środowiska). Konieczne jest dopilnowanie, by trasy rowerowe (tzw. <i>single tracki</i>) nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe). Oddziaływania niektórych projektów jest niemożliwe do jednoznacznej oceny ze względu na brak znajomości charakterystyki przedsięwzięć obejmujących: 1) realizację infrastruktury turystycznej,

	2) odnowę przestrzeni publicznej. W kontekście powyższego istotne jest dopilnowanie, by trasy rowerowe (szczególnie tzw. <i>single tracki</i>) nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe) - które są szczególnie wrażliwe na niekorzystne aspekty związane ze zmianą klimatu. Ważne jest dopilnowanie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów przyrodniczych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
3.2.1. Wspieranie równego dostępu do edukacji przedszkolnej - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
3.2.2. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych	Oddziaływanie neutralne dla środowiska wodnego

VII.2. Strategia a oddziaływanie na klimat i adaptacja do skutków zmian klimatycznych

Oceniany projekt Strategii nie zawiera ustaleń generujących negatywne oddziaływanie na klimat. Korzystne dla klimatu są ustalenia wynikające z ustaleń skutkujących zmniejszeniem energochłonności (i związanej z tym emisji gazów cieplarnianych) oraz wsparciem rozwoju transportu publicznego i rowerowego.

Ustalenia Strategii będą sprzyjać wyzwaniom wynikającym z konieczności adaptacji do zmian klimatycznych, bowiem uwzględniają m.in. poprawę stanu infrastruktury narażonej na skutki zmian klimatu. Bardzo istotne są również ustalenia ukierunkowane na poprawę warunków życia ludzi, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku senioralnym i osób z niepełnosprawnością - te grupy społeczne są najbardziej narażone na skutki zmian klimatu (np. fale upałów). Projekt Strategii uwzględnia wsparcie dla rozwiązań umożliwiających retencjonowanie wód opadowych i roztopowych oraz możliwość realizacji różnorodnych form zieleni w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury (mającej korzystne znaczenie w zakresie wpływu na mikroklimat oraz w kontekście adaptacji środowiska do dynamicznych warunków pogodowych wyrażających się w krótkotrwałych nawalnych opadach atmosferycznych oraz długich okresach bezopadowych). Ponadto, istotne są ustalenia dotyczące promowania wspierania transportu publicznego - który może być szczególnie ważny w sytuacji konieczności dostępu do usług społecznych (np. placówek leczniczych).

Warto zaznaczyć, że aspekty związane z adaptacją do zmian klimatycznych należy brać pod uwagę nie tylko na szczeblu strategicznym; przede wszystkim należy nadać im dużą wagę przy projektowaniu konkretnych działań inwestycyjnych. Chodzi tu m.in. o konieczność ochrony i zwiększania retencji naturalnej (która jest ograniczana np. w wyniku nowej zabudowy związanej z zasklepieniem powierzchni terenu) oraz praktyczne zastosowanie działań infrastrukturalnych związanych z zagospodarowaniem przestrzeni (stawy retencyjne, powierzchnie biologicznie czynne, skrzynki rozsączające, ukształtowanie terenu w sposób spowalniający odpływ wód opadowych, itd.). Przede wszystkim należy zapewnić ochronę

elementów środowiska sprzyjających zachowaniu naturalnej retencji wodnej w środowisku. Ponadto, możliwe jest zastosowanie specjalnych rozwiązań technicznych i nietechnicznych ograniczających nadmierny i sztucznie przyspieszony odpływ wód opadowych.

W kontekście zmian klimatycznych warto też podkreślić ustalenia dokumentów strategicznych, które mówią o konieczności tworzenia warunków technicznych i ekonomicznych powodujących zmianę nośników energii na mniej uciążliwe dla środowiska.

Ocenę poszczególnych typów projektów na klimat (i pod względem adaptacji do zmian klimatu) przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 4. Ocena wpływu typów projektów na klimat oraz ocena pod względem adaptacji do zmian klimatu

Typ projektów	Ocena wpływu
1.1.1 Edukacja zawodowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
2.1.1 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT AJ	Oddziaływanie o charakterze pozytywnym: zwiększenie efektywności energetycznej budynków oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję gazów cieplarnianych. Bezpośrednie oddziaływanie pozytywne dotyczy zwiększenia adaptacji budynków (i infrastruktury) do postępujących zmian klimatu poprzez zwiększenie odporności na niekorzystne warunki atmosferyczne.
2.1.2. Gospodarka wodno-ściekowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska wodnego, co korzystnie wpłynie na stan wód oraz siedlisk i gatunków zależnych od stanu wody - a tym samym zwiększy odporność ekosystemów wodnych na postępujący skutki zmiany klimatu.
2.2.1. Mobilność miejska i aglomeracyjna - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję gazów cieplarnianych do atmosfery. Ponadto, wsparcie transportu publicznego jest korzystne pod względem adaptacji wrażliwych grup społeczeństwa (np. osób szczególnie wrażliwych na wysokie temperatury) na skutki zmiany klimatu poprzez ułatwienie możliwości prowadzenia aktywności życiowej (np. publiczny transport ułatwi dojazd do obiektów użyteczności publicznej). Ponadto, budowa/rozbudowa ścieżek rowerowych promuje zachowania prozdrowotne; aktywność ruchowa wspiera budowanie odporności zdrowotnej na niekorzystne skutki zmian klimatu.
2.2.2. Transport miejski i aglomeracyjny - ZIT AJ	Konieczne jest dopilnowanie, by ścieżki rowerowe nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe) - które są szczególnie wrażliwe na niekorzystne aspekty związane ze zmianą klimatu.
2.3.1. Przyroda i klimat - ZIT AJ	Projekty obejmują przywracanie i wzmacnianie usług ekosystemowych w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury - co należy uznać za korzystne oddziaływanie na środowisko stanowiące wyraz adaptacji do zmian klimatu. Konieczne jest dopilnowanie, by realizowane projekty nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe) - które są szczególnie wrażliwe na niekorzystne aspekty związane ze zmianą klimatu. Ważne jest dopilnowanie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów przyrodniczych.
3.1.1. Zrównoważony rozwój terytorialny - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne:

Typ projektów	Ocena wpływu
	1) doskonalenie zasad zarządzania obejmuje m.in. promowanie wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju (w tym: stosowania zasady DNSH odwołującej się do ochrony wszystkich komponentów środowiska); 2) wsparcie realizacji obiektów użyteczności publicznej (np. świetlic, placówek edukacyjnych) ma korzystne znaczenie pod względem adaptacji do zmian klimatu dla grup społecznych wrażliwych na skutki zmian klimatu. Oddziaływania niektórych projektów jest niemożliwe do jednoznacznej oceny ze względu na brak znajomości charakterystyki przedsięwzięć obejmujących: 1) realizację infrastruktury turystycznej, 2) odnowę przestrzeni publicznej. W kontekście powyższego istotne jest dopilnowanie, by trasy rowerowe (szczególnie tzw. <i>single tracki</i>) nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródliskowe) - które są szczególnie wrażliwe na niekorzystne aspekty związane ze zmianą klimatu. Ważne jest dopilnowanie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów przyrodniczych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
3.2.1. Wspieranie równego dostępu do edukacji przedszkolnej - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
3.2.2. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych	Oddziaływanie neutralne dla klimatu i korzystne pod względem adaptacji do zmian klimatu, bowiem obejmuje działania ukierunkowane na wsparcie grup społecznych najbardziej narażonych na niekorzystne skutki zmian klimatu.

VII.3. Oddziaływanie na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze

Omawiając oddziaływanie Strategii na środowisko przyrodnicze należy podkreślić, że projektu tego dokumentu i wykonanej dla niego prognozy OOS nie można analizować w oderwaniu od obowiązujących przepisów o ochronie przyrody i o lasach. Należy też uwzględnić wynikające z przepisów przypisanie poszczególnych kompetencji do różnych organów administracji; w przypadku ochrony przyrody, kompetencje te przypisane są m.in. dyrektorom parków narodowych, regionalnym dyrektorom ochrony środowiska, starostom, dyrektorom regionalnych dyrekcji lasów państwowych, radom miast i gmin oraz wójtom, burmistrzom i prezydentom.

W Strategii nie zawarto zapisów kolidujących z wymaganiami ochrony przyrody. Oceniany dokument nie będzie generował negatywnego oddziaływania na obszary ochrony przyrody, nie wpłynie też na realizację ustaleń wynikających z planów ochrony, planów zadań ochronnych czy też innych dokumentów dotyczących obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody. Proponowane zapisy Strategii nie kolidują z regionalnymi i krajowymi dokumentami określającymi zasady polityki ochrony środowiska.

Potencjalne ryzyko negatywnego oddziaływania na bioróżnorodność i środowisko przyrodnicze wiąże się z projektami polegającymi na:

- 1) budowie, rozbudowie i przebudowie obiektów budowlanych i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej; obiekty tego typu mogą np.:
  - a) ingerować w tereny dotychczas nie poddane bezpośredniej presji antropogenicznej (np. tereny quasi-naturalne, tereny leśne), co może zakłócać możliwość korzystania (w tym: migracji, spoczynku, żerowania i in.) gatunków zwierząt z tych terenów;
  - b) kolidować z miejscem występowania chronionych siedlisk przyrodniczych lub siedlisk chronionych gatunków;
- 2) kształtowaniu przestrzeni parkowych i terenów publicznych: w miejscach dotychczas nieobjętych nadmierną dbałością o aspekty wizualne i kulturowe mogły wykształcić się chronione siedliska przyrodnicze i siedliska chronionych gatunków, a także bardziej złożone struktury przyrodnicze; zmiana parku 'quasi-leśnego' w park o przejrzystej strukturze wizualnej może spowodować zubożenie ww. walorów przyrodniczych.

Mając na uwadze powyższe, niezbędnym działaniem poprzedzającym realizację ww. projektów jest rozpoznanie walorów przyrodniczych oraz realizacja tych projektów w poszanowaniu dla zidentyfikowanych ekosystemów. Jeżeli zostaną zachowane przepisy dot. ochrony wód i przyrody (a nie ma żadnej racjonalnej podstawy, by zakładać inny scenariusz), to ww. przedsięwzięcia będą zaprojektowane i zrealizowane w sposób uwzględniający wymagania dot. chronionych siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków. Obowiązujące przepisy dają wysoki stopień pewności co do tego, że warunki te zostaną zachowane.

Analizując ww. zagadnienia, trzeba jednak zwrócić uwagę na następujące aspekty:

1. Strategia nie wskazuje dokładnej lokalizacji ani zakresu (opisu, charakterystyki) projektów (jedynie w pojedynczych przypadkach przybliżono miejsce ich realizacji). Nie wiadomo także, które z nich (i w jakim zakresie) mogą ingerować w środowisko przyrodnicze.
2. Przedsięwzięcia infrastrukturalne będą musiały spełniać aktualne wymagania ochrony środowiska (w tym - wymagania wynikające z przepisów o ochronie gatunków i z przepisów dotyczących obszarowych i punktowych form ochrony przyrody). Będzie to pozytywnym skutkiem zastosowania obowiązujących przepisów dotyczących:
  - 1) oczyszczania wód opadowych (obowiązek ujęcia i oczyszczenia),
  - 2) ochrony akustycznej (obowiązek uwzględnienia terenów podlegających ochronie akustycznej i zastosowanie rozwiązań ukierunkowanych na zachowanie tej ochrony),
  - 3) ochrony gatunkowej zwierząt (np. poprzez rozwiązania ograniczające lub uniemożliwiające wejście zwierząt na drogę, np. przepusty i ogrodzenia),
  - 4) celów ochrony w obszarowych formach ochrony przyrody oraz zasad i zakazów obowiązujących w odniesieniu do tych obszarów chronionych.

Mając na powyższe, uprawnione jest twierdzenie że projekt Strategii nie będzie generował znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze (choć jednocześnie trzeba stwierdzić, że oddziaływania negatywne mogą się pojawić, jednak Strategia nie daje podstaw do ich zlokalizowania oraz do stwierdzenia, że mogą mieć one charakter znaczący). Oczywiście

możliwe są oddziaływania na etapie realizacji przedsięwzięć (np. konieczność zajęcia terenu), niemniej takie aspekty powinny być przeanalizowane na etapie wydawania zgody na realizację przedsięwzięć - na poziomie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko takie zagadnienia są niemożliwe do przeanalizowania w sposób który byłby racjonalny i mógłby prowadzić do udoskonalenia treści (lub zasad wdrażania) ocenianego dokumentu. Nie ma też uprawnionej (i racjonalnej) podstawy do przyjęcia, że możliwe jest wystąpienie negatywnych oddziaływań o charakterze znaczącym.

W projekcie Strategii nie zawarto zapisów kolidujących z prawnie określonymi wymaganiami ochrony przyrody (w tym - z zasadami ochrony w obszarach objętych ochroną). Ustalenia ocenianego dokumentu nie generują znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary ochrony przyrody, nie wpływają też na realizację ustaleń wynikających z planów ochrony, planów zadań ochronnych czy też innych dokumentów dotyczących obszarów objętych prawnymi formami ochrony przyrody. Żaden z projektów Strategii nie będzie wpływał na funkcjonalność korytarzy ekologicznych.

Podsumowując: mając na uwadze charakter i stopień szczegółowości ocenianego dokumentu - stwierdza się brak prawnej, merytorycznej i systemowej podstawy do przyjęcia, że ustalenia Strategii mogłyby:

- 1) zakładać intencjonalne naruszenie przepisów o ochronie przyrody,
- 2) pogorszyć stan chronionych siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w tym stan gatunków, dla których ochrony zostały wyznaczone obszary Natura 2000,
- 3) pogorszyć spójność sieci Natura 2000, integralność obszarów Natura 2000 i łączność ekologiczną pomiędzy prawnie ustanowionymi formami obszarowej ochrony przyrody,
- 4) kolidować z zapisami planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000,
- 5) powodować znaczące negatywne oddziaływanie na obszary Natura 2000,
- 6) prowadzić do naruszenia zakazów obowiązujących w rezerwach przyrody, parkach narodowych, parkach krajobrazowych, obszarach chronionego krajobrazu oraz warunków ochrony użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz pomników przyrody.

Ocenę poszczególnych typów projektów na środowisko przyrodnicze i bioróżnorodność przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 5. Ocena wpływu typów projektów na środowisko przyrodnicze i bioróżnorodność

Typ projektów	Ocena wpływu
1.1.1 Edukacja zawodowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
2.1.1 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT AJ	Oddziaływanie pośrednie o charakterze pozytywnym: zwiększenie efektywności energetycznej budynków oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody.

Typ projektów	Ocena wpływu
2.1.2. Gospodarka wodno-ściekowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska wodnego, co korzystnie wpłynie na stan wód oraz siedlisk i gatunków zależnych od stanu wody.
2.2.1. Mobilność miejska i aglomeracyjna - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody. Konieczne jest dopilnowanie, by przed realizacją projektów budowlanych wykonano uprzednie rozpoznanie przyrodnicze w celu wyeliminowania kolizji z warunkami ochrony chronionych siedlisk przyrodniczych, siedlisk chronionych gatunków i warunków ochrony bioróżnorodności.
2.2.2. Transport miejski i aglomeracyjny - ZIT AJ	
2.3.1. Przyroda i klimat - ZIT AJ	Projekty obejmują przywracanie i wzmacnianie usług ekosystemowych w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury z intencją zwiększenia poziomu ochrony bioróżnorodności - co należy uznać za korzystne oddziaływanie na środowisko wodne i przyrodnicze. Konieczne jest dopilnowanie, by przed realizacją projektów wykonano uprzednie rozpoznanie przyrodnicze w celu wyeliminowania kolizji z warunkami ochrony terenów zieleni, chronionych siedlisk przyrodniczych, siedlisk chronionych gatunków i warunków ochrony bioróżnorodności.
3.1.1. Zrównoważony rozwój terytorialny - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: doskonalenie zasad zarządzania obejmuje m.in. promowanie wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju (w tym: stosowania zasady DNSH odwołującej się do ochrony wszystkich komponentów środowiska). Oddziaływania niektórych projektów jest niemożliwe do jednoznacznej oceny ze względu na brak znajomości charakterystyki projektów obejmujących realizację infrastruktury turystycznej oraz odnowę przestrzeni publicznej. W kontekście powyższego istotne jest dopilnowanie, by trasy rowerowe (szczególnie tzw. <i>single tracki</i>) nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe) - które są szczególnie wrażliwe na niekorzystne aspekty związane ze zmianą klimatu. Ważne jest dopilnowanie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów przyrodniczych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych. Przy projekcie dotyczącym udostępnienia podziemi Wzgórza Ryszarda na obiekt turystyczny konieczne jest uwzględnienie, że podziemia te prawdopodobnie stanowią siedlisk chronionych gatunków nietoperzy - co wymaga zapewnienia udziału specjalisty chiropterologa na etapie przygotowania i realizacji projektu. Ponadto, konieczne jest dopilnowanie, by przed realizacją projektów wykonano uprzednie rozpoznanie przyrodnicze w celu wyeliminowania kolizji z warunkami ochrony chronionych siedlisk przyrodniczych, siedlisk chronionych gatunków i warunków ochrony bioróżnorodności.
3.2.1. Wspieranie równego dostępu do edukacji przedszkolnej - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
3.2.2. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych	Oddziaływanie neutralne dla ochrony przyrody i bioróżnorodności.

VII.4. Oddziaływanie na jakość życia i zdrowie ludzi

Ustalenia ocenianego dokumentu sprzyjają zachowaniu wysokiego poziomu dbałości o jakość życia mieszkańców. Wyraża się to w szczególności w ustaleniach dotyczących zagadnień społecznych i gospodarczych w takich obszarach, jak: transport publiczny, kultura, turystyka oraz termomodernizacja i doposażenie obiektów służących społeczeństwu.

Oczywistym jest, że ustalenia Strategii, podobnie jak i wszelkie inne przepisy, nie są w stanie zagwarantować, że oddziaływania antropogeniczne nie będą uciążliwe dla mieszkańców. Ostatecznie kluczowym aspektem pozostaje przestrzeganie obowiązujących przepisów - i tutaj duże znaczenie ma sposób przeprowadzania kontroli spełniania przepisów o ochronie środowiska przez odpowiednie organy administracji publicznej. Naprzeciw ewentualnym problemom związanym z uciążliwościami wychodzą m.in. ustalenia kodeksu cywilnego, które ogólnie mówią o działaniach „zakłócających korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę”.

Należy mieć również na uwadze fakt istnienia uprawnień mieszkańców w kwestii ochrony swojego interesu prawnego, które nie kończą się na etapie postępowań administracyjnych w sprawie wydania decyzji zezwalających na realizację przedsięwzięcia. Oprócz możliwości przeprowadzenia kontroli przez odpowiednie organy administracji publicznej (np. wojewódzki inspektorat ochrony środowiska) równie duże znaczenie mają uprawnienia wynikające z kodeksu cywilnego. Warto zwrócić uwagę na fakt, że według art. 144 kodeksu cywilnego, „właściciel nieruchomości powinien przy wykonywaniu swego prawa powstrzymać się od działań, które by zakłócały korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę, wynikającą ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości i stosunków miejscowych”. Chodzi tu o aktywne zachowanie lub działanie, które jest podejmowane w ramach wykonywania przysługującego sąsiadowi prawa, równocześnie oddziałujące na sferę cudzego (sąsiedniego) prawa własności. Ustawodawca zakazuje działań (oddziaływanie), których skutkiem jest zakłócanie cudzego prawa. Oddziaływanie objęte normą art. 144 kodeksu cywilnego bywają definiowane jako „immisje pośrednie”, tj. uboczny, choć kłopotliwy dla sąsiadów, skutek działania właściciela. Nie stanowią one zamierzonego oddziaływania na nieruchomości sąsiednie. Oddziaływanie takie jak hałas, drgania, wstrząsy, emisje gazów i pyłów są immisjami pośrednimi. Jeżeli jednak na etapie funkcjonowania inwestycji okaże się, że użytkowanie przedsięwzięć wykracza ponad przeciętną miarę i powoduje istotne negatywne oddziaływania na sąsiednich nieruchomościach, mieszkańcom będą przysługiwały prawa wzywające inwestora do zaprzestania zakłócania ponad przeciętną miarę. Uprawnienia to dotyczy także sytuacji, w której dla danej inwestycji wydano decyzje zezwalające na jej powstanie w ramach których badano m.in. wpływ na środowisko.

Ocenę poszczególnych typów projektów na jakość życia i zdrowia ludzi przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 6. Ocena wpływu typów projektów na jakość życia i zdrowie ludzi

Typ projektów	Ocena wpływu
1.1.1 Edukacja zawodowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję. Ponadto, działania podnoszące kompetencje mają przełożenie na wykonywanie satysfakcjonującej pracy, co ma pozytywny wpływ na jakość życia.
2.1.1 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT AJ	Oddziaływanie ~~pośrednie~~ o charakterze pozytywnym: zwiększenie efektywności energetycznej budynków oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody - co w konsekwencji będzie miało korzystne znaczenie dla zdrowia ludzi.
2.1.2. Gospodarka wodno-ściekowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska wodnego, co korzystnie wpłynie na stan wód oraz siedlisk i gatunków zależnych od stanu wody. Ma to również pozytywne znaczenie dla człowieka dzięki zapewnieniu zasobów wodnych o odpowiedniej ilości i jakości możliwych do wykorzystania dla celów zaopatrzenia w wodę oraz dla celów rekreacji i rolnictwa.
2.2.1. Mobilność miejska i aglomeracyjna - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody - co ma korzystne znaczenie dla zdrowia ludzi. Ponadto, promocja transportu publicznego ma duże znaczenie dla warunków życia ludzi nie mających możliwości korzystania z indywidualnych źródeł transportu. Promowanie ruchu rowerowego może mieć również korzystne znaczenie dla zdrowia ludzi.
2.2.2. Transport miejski i aglomeracyjny - ZIT AJ	
2.3.1. Przyroda i klimat - ZIT AJ	Projekty obejmują przywracanie i wzmacnianie usług ekosystemowych w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury - co należy uznać za korzystne oddziaływanie na warunki życia człowieka. Udostępnienie społeczeństwu dostępu do terenów przyrodniczych korzystnie wpływa na ich zdrowie i warunki życia.
3.1.1. Zrównoważony rozwój terytorialny - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: 1) doskonalenie zasad zarządzania obejmuje m.in. promowanie wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju (w tym: stosowania zasady DNSH odwołującej się do ochrony wszystkich komponentów środowiska); 2) wsparcie realizacji obiektów użyteczności publicznej (np. świetlic) ma korzystne znaczenie pod względem adaptacji do zmian klimatu dla grup społecznych wrażliwych na skutki zmian klimatu. Oddziaływania niektórych projektów jest niemożliwe do jednoznacznej oceny ze względu na brak znajomości charakterystyki projektów obejmujących: 1) realizację infrastruktury turystycznej, 2) odnowę przestrzeni publicznej. W kontekście powyższego istotne jest dopilnowanie, by trasy rowerowe (szczególnie tzw. <i>single tracki</i>) nie zakłócały bezpieczeństwa osób poruszających się po chodnikach, placach, bulwarach i szlakach turystycznych. Ważne jest dopilnowanie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów krajobrazowych i kulturowych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
3.2.1. Wspieranie równego dostępu do edukacji przedszkolnej - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją

Typ projektów	Ocena wpływu
	antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję. Ponadto, wysoka jakość edukacji i dostęp do miejsc przedszkolnych mają bezpośrednie przełożenie na poziom i jakość życia mieszkańców.
3.2.2. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych	Oddziaływanie korzystne dla warunków życia ludzi, bowiem obejmuje wsparcie grup społecznych najbardziej narażonych na wykluczenie.

VII.5. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Realizacja niektórych ustaleń wynikających z projektu Strategii - związanych z wykonywaniem prac budowlanych - może doprowadzić do czasowego lub trwałego zajęcia powierzchni ziemi, w szczególności w związku z realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych, co może spowodować pogorszenie warunków glebowych w miejscu realizacji inwestycji lub zwiększenie jej podatności na erozję. Nie ma podstaw do przyjęcia, że oddziaływania te mogą mieć charakter znaczący (tzn. Strategia nie zawiera ustaleń wskazujących na to, że ewentualne negatywne oddziaływania będą miały charakter znaczący). Odpowiednie rozwiązania w zakresie wyeliminowania, ograniczania i kompensowania potencjalnych negatywnych oddziaływań można zastosować na etapie rozstrzygnięć administracyjnych oraz formułowania warunków realizacji przedsięwzięcia.

Przyjęcie analizowanego dokumentu nie będzie generować znaczących niekorzystnych oddziaływań na powierzchnię ziemi, ponieważ projekt Strategii nie zawiera ustaleń kolidujących z wymaganiami ochrony powierzchni ziemi.

Ocenę poszczególnych typów projektów na powierzchnię ziemi przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 7. Ocena wpływu typów projektów na powierzchnię ziemi

Typ projektów	Ocena wpływu
1.1.1 Edukacja zawodowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
2.1.1 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT AJ	Oddziaływanie pośrednie o charakterze pozytywnym: zwiększenie efektywności energetycznej budynków oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody.
2.1.2. Gospodarka wodno-ściekowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do gruntu poprzez rozwój systemu kanalizacji.
2.2.1. Mobilność miejska i aglomeracyjna - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na powierzchnię ziemi i wody. Konieczne jest dopilnowanie, by ścieżki rowerowe nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe).
2.2.2. Transport miejski i aglomeracyjny - ZIT AJ	
2.3.1. Przyroda i klimat - ZIT AJ	Projekty obejmują przywracanie i wzmacnianie usług ekosystemowych w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury - co należy uznać za korzystne oddziaływanie

Typ projektów	Ocena wpływu
	na powierzchnię ziemi. Konieczne jest dopilnowanie, by realizowane projekty nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródliskowe).
3.1.1. Zrównoważony rozwój terytorialny - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: doskonalenie zasad zarządzania obejmuje m.in. promowanie wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju (w tym: stosowania zasady DNSH odwołującej się do ochrony wszystkich komponentów środowiska). Realizacja projektów budowlanych może miejscowo pogarszać warunki gruntowe. Konieczne jest dopilnowanie, by trasy rowerowe (tzw. <i>single tracki</i>) nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródliskowe). Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
3.2.1. Wspieranie równego dostępu do edukacji przedszkolnej - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
3.2.2. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych	Oddziaływanie neutralne dla aspektów związanych z ochroną powierzchni ziemi.

VII.6. Oddziaływanie na krajobraz i dobra kultury

Analizowany projekt Strategii uwzględnia walory kulturowe i turystyczne AJ, a w ślad za tym formułuje ustalenia ukierunkowane na ochronę (i promocję) tych walorów. Wiele projektów ocenianego dokumentu jest ukierunkowana na dbałość o krajobraz i dobra kultury. Strategia nie zawiera ustaleń, które mogłyby generować negatywne oddziaływania na ten komponent środowiska - choć oczywiście są możliwe miejscowe zakłócenia walorów krajobrazowych w przypadku wprowadzania nowych form zagospodarowania terenu na tereny naturalne i quasi-naturalne (co dotyczy np. tzw. *single tracków* i obiektów małej infrastruktury).

Ocenę poszczególnych typów projektów na krajobraz i dobra kultury przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 8. Ocena wpływu typów projektów na krajobraz i dobra kultury

Typ projektów	Ocena wpływu
1.1.1 Edukacja zawodowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
2.1.1 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT AJ	Oddziaływanie ~~pośrednie~~ o charakterze pozytywnym: termomodernizacja budynków będzie się wiązać z dbałością o dobra materialne i walory estetyczne obiektów budowlanych. Ponadto, oznacza ona mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na obiektach budowlanych, zmniejszając ryzyko erozji powierzchniowej budynków. W ramach typowania projektów do wsparcia promowano obiekty zabytkowe o szczególnych walorach kulturowych.

Typ projektów	Ocena wpływu
2.1.2. Gospodarka wodno-ściekowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska wodnego, co korzystnie wpłynie na stan wód, a tym samym umożliwi korzystanie z nich dla kształtowania krajobrazu kulturowego i dla potrzeb zaopatrzenia dóbr kultury (np. obiektów zabytkowych) w wodę.
2.2.1. Mobilność miejska i aglomeracyjna - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i mniejszą ich depozycję na obiektach budowlanych, zmniejszając ryzyko erozji powierzchniowej budynków.
2.2.2. Transport miejski i aglomeracyjny - ZIT AJ	
2.3.1. Przyroda i klimat - ZIT AJ	Projekty obejmują przywracanie i wzmacnianie usług ekosystemowych w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury - co należy uznać za korzystne oddziaływanie na środowisko wodne. Konieczne jest dopilnowanie, by realizowane projekty nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących warunki wodne (dot. np. przejścia przez obszary podmokłe i źródłiskowe). Projekty związane z odnową i modernizacją istniejących terenów zieleni (np. parków) poprawią walory krajobrazowe i warunki zachowania dóbr kultury.
3.1.1. Zrównoważony rozwój terytorialny - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: doskonalenie zasad zarządzania obejmuje m.in. promowanie wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju (w tym: stosowania zasady DNSH odwołującej się do ochrony wszystkich komponentów środowiska). Oddziaływania niektórych projektów jest niemożliwe do jednoznacznej oceny ze względu na brak znajomości charakterystyki projektów obejmujących: 1) realizację infrastruktury turystycznej, 2) odnowę przestrzeni publicznej. W kontekście powyższego istotne jest dopilnowanie, by trasy rowerowe (szczególnie tzw. <i>single tracki</i>) nie zakłócały funkcjonowania elementów przyrodniczych kształtujących walory krajobrazowe. Ważne jest dopilnowanie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do pogorszenia walorów krajobrazowych. Istotne jest również zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała ww. walory krajobrazowe i kulturowe oraz wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
3.2.1. Wspieranie równego dostępu do edukacji przedszkolnej - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
3.2.2. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych	Oddziaływanie neutralne dla aspektów związanych ze stanem krajobrazu i dóbr kultury.

VII.7. Oddziaływanie na powietrze i klimat akustyczny

Odpowiednią ochronę akustyczną powinny zapewnić przede wszystkim przepisy o ochronie przed hałasem (i ich stosowanie), które dają szeroki katalog narzędzi możliwych do zastosowania w celu zapewnienia odpowiedniego stanu środowiska. Ponadto, należy pamiętać o obowiązywaniu przepisów mówiących o konieczności zachowania (za wyjątkiem wyłączeń wskazanych w ustawie) standardów jakości środowiska poza granicami terenu, do której podmiot emitujący zanieczyszczenia (i/lub hałas) posiada tytuł prawny oraz nakaz stosowania rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych zapewniających zachowanie standardów jakości środowiska.

Analizowany projekt Strategii nie zawiera ustaleń, które mogłyby pogarszać stan powietrza atmosferycznego oraz klimatu akustycznego. Są w nim za to zawarte cele, kierunki i projekty ukierunkowane na poprawę warunków ochrony tych komponentów środowiska:

- 1) ustalenia związane z transportem publicznym oraz rowerowym przyczynią się do ograniczenia postępującego wzrostu ruchu samochodowego będącego źródłem emisji zanieczyszczeń gazowo-pyłowych i hałasu;
- 2) ustalenia związane z termomodernizacją (oraz działania z zakresu edukacji) przyczynią się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń gazowo-pyłowych będących skutkiem spalania paliw kopalnych.

Ocenę poszczególnych typów projektów na powietrze i klimat akustyczny przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 9. Ocena wpływu typów projektów na powietrze i klimat akustyczny

Typ projektów	Ocena wpływu
1.1.1 Edukacja zawodowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
2.1.1 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT AJ	Oddziaływanie pośrednie o charakterze pozytywnym: zwiększenie efektywności energetycznej budynków oznacza mniejsze zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych, a tym samym - mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego.
2.1.2. Gospodarka wodno-ściekowa - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: zmniejszenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska wodnego, co korzystnie wpłynie na stan wód oraz siedlisk i gatunków zależnych od stanu wody.
2.2.1. Mobilność miejska i aglomeracyjna - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: promocja środków transportu przyjaznych środowisku będzie sprzyjać zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń emitowanych ze spalania paliw konwencjonalnych w pojazdach indywidualnych użytkowników, co przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Istotnym pozytywnym aspektem jest również zmniejszenie emitowanego hałasu z indywidualnych środków transportu samochodowego (do którego dojdzie, jeśli osoby dotychczas korzystające z samochodów zaczną korzystać z transportu rowerowego i publicznego).
2.2.2. Transport miejski i aglomeracyjny - ZIT AJ	
2.3.1. Przyroda i klimat - ZIT AJ	Projekty obejmują przywracanie i wzmacnianie usług ekosystemowych w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury - co należy uznać za korzystne oddziaływanie na środowisko. Obszary zieleni kulturowej i krajobrazowej pełnią funkcję ekosystemową polegającą m.in. na poprawianiu jakości powietrza atmosferycznego oraz tłumienia hałasu emitowanego ze źródeł liniowych i punktowych.
3.1.1. Zrównoważony rozwój terytorialny - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne: doskonalenie zasad zarządzania obejmuje m.in. promowanie wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju (w tym: stosowania zasady DNSH odwołującej się do ochrony wszystkich komponentów środowiska). Oddziaływania niektórych projektów jest niemożliwe do jednoznacznej oceny ze względu na brak znajomości charakterystyki przedsięwzięć obejmujących: 1) realizację infrastruktury turystycznej, 2) odnowę przestrzeni publicznej. W kontekście powyższego istotne jest dopilnowanie, by trasy rowerowe nie umożliwiały przemieszczania się samochodów. Ważne jest zapewnienie, by projekty obejmujące kształtowanie terenów zieleni (np. parków) nie prowadziły do zubożenia walorów aerosanitarnych. Istotne jest również

Typ projektów	Ocena wpływu
	zadbanie o to, by kształtowana przestrzeń publiczna uwzględniała wyzwania związane ze zmianami klimatu - co wymaga np. dbałości o zachowanie powierzchni biologicznie czynnych (w tym - drzew i krzewów) oraz odpowiednie zagospodarowanie wód opadowych.
3.2.1. Wspieranie równego dostępu do edukacji przedszkolnej - ZIT AJ	Oddziaływanie pozytywne w długiej perspektywie czasu: wzrost poziomu edukacji może mieć korzystny wpływ na zrozumienie interakcji pomiędzy presją antropogeniczną a reakcją środowiska oraz na wypracowanie możliwości podejmowania działań minimalizujących tę presję.
3.2.2. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych	Oddziaływanie neutralne dla aspektów związanych z ochroną powietrza i uwarunkowań akustycznych.

VII.8. Oddziaływania skumulowane z innymi dokumentami strategicznymi

Oddziaływań środowiskowych związanych z wdrażaniem Strategii nie można rozpatrywać w oderwaniu od całościowej polityki ochrony środowiska. Ustalenia ocenianego dokumentu będą wdrażane równoległe z działaniami prośrodowiskowymi wynikającymi m.in. z:

- 1) Polityki Ekologicznej Państwa 2030 oraz programów ochrony środowiska,
- 2) gminnych, powiatowych i wojewódzkich strategii rozwoju,
- 3) gminnych dokumentów określających zasady planowania przestrzennego,
- 4) planu gospodarowania wodami,
- 5) Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych,
- 6) Planu przeciwdziałania skutkom suszy i Programu przeciwdziałania niedoborowi wody,
- 7) Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu;
- 8) prawnych zasad ochrony przyrody w obszarach chronionych.

Większość z tych dokumentów poddano SOOŚ i każdy z nich zawiera ustalenia ukierunkowane na politykę zrównoważonego rozwoju, przy czym wymienione powyżej polityki, plany i programy największy ciężar kładą właśnie na kwestie związane z szeroko rozumianą ochroną środowiska.

Obecnie nie ma w Polsce kompleksowego systemu monitorowania wszystkich presji pod kątem ich wpływu na środowisko i skutków w środowisku. PMŚ (oraz systemy pozyskiwania wiedzy o stanie przyrody w obszarach chronionych) uwzględnia wyłącznie dane o stanie środowiska, jednak zazwyczaj nie jest to powiązane z danymi o presjach wpływających na ten stan. Najlepiej rozwinięte pod tym względem są systemy zarządzania hałasem (w największych miastach oraz przy głównych drogach i liniach kolejowych) oraz emisją zanieczyszczeń do powietrza (ale jedynie w odniesieniu do przypadków generujących konieczność opracowania programów ochrony powietrza).

Skumulowane oddziaływania generowane przez planowane przedsięwzięcia mogą odnosić się do poszczególnych komponentów środowiska i mogą się wyrażać w pozytywnych lub negatywnych skutkach w środowisku. Charakter, skala i intensywność oddziaływania zależą od koncentracji inwestycji (np. w obrębie cieku lub obszaru chronionego), rodzaju i wielkości przedsięwzięć oraz wrażliwości poszczególnych komponentów środowiska. Niektóre oddziaływania skumulowane mogą wystąpić na etapie realizacji inwestycji

(np. emisja zawiesiny i tymczasowe pogorszenie warunków siedliskowych ichtiofauny) lub na etapie funkcjonowania/eksploatacji przedsięwzięć (np. wpływ na ciągłość biologiczną, wpływ na reżim hydrologiczny i ekosystem).

VII.9. Oddziaływanie transgraniczne

Oceniany projekt Strategii nie będzie generował oddziaływania wykraczającego poza granice Polski, w związku z czym nie ma potrzeby przeprowadzania transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

VII.10. Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu

Tytułem wstępu trzeba zaznaczyć, że każdy z projektów wskazanych w Strategii może być realizowany niezależnie od jej przyjęcia. Oznacza to, że odstąpienia od realizacji Strategii nie będzie oznaczało, że zapisane w niej projekty nie będą realizowane. Wynika to z charakteru prawnego Strategii, które w praktyce ma znaczenie głównie pod kątem alokacji środków finansowych.

Przyjęcie Strategii może stanowić jeden z kroków w kierunku wdrażania regionalnej i krajowej polityki ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatu. Odstąpienie od przyjęcia Strategii byłoby zatem utratą szansy na opracowanie narzędzia sprzyjającego wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju. W związku z powyższym, rekomenduje się przyjęcie ocenianego projektu Strategii oraz uwzględnienie, w miarę możliwości, rekomendacji dotyczących zasad wdrażania ocenianego dokumentu.

Najbardziej istotnym elementem pozostanie jednak praktyczna realizacja ustaleń Strategii, a zatem pozytywna ocena analizowanego dokumentu jest w zasadzie uwarunkowana założeniem, że na etapie indywidualnego planowania, projektowania, realizowania i funkcjonowania konkretnych przedsięwzięć zostanie zachowany wysoki poziom ochrony środowiska uwzględniający zasady wynikające z Strategii.

VIII. PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH

Przez pojęcie rozwiązania alternatywnego należy rozumieć opcję podejmowania innych działań niż pierwotnie planowane, np. o innym charakterze czy skali, ale zapewniających osiągnięcie pierwotnego nadrzędnego celu lub osiągania założonych poziomów wskaźników rezultatu, ale też opcję nie podejmowania danego działania lub nawet modyfikacji celu. Analiza alternatywnych rozwiązań może być, zatem prowadzona w odniesieniu do:

- alternatywnych sposobów osiągnięcia celów,
- alternatywnych lokalizacji dla zamierzeń niezbędnych dla osiągnięcia celów,
- alternatywnej skali przedsięwzięcia i sposobów jego realizacji oraz eksploatacji.

Możliwości analityczne w powyższych kwestiach są determinowane stopniem szczegółowości dokumentu poddawanego ocenie. Jeżeli w analizowanym dokumencie nie określa się precyzyjnie ani lokalizacji, ani skali, ani listy przewidywanych do realizacji konkretnych projektów stanowiących wyraz realizacji Strategii, to analiza alternatyw sprowadzać się może jedynie do przeglądu planowanych kierunków działań oraz instrumentów realizacyjnych, w kontekście ich skutków środowiskowych.

Możliwość formułowania rozwiązań alternatywnych w najmniejszym stopniu może odnosić się do poziomu wizji, misji oraz celów strategicznych i operacyjnych. Kwestia ich doboru jest domeną organów władzy publicznej, która w demokratycznym społeczeństwie dysponuje mandatem prawnym do ich określania. Prognoza oddziaływania na środowisko może w takich wypadkach pełnić funkcję polegającą przede wszystkim na identyfikacji skutków środowiskowych tak sformułowanych celów i na wskazywaniu tych obszarów, gdzie skutki te wydają się być nieakceptowalne z punktu widzenia celów ochrony środowiska.

Należy zauważyć, że dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko wskazuje na potrzebę omawiania „rozsądnych alternatyw” budowanych na podstawie analizy informacji, które mogą być „racjonalnie wymagane” lub wskazania, dlaczego takie alternatywy nie mogły być sformułowane. Obowiązek zidentyfikowania, opisanie i oszacowania rozsądnych rozwiązań alternatywnych musi być odczytywany w kontekście celu dyrektywy, który polega na dopilnowaniu, że wpływ realizacji planów i programów jest uwzględniony podczas przygotowania tych dokumentów i przed ich przyjęciem. Tekst dyrektywy nie precyzuje, co rozumie się pod pojęciem *rozsądnego rozwiązania alternatywnego* wobec planu lub programu: czy chodzi o alternatywne plany lub programy, czy o alternatywne rozwiązania w ramach planu lub programu (natomiast art. 51 ust. 2 pkt 3b UOOŚ jasno określa, że w prognozie przedstawia się rozwiązania alternatywne w stosunku do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie). W praktyce różne rozwiązania alternatywne w ramach danego planu na ogół będą podlegały ocenie (np. różne sposoby zagospodarowania obszaru w ramach np. planu zagospodarowania przestrzennego). Alternatywne rozwiązanie może zatem stanowić inny sposób osiągnięcia celów planu lub programu.

Ustalenia omawianego projektu Strategii nie prowadzą do wystąpienia negatywnego oddziaływania na środowisko. Strategiczny charakter dokumentu nie pozwala na skonkretyzowane i precyzyjne określenie działań alternatywnych dla jego celów

strategicznych. Strategia sama w sobie również nie przedstawia alternatywnych propozycji. Analiza alternatyw jest de facto prowadzona jedynie na etapie opracowywania projektów inwestycyjnych, studiów wykonalności i postępowań administracyjnych, w ramach których prowadzi się analizę zgodności z przepisami (m.in. z zakresu ochrony środowiska).

Skutki środowiskowe podejmowanych działań inwestycyjnych silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy realizacji nowych inwestycji należy rozważać warianty alternatywne kierując się w miarę możliwości tym, by wybrać wariant najbardziej korzystny dla środowiska. Jako warianty alternatywne przedsięwzięć (ale nie dokumentów strategicznych) można rozważać: warianty lokalizacyjne, warianty konstrukcyjne, techniczne i technologiczne, warianty organizacyjne (w tym - harmonogram realizacji, długość trwania etapu budowy) czy wariant odstąpienia od realizacji przedsięwzięcia.

IX. ŚRODKI ZAPOBIEGAJĄCE ORAZ OGRANICZAJĄCE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Realizacja ustaleń ocenianego projektu Strategii nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Zgodnie z przedstawionymi wcześniej tezami, realizacja celów strategicznych może skutkować zwiększeniem poziomu ochrony środowiska - zwłaszcza w kontekście oddziaływania kumulującego się z wdrażaniem dokumentów strategicznych z dziedziny ochrony środowiska. Warto podkreślić, że korzystny charakter ocenianego dokumentu przyniesie oczekiwane rezultaty jedynie wtedy, gdy jego ustalenia będą prawidłowo stosowane w rzeczywistości.

Rekomenduje się uwzględnienie następujących propozycji dotyczących minimalizowania wpływu na środowisko:

1. Na etapie tworzenia koncepcji realizacji przedsięwzięć (projektów architektoniczno - budowlanych, projektów zagospodarowania terenu itp.), należy nadać wysoki priorytet kwestii zachowania i rozwoju zróżnicowanych form zieleni i walorów przyrodniczych, uwzględniającej zmienność sezonową, uwarunkowania infrastrukturalne i przestrzenne oraz funkcjonalne (zieleń ozdobna / zieleń izolacyjna / zieleń funkcjonalna). Koniecznym jest nadanie najwyższej wagi kwestiom związanym z ochroną siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków oraz aspektem dotyczącym ochrony krajobrazu - co wymaga odpowiedniego rozpoznania walorów przyrodniczych przed zaplanowaniem i dokonaniem ingerencji w środowisko, w celu odpowiedniego wyeliminowania lub ograniczenia i zrekompensowania niekorzystnych oddziaływań na środowisko.
2. W przypadku realizacji obiektów budowlanych - zasadnym jest zapewnienie rozwiązań z zakresu retencjonowania wód opadowych i roztopowych (z uwzględnieniem konieczności ich oczyszczenia przed wprowadzeniem do środowiska, o ile będzie to uzasadnione).
3. Na etapie postępowań administracyjnych związanych z wydaniem pozwoleń na budowę i innych decyzji administracyjnych zezwalających na realizację i funkcjonowanie przedsięwzięć, należy nadać wysoki priorytet kwestiom dotyczącym badania zgodności projektów przedsięwzięć z przepisami o ochronie środowiska oraz o warunkach technicznych w budownictwie. Analogiczna rekomendacja dotyczy rozpatrywania zgłoszeń budowlanych (dokonywanych w trybie ustawy Prawo budowlane) oraz zgłoszeń instalacji (dokonywanych w trybie ustawy Prawo ochrony środowiska).
4. Na etapie przeglądów aktualności studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (cyklicznie przeprowadzanych w trybie art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) należy uwzględniać ewentualne zgłoszenia dot. konfliktów środowiskowych, aktualne dane dot. ryzyka występowania suszy i powodzi, wytyczne dotyczące adaptacji do zmian klimatu oraz doświadczenia będące wynikiem obserwacji praktycznego stosowania ustaleń dokumentów strategicznych.

Konsekwencją zastosowania powyższych rekomendacji będzie zapewnienie wysokiego poziomu dbałości o ochronę środowiska oraz adaptacji do zmian klimatycznych. Nie przewiduje się żadnych negatywnych konsekwencji w związku z wdrożeniem powyższych zaleceń.

Warto wspomnieć, że oczywistym rozwiązaniem eliminującym oraz minimalizującym potencjalne negatywne oddziaływanie na środowisko jest obowiązek przestrzegania przepisów o ochronie środowiska (w tym: przepisów o ochronie gatunkowej oraz zakazów obowiązujących w obszarowych formach ochrony przyrody), gospodarce wodnej, gospodarce odpadami, przepisów z zakresu warunków technicznych w budownictwie oraz z zakresu planowania przestrzennego. Jak wspomniano we wcześniejszej części prognozy, na obecnym etapie ustaleń strategicznych i rozważań w zakresie projektów o charakterze inwestycyjnym racjonalnym jest przyjęcie założenia, że projekty będą realizowane w sposób zgodny z prawem. Oznacza to m.in. konieczność uznania, że zachowane będą przepisy dotyczące obszarowych form ochrony przyrody. Przyjęcie przeciwnych ustaleń (czyli: dopuszczenie sytuacji, w której ustalenia Strategii intencjonalnie naruszałoby te przepisy) urągałoby powadze organu opracowującego dokument strategiczny i naruszałoby powagę strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (a przy tym przeczyłoby elementarnym zasadom racjonalnego wnioskowania). Trzeba więc podkreślić, że rolą prognozy oddziaływania na środowisko nie jest formułowanie kompendium wiedzy na temat obowiązku przestrzegania ww. przepisów. Oceniany dokument ma charakter strategiczny, a więc formułowanie w nim szczegółowych ustaleń na temat np. sposobu prowadzenia termomodernizacji wypaczałoby istotę planowania strategicznego i urągałoby powadze ustaleń Strategii. Z kolei omawianie takich zagadnień w ramach prognozy byłoby imputowaniem twórcom Strategii, że dopuszczają oni możliwość naruszenia przepisów o ochronie gatunkowej.

Niemniej, wychodząc naprzeciw ewentualnym obawom związanym z przywołaną powyżej termomodernizacją, zasadnym jest wskazanie, że ryzyko wystąpienia negatywnego wpływu prac termomodernizacyjnych na ptaki i nietoperze może wystąpić wtedy, gdy w obrębie budynku objętego pracami znajdują się siedliska tych zwierząt (co powinny być uprzednio rozpoznane w ramach wyprzedzającego audytu przyrodniczego¹⁵). Potencjalne negatywne oddziaływanie może być minimalizowane poprzez następujące działania:

---

¹⁵ Audyt ten jest ukierunkowany na inwentaryzację ornitologiczną i chiropterologiczną, wskazując zarówno zidentyfikowane gatunki ptaków i nietoperzy, jak i ich siedliska; na podstawie określonych uwarunkowań przyrodniczych, audyt powinien wskazać konieczne do podjęcia działania z zakresu ochrony gatunków i ich siedlisk oraz minimalizacji lub kompensacji wszystkich istotnych oddziaływań będących skutkiem ingerencji w te siedliska. Warto wskazać, że wyniki przeprowadzonego audytu mogą wskazać na konieczność niewielkich modyfikacji projektów budowlanych i harmonogramów ich realizacji, a także na zasadność ustanowienia kontrolnego nadzoru przyrodniczego na czas prac budowlanych czy też konieczność wykonania kontroli porealizacyjnej i podjęcia działań kompensacyjnych (np. z zakresu odtworzenia miejsc schronienia ptaków i nietoperzy, które to siedliska będą niezbędne do usunięcia w związku z realizacją projektu i osiągnięciem jego głównych celów.

- przed rozpoczęciem planowania i wykonania prac należy przeprowadzić kontrolę (kontrole) budynku i ustalić miejsce oraz czas zajmowania kryjówki przez ptaki i nietoperze⁶;
- prace remontowe powinny być prowadzone poza okresem rozrodczym i hibernacją, okres dozwolony na prowadzenie prac to początek września – początek października, czas ten jednak może być zróżnicowany w zależności od gatunku; w przypadku obiektów zasiedlonych i/lub potencjalnie zasiedlonych przez nietoperze wszelkie prace powinny być wykonywane w okresie od sierpnia do września;
- w przypadku konieczności kontynuowania prac budowlanych w okresie rozrodczym kryjówkę zajęłą przez nietoperze należy zabezpieczyć w sposób zaproponowany przez chiropterologa i/lub ornitologa;
- prowadzenie prac budowlanych i remontowych tak, by zachować funkcjonalność budynku dla zwierząt (tj. zachować możliwość gnieźdzenia się ptaków, zachować kolonię nietoperzy i używane przez nią wloty do kryjówki); nawet pod nieobecność ptaków nie należy, w miarę możliwości, likwidować miejsc ich gnieźdzenia się.

Z tego samego powodu można wskazać na następujące środki minimalizujące potencjalne negatywne oddziaływania na etapie prowadzenia różnych prac budowlanych:

- zapewnienie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenie przedsięwzięcia,
- ponowne wykorzystanie zdjętej pokrywy glebowej,
- odtwarzanie zniszczonych elementów przyrodniczych (zob. art. 75 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- wykonywanie prac budowlanych w okresach, gdy aktywność flory i fauny jest najmniejsza (tj. co do zasady w okresach jesienno-zimowych),
- używanie sprzętu spełniającego prawne wymagania,
- uszczelnienie nawierzchni placów postojowych dla maszyn, środków transportu, parkingów dla pracowników,
- wyposażenie zaplecza budowy w rozwiązania techniczne uniemożliwiające zanieczyszczenie środowiska gruntowo-wodnego ewentualnymi wyciekami płynów eksploatacyjnych,
- zapewnienie miejsca do gromadzenia odpadów, które będzie zabezpieczało środowisko przed wywiewaniem lekkich frakcji oraz przed wyłukiwaniem niebezpiecznych składników wskutek opadów atmosferycznych,
- wykonywanie prac budowlanych przy pomocy sprawnego, regularnie serwisowanego i konserwowanego sprzętu,
- stosowanie środków ograniczających pylenie (zraszanie placu budowy, plandeki).

Hierarchia działań mających na celu ochronę środowiska zakłada, że w pierwszej kolejności powinny być zastosowane rozwiązania ukierunkowane na unikanie negatywnych oddziaływań i zapobieganie ich wystąpieniu. Jeżeli to jest niemożliwe, to należy minimalizować skalę i skutki oddziaływań. Po wyczerpaniu możliwości ograniczenia oddziaływania do akceptowalnego

poziomu, należy zastosować działania kompensacyjne. Każdy z powyższych kroków powinien być ukierunkowany na konkretne ryzyko oddziaływań środowiskowych oraz poddany ocenie pod kątem adekwatności, skuteczności, wykonalności (prawnej, technicznej, środowiskowej) i trwałości w dłuższym horyzoncie czasowym, a także analizie pod względem oddziaływania na środowisko (tak, by działanie minimalizujące wpływ na jeden komponent środowiska, nie powodowało negatywnego oddziaływania na pozostałe komponenty). Zastosowana musi być przy tym zasada przezorności, zasada prewencji i zasada „zanieczyszczający płaci”. Zaprezentowane powyżej podejście znajduje umocowanie w art. 5-7 i 74-75 Prawa ochrony środowiska.

W sposób szczególny należy podkreślić treść art. 75 ust. 3 ww. ustawy, wedle którego *„Jeżeli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód, w szczególności przez kompensację przyrodniczą”* (którą ustawa definiuje jako *„zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesianie, zadrzewianie lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej lub tworzenie skupień roślinności, prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych”*). Powyższe wymaganie mocno wpisuje się w Europejską Strategię Bioróżnorodności, która bardzo dużą wagę nadaje odtworzeniu zdegradowanych ekosystemów. Powyższe oznacza między innymi konieczność nadania priorytetowej rangi zagadnieniom związanym z identyfikacją oddziaływań środowiskowych i ich skutków oraz zapewnieniu rzetelnego i adekwatnego podejścia do działań mających na celu unikanie, minimalizowanie i kompensowanie negatywnych oddziaływań inwestycji będących wyrazem realizacji ocenianego dokumentu.

Ponadto, specyfika ocenianego dokumentu nakazuje uwzględnienie jeszcze dwóch aspektów:

1. Projekty realizowane z funduszy Unii Europejskiej będą musiały być zgodne z zasadą DNSH (zagadnienie opisane w rozdziale II.1 niniejszej prognozy).
2. W projekcie „Kryteriów wyboru projektów w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027)” dla projektów ZIT znajduje się kryterium dotyczące realizacji inwestycji zgodnie z zasadami ochrony drzew, a jeśli ich nie ma - to z ustaleniami dokumentu pn. „Standardy ochrony drzew i innych form zieleni w procesie inwestycyjnym”¹⁶.

---

¹⁶ dokument dostępny na stronie internetowej: www.drzewa.org.pl/standardy/

X. PROPONOWANE METODY ANALIZY ŚRODOWISKOWYCH SKUTKÓW WDRAŻANIA OCENIANEGO DOKUMENTU

Według art. 10 dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, jednym z celów monitorowania wpływu planu lub programu na środowisko jest identyfikacja „nieprzewidzianego niepożądanego wpływu”, co ma zapewnić możliwość „podjęcia odpowiedniego działania naprawczego”.

Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące dyrektywy 2001/42/WE wskazują, że dane zbierane na mocy innego prawodawstwa UE mogą zostać wykorzystane w monitoringu związanym ze strategiczną OOŚ, o ile są one istotne dla danego planu lub programu oraz jego oddziaływania na środowisko.

Art. 10 dyrektywy 2001/42/WE niekoniecznie wymaga bezpośredniego monitorowania znaczącego wpływu na środowisko. Dyrektywa zezwala także na monitorowanie pośrednie, na przykład poprzez czynniki nacisku lub środki łagodzące. Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące ww. dyrektywy wskazują w pkt 8.5, że „jeśli monitoring może być w zadowalający sposób zintegrowany z regularnym cyklem planowania, to nie ma konieczności podejmowania oddzielnych kroków proceduralnych dotyczących jego wykonywania. Monitoring może być na przykład zbieżny z regularną korektą planu lub programu, w zależności od tego, jakie oddziaływanie jest monitorowane, oraz od długości odstępów między korektami”. W sposób oczywisty ma to przełożenie na cyklicznie opracowywane dokumenty.

Należy wziąć pod uwagę, że według ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska gmina powinna posiadać opracowany program ochrony środowiska, z realizacji którego powinien być cyklicznie sporządzany raport. Program ochrony środowiska przedstawia propozycje systemu monitorowania w zakresie ochrony i stanu środowiska naturalnego. Zarówno Strategia, jak i ww. Program będą wdrażane równocześnie, a ich wzajemne ustalenia powinny być z sobą kompatybilne i powinny wzajemnie na siebie oddziaływać wzmacniająco.

Projekt Strategii zawiera informacje o zarządzaniu i monitorowaniu; zakładane jest cykliczne (i doraźne) raportowanie. Warto pamiętać, że zgodnie z art. 18 rozporządzenia UE 2021/1060, programy polityki spójności podlegają ocenie śródkresowej, której celem jest weryfikacja postępów w osiąganiu celów każdego programu. W ramach tej oceny będzie brana pod uwagę m.in. sytuacja społeczno-gospodarcza oraz wyzwania strategiczne.

Wobec powyższego, monitorowanie wdrażania Strategii będzie wystarczającym narzędziem pokazującym, czy i ew. jak reaguje środowisko na skutki realizacji dokumentów strategicznych (w tym - ocenianego projektu Strategii). W przypadku stwierdzenia, że skuteczność Programu ochrony środowiska jest nieodpowiednia, może nastąpić konieczność zaostreżenia zapisów dokumentów strategicznych pod kątem większego uwzględnienia wymagań ochrony środowiska (np. poprzez nadanie im wyjątkowego priorytetu).

Mając na uwadze powyższe, formułuje się następujące rekomendacje w zakresie monitorowania wpływu skutków wdrażania ustaleń Strategii na środowisko naturalne:

1. Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, co najmniej raz w trakcie kadencji prezydenta należy przeprowadzić ocenę aktualności dokumentów dot. zagospodarowania przestrzennego. W ramach oceny aktualności należy uwzględnić aktualne prognozowane zasięgi terenów zagrożonych wystąpieniem powodzi, aktualny stan prawny oraz ustalenia wynikające z dokumentów strategicznych wyższego szczebla (np. plan zagospodarowania przestrzennego województwa) oraz podejmować adekwatne do nowych uwarunkowań działania dostosowawcze.
2. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, co 2 lata należy sporządzić raport z wykonania programu ochrony środowiska.
3. Należy prowadzić pozostałe działania i ewidencje wynikające z obowiązujących przepisów prawnych, takich jak w szczególności:
  - 1) przyjmowanie oraz weryfikowanie zgłoszeń instalacji nie wymagających pozwolenia emisyjnego,
  - 2) wydawanie decyzji nakazujących usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania,
  - 3) nakładanie obowiązku wykonania czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania instalacji lub urządzenia na środowisko,
  - 4) ustanawianie ograniczeń co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko,
  - 5) wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów z terenu nieruchomości,
  - 6) występowanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić.

XI. WNIOSKI

Niniejsza prognoza oddziaływania na środowisko jest dokumentem powstałym dla potrzeb SOOŚ. W konsekwencji, charakter przeprowadzonych analiz jest adekwatny do typu (i stopnia szczegółowości) ocenianego dokumentu i nie pozwala na precyzyjną ocenę konkretnych oddziaływań środowiskowych. Tym samym, za właściwe uznano skupienie się przede wszystkim na poszukiwaniu odpowiedzi na temat tego, czy dokument będący przedmiotem oceny jest zgodny z celem, któremu ma służyć, oraz czy jest adekwatny do problemów ochrony środowiska oraz celów środowiskowych wynikających z przepisów i dokumentów strategicznych.

Przeprowadzona w niniejszej prognozie analiza pozwoliła na postawienie następujących wniosków:

1. Rekomenduje się przyjęcie ocenianego dokumentu oraz uwzględnienie rekomendacji dotyczących zasad wdrażania jego ustaleń.
2. Biorąc pod uwagę charakter prawny ocenianego dokumentu - treść projektu Strategii może być uznana za adekwatną do problemów ochrony środowiska (z uwzględnieniem ram prawnych wynikających z obowiązujących przepisów), bowiem uwzględnia kluczowe aspekty środowiskowe; dokument czyni zadość krajowej i regionalnej polityce ochrony środowiska i może sprzyjać osiągnięciu celów środowiskowych (w tym - celów wynikających z obowiązujących programów ochrony środowiska oraz dokumentów regulujących zasady zagospodarowania przestrzennego).
3. Pozytywny charakter oddziaływań ocenianego dokumentu będzie się kumulował z dalszym wdrażaniem dokumentów strategicznych i przepisów dedykowanych ochronie środowiska.
4. Rekomenduje się nadanie dużego znaczenia sposobowi wdrażania ustaleń Strategii.

XII. WYKORZYSTANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Bar M., Jendrośka J., Okraśiński K., „Powiązania Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE) z Dyrektywą w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (2001/42/WE)”, Wrocław, 2013.
2. Bródka S. (red.), „Praktyczne aspekty ocen środowiska przyrodniczego”, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2010.
3. Charakterystyka wód podziemnych zgodnie z zapisami załącznika II.2 Ramowej Dyrektywy Wodnej (Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, 2013.
4. Dane Inspekcji Ochrony Środowiska opracowane w ramach i dla potrzeb Państwowego Monitoringu Środowiska.
5. Kistowski M., „Wybrane aspekty metodyczne sporządzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko przyrodnicze”, [w:] „Człowiek i Środowisko” 26(3-4)/2002.
6. Kistowski M. i Korwel-Lejkowska B. (red.), „Waloryzacja środowiska przyrodniczego w planowaniu przestrzennym”, Problemy Ekologii Krajobrazu, vol. 19, 2007.
7. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2017.
8. Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment, Komisja Europejska, 2013.
9. Integrating Ecosystem Services in Strategic Environmental Assessment: A guide for practitioners, United Nations Environment Programme, 2014.
10. Majewski W., Walczykiwicz T. (red.), „Zrównoważone gospodarowanie wodami oraz infrastrukturą hydrotechniczną w świetle prognozowanych zmian klimatycznych”, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy, 2012.
11. Mapy hydrograficzne, sozologiczne, geośrodowiskowe i inne (w tym: geoportale oraz dane udostępnione za pośrednictwem serwisów WMS) oraz komentarze do map hydrograficznych, geośrodowiskowych i sozologicznych.
12. Ocena wpływu zmian klimatu na różnorodność biologiczną oraz wynikające z niej wytyczne dla działań administracji ochrony przyrody do roku 2030, Fundeko, 2012.
13. Plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry i Łaby, 2023.
14. Pyszny K., Przybyła Cz., „Systemy informacji przestrzennej w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko”, 2016.
15. Pyszny K., „Możliwości wykorzystania narzędzi GIS w opracowaniach ekofizjograficznych i strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko”, w: „Problemy planistyczne - Jesień 2016”, Poznań 2016.
16. Solon J., Borzyszkowski J. et.al., *“Physico-geographical mesoregions of Poland - verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data”* w: Geographia Polonica, vol. 91, no. 2, 2018

17. Wdrożenie dyrektywy 2001/42 w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, Komisja Europejska, 2003.
18. Witczak S. (red.) i in., „Mapa wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenie. Plansza 1: Podatność wód podziemnych pierwszego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia z powierzchni terenu”, Ministerstwo Środowiska, 2011 r.
19. Wytyczne dotyczące najlepszych praktyk w zakresie ograniczania, łagodzenia i kompensowania procesu zasklepienia gleby, Komisja Europejska, 2012 r.
20. Wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych, Rada Ministrów, 2002 r.

XIII. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Wprowadzenie

Przedmiotem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2021-2029* (dalej: Strategia). Prognoza została opracowana dla potrzeb przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Została w niej przedstawiona analiza środowiskowych skutków wdrożenia ustaleń Strategii.

Informacje o zawartości projektowanego dokumentu

Projekt Strategii dotyczy Aglomeracji Jeleniogórskiej (AJ) obejmującej teren 26 gmin:

- 1) miasto na prawach powiatu: Jelenia Góra;
- 2) gminy miejskie: Karpacz, Kowary, Piechowice, Szklarska Poręba, Świeradów -Zdrój, Wojcieszów, Złotoryja;
- 3) gminy wiejskie: Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki, Marciszów, Mysłakowice, Podgórzyn, Stara Kamienica, Pielgrzymka, Zagrodno, Złotoryja;
- 4) gminy miejsko-wiejskie: Bolków, Gryfów Śląski, Leśna, Lubomierz, Lwówek Śląski, Mirsk, Olszyna, Wleń, Świerzawa.

Główny cel Strategii sformułowano w następujący sposób: *„Pogłębianie integracji obszaru AJ w spójny organizm wzmacniający swoją konkurencyjność poprzez rozwój dostępności komunikacyjnej, innowacyjnej i zrównoważonej gospodarki oraz potencjału społecznego, turystycznego, przyrodniczego i kulturowego, dla poprawy jakości życia mieszkańców”*.

Realizacji tego celu mają służyć działania (zob. tab. 1 na str. 16 Prognozy) oraz projekty (zob. tab. 2 na str. 17-26), które zostały ukierunkowane na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych.

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu wspólnotowym, krajowym i regionalnym

W Prognozie dokonano analizy wielu dokumentów strategicznych, w których ustanowione są cele polityki w zakresie ochrony środowiska. Dokumenty te zawierają wiele różnorodnych ustaleń w zakresie ochrony poszczególnych komponentów środowiska. Najważniejsze wynikające z nich cele strategiczne w zakresie ochrony środowiska są następujące:

1. Powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i degradacji funkcji ekosystemu oraz przywrócenie ich w możliwie największym stopniu.
2. Powstrzymanie pogarszania stanu wód oraz osiągnięcie ich dobrego stanu.
3. Utrzymanie oraz poprawa komfortu i jakości życia ludzi.
4. Przeciwdziałanie degradacji gleb.

5. Ograniczanie emisji zanieczyszczeń i poprawa lub utrzymanie poziomów jakości powietrza, nie stanowiących zagrożenia dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego.
6. Przeciwdziałanie zmianom klimatu i ograniczanie negatywnych skutków tych zmian, w tym - adaptacja do zmian klimatycznych.
7. Ochrona klimatu akustycznego oraz ograniczanie emisji hałasu.
8. Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi.
9. Ochrona i odbudowa wartości krajobrazowych.
10. Ochrona i ograniczanie negatywnego wpływu na zabytki i dobra materialne.
11. Rozwój gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej i niskoodpadowej.

Analiza zgodności ocenianego dokumentu z polityką ochrony środowiska

Analizowany projekt Strategii uwzględnia cele strategiczne dotyczące ochrony środowiska, gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatycznych. Dokument pozostaje zgodny z polityką wpisaną do planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego. Nie zidentyfikowano kolizji pomiędzy strategicznymi ustaleniami polityk środowiskowych a treścią Strategii.

Analiza uwarunkowań środowiskowych

Kluczowe uwarunkowania środowiskowe, ważne z punktu widzenia oceny Strategii, są następujące:

1. Krajobraz Aglomeracji Jeleniogórskiej jest zróżnicowany i obejmuje zarówno tereny naturalne, jak i obszary przeobrażone antropogenicznie przez drogi publiczne oraz zabudowę mieszkaniową.
2. W AJ występują przekroczenie norm zanieczyszczenia powietrza i wód powierzchniowych.
3. Aspektem wymagającym szczególnej ochrony jest jakość życia mieszkańców (w tym: stan powietrza atmosferycznego, odpowiedni poziom tła akustycznego), środowisko przyrodnicze oraz wody podziemne i powierzchniowe.
4. Analizowany obszar położony jest w dorzeczu Odry i Łąby. Część terenu jest zagrożona powodzią, a w północnej części obszaru istotnym problemem jest również ryzyko występowania suszy.
5. Analizowany obszar charakteryzuje się zróżnicowanym (zazwyczaj wysokim) stopniem zagrożenia wód podziemnych.
6. Wśród źródeł antropopresji na środowisko należy wymienić:
  - 1) niską emisję – tj. emisja pyłów i szkodliwych gazów na niskiej wysokości, pochodzących z ruchu pojazdów oraz indywidualnych źródeł energii cieplnej,
  - 2) postępującą zabudowę terenów naturalnych i półnaturalnych,
  - 3) działalność przemysłową,
  - 4) zabudowę komunikacyjną (drogi, linie kolejowe), która stanowi źródło emisji hałasu i zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.

Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu

Wśród głównych wyzwań w zakresie ochrony środowiska w rejonie analizowanego obszaru wymienić należy:

1. Pełniejsze wykorzystanie potencjału usług ekosystemowych (kształtowanie mikroklimatu, oczyszczanie powietrza, ochrona przed hałasem, izolacja budynków, retencja wód opadowych, cień, ochrona przed przesuszeniem, ochrona przed wiatrem, walory estetyczne) możliwych do uzyskania dzięki zwiększeniu udziału zieleni niskiej i wysokiej w rejonie (i w obrębie) zabudowy.
2. Zapewnienie wysokiego poziomu ochrony wód podziemnych z uwagi na niewystarczającą izolację poziomów wodonośnych przed migracją zanieczyszczeń z powierzchni terenu.
3. Zwiększenie stopnia ochrony przed hałasem wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.
4. Zapewnienie estetyki krajobrazu.
5. Kształtowanie przestrzeni sprzyjającej rozwojowi transportu publicznego, pieszemu i rowerowemu.

Analiza i ocena znaczących oddziaływań na środowisko

Ustalenia ocenianego projektu Strategii nie doprowadzą do wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Kluczowe ustalenia prowadzą się do następujących zagadnień:

1. Oceniany projekt Strategii zawiera zapisy sprzyjające zachowaniu obecnego poziomu zabezpieczeń środowiska przed degradacją.
2. Nie zidentyfikowano takich zapisów Strategii, które mogłyby wywołać znaczące uciążliwości dla mieszkańców.
3. Nie zidentyfikowano takich zapisów Strategii, które doprowadziłyby do możliwości powstania znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko.

Wpływ na środowisko w przypadku odstąpienia od realizacji projektowanego dokumentu

Przeprowadzona analiza wykazała, że Strategia z pewnością może sprzyjać realizacji celów środowiskowych wynikających ze współczesnej polityki ekologicznej każdego szczebla – jednak aby tak się stało, niezbędne jest nadanie wysokiej wagi aspektom prośrodowiskowym na etapie projektowania poszczególnych inwestycji i zatwierdzania projektów budowlanych.

Wnioski i rekomendacje

Wdrożenie ustaleń ocenianego dokumentu nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Możliwe jest wystąpienie niewielkich zakłóceń warunków środowiskowych na etapie realizacji niektórych projektów (wyłącznie na etapie prowadzenia prac budowlanych), jednak będzie to oddziaływanie krótkotrwałe o charakterze przejściowym. Rekomenduje się przyjęcie ocenianego projektu Strategii.

Załącznik nr 1

OŚWIADCZENIE AUTORA PROGNOZY

Zgodnie z wymogiem art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f oraz art. 74a ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, jako autor prognozy oddziaływania na środowisko projektu *Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Jeleniogórskiej na lata 2021 - 2029* oświadczam, że spełniam wymagania, o których mowa w art. 74 ust. 2 ww. ustawy:

- 1) ukończyłem studia pierwszego stopnia z zakresu nauk przyrodniczych (na kierunku „ochrona środowiska” - Uniwersytet Wrocławski) oraz studia drugiego stopnia z zakresu nauk technicznych (na kierunku „inżynieria środowiska” - Politechnika Wrocławska),
- 2) posiadam 18-letnie doświadczenie pracach w zespołach przygotowujących raporty o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i prognozy oddziaływania na środowisko (brałem udział w przygotowaniu ponad 70 raportów i prognoz oraz ponad 100 ekspertyz z zakresu wpływu na środowisko).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Świdnica, 04.09.2023 r.

Krzysztof Okraśniński

